BX
8049
.K844
1926

BX
8Ø49
K844
1926
GTU
Storage

PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

KORSBANERET 1926

Jesu himmelsfärd

KORSBANERET

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

för året

1926

REDIGERAD AV C. A. LINDVALL

Fyrtiosjunde årgången

ROCK ISLAND, ILLINOIS
AUGUSTANA BOOK CONCERN

BX8049
.K844
1926

Så långt som korsets skugga når

Så långt som korsets skugga når,
där är det helig mark,
en fridlyst plats för jagad själ —
där blir den svage stark.

Dit når ej dom, dit når ej död,
där går den dömde fri.
Och mörkrets fruktansvärda makt
den brusar blott förbi.

Det lyser något underbart
för den där inne bor:
Guds välbehag, Guds välbehag
för var och en som tror.

Så långt som korsets skugga når,
där är det helig mark,
en fridlyst plats för jagad själ —
där blir den svage stark.

A. ÖLANDER.

APR 26 1965

PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERNS TRYCKERI OCH BINDERI
1925

20436

Innehåll

I.

	SID.
Försättsplanch	
Så långt som korsets skugga når	2
Julen (poem) Carl Kraft	5
Vid krubban i Betlehem. O. A.	8
Julkväde. G. Fletwood	15
Våra julpsalmer. A. Melander	17
Vid årsskiftet (poem) C. A. L.	27
I nyårskväll. H. Karlsson	29
Förklaring (poem). Emil Lund	35
Vårt kristna hopp. Ernst Lönegren	36
Henric Schartau. Conrad Emil Lindberg	46
Gottfrid Billing. C. A. Lindvall	59
Den svenska psalmboken. C. A. Lönnquist	66
Kantat vid Gustaf Adolfs församlings i New York Sextio års minnesfest 1925. Mauritz Stolpe	89
Femtio år i prästämbetet. C. A. L.	97
Präst från barndomen. C. O. Bengtson	98
Augustana (poem). A. F. A.	105
Då Augustana College flyttade.	
1. Hågkomster från Paxton-tiden. L. G. Abrahamson	107
2. Femtio år i Rock Island. Gustav Andreen	118
Augustana Book Concern. G. N. Swan	135
Upsala College. C. G. Erickson	158
Vid Norelii grav. Emil Lund	170
Ett gammalt svenskminne. C. A. Lindvall	174
Det ekumeniska mötet i Stockholm. G. A. Brandelle	180
Då allt försvann. C. A. Wendell	188

II. DE SOM GÅTT.

I vilan ingångna pastorer.

Du sälla skara (poem) 192
S. J. Kronberg. CONSTANT JOHNSON.....195
Nils Wilhelm Swenson. C. F. SANDAHL.....198
Carl Johan Youngberg. MAURITZ STOLPE.....201
Emil O. Chelgren. P. A. M.....204
L. J. Fihn. O. H. ARDAHL.....206

I vilan ingångna samfundsmedlemmar.

Anna Elizabeth Lundberg. G. R.....210
Elna Johnson. JOHN JOHNSON 212
J. ALFRED JOHNSON. J. A. HOLMÉN.....214
Samuel Nelson. JESPER HOLMQUIST 215
Inga Charlotta Norelius. G. RAST.....218
Anna Larson. JOEL OLSENIUS 222
Tilda Jeppson. J. A. E.....223
Anders Peterson. V. J. TENGWALD.....226
Carrie Swenson. JESPER HOLMQUIST.....229
Gustaf Ahlstrand. E. L—D 231
Ruth Elizabeth Gibson. J. WALTON KEMPE....233
Anders Johan Anderson. M. TH. ANDRÉN.....235
Emma Mathilda Johansson.. J. A. J.....238
Elias Jacobson. GOTFRID CARLSON.....241
Melinda Banks. C. O. BENGTSON.....243
Christina Norstrom. E. O. V.....246
Maria Telleen. NILS FORSANDER 247
Emil Larson. C. E. Hoffsten 250
Esther Pearson. CARL CHRISTENSON.....252
Alfred Olson. C. E. BENGTSON 253
Gustava Albertina Esbjörn, J. E.....255
S. J. Carlson. C. KR.....258
J. A. Alander. C. KR.....260

III. DE SOM KOMMIT.

Präster ordinerade vid synodalmötet 1925.....262

IV. KYRKOALBUM.

Kyrkor och ålderdomshem 266

JULEN

UTE på den gröna, vida
ängden invid Davids stad
märkes knappt en vindfläkt susa
genom trädens dunkla blad.
Mörkrets flor betäcker marken,
annars blommig, röd och gul:
det är jul, en jul i Juda,
gamla världens första jul.

Några herdar under natten
höllo vakten om sin hjord:
skönt, historiskt enkelt, skildras,
uti bibelns egna ord,
hur i tidernas fullbordan
Jesus föddes hit en gång,
samt hur änglarna bebådat
stora undret med sin sång.

Gamla anor, tusenåra,
prägel skänkt åt denna tid.
Julen tagit många former,
firats fridfullt och med strid.
Ljuset kämpat emot mörkret,
hedendomen är sig lik.
Kristi lära snart bemänges
med en skum och grå mystik.

Medeltidens djupa dunkel,
trolskt, fantastiskt, som det är,
skingras av en himmelsk klarhet,
som om Kristus vittne bär.
Julens änglar sväva neder,
blanda fröjd i jordiskt kval,
och av andlig sång genljuda
kloster, hem och katedral.

Högt i norden, uti sagans,
vikingars och hjältars land,
julen firats fordomtima
under norrskensflammors brand.
Rött, förföriskt, eldar lyste
uti mången offerlund.
Mod berömdes, löften gåvos,
kämpar stiftade förbund.

Bilder skifta, snart om milda
seder landet vittne bär.
Odins tempel rivas neder,
kristna kyrkor byggas där.
Makten över mänskosjälar
gamla asaläran mist.
Nordens gudar fly och giva
rum åt söderns vite Krist.

Nu göts liv i gamla former,
julen blev en väntad gäst,
alltid älskad, alltid firad
såsom Jesusbarnets fest.
Likt en skatt från forna dagar,
hälsas den av varje tid.
Mitt i gråaste december
talar den om ljus och frid.

Gamla jul, kom till oss åter!
Nya jul du skön framgår!
Jul i södern, jul i norden,
flydda år och detta år.
Härligt brusar änglasången,
liksom fordom än i dag:
"Ära vare Gud i höjden,
jordens folk ett gott behag!"

Carl Kraft.

Vid krubban i Betlehem

VARFÖR är julen den mest efterlängtade av kyrkoårets alla högtider? Vi höra olika svar på frågan. Med sina många vackra sedvänjor och bruk kommer den såsom en ljuspunkt under årets mörkaste tid. Då är det barnen hitta vägen hem till far och mor, hela familjen samlas och det blir fest i hemmet. När klockorna kalla till gudstjänst i våra tempel, följer man villigt maningen. Där är det så stämningsfullt i tidig morgontimma. Aldrig höres psalmsången ljuda fulltonigare, än när församlingen stämmer upp: "Var hälsad, sköna morgonstund!"

Det ligger mycken sanning i dessa och liknande svar. Men de beröra endast yttersidan av saken. Till själva kärnpunkten nå de ej. Men dit är det aposteln syftar, då han talar om Honom, som var rik, men som blev fattig för vår skull. Det är julens kärna. Detta underbart stora och sköna budskap längta vi efter. Vi vilja höra det om och om igen. Därför älska vi julen såsom barn och såsom äldre. Vi lyssna gärna till den gamla sanningen om Jesu ringhet och fattigdom.

Han, som var rik, blev fattig. Det är ett kort, men innehållsrikt ord. I det rymmes en hel livshistoria. Vi känna igen den redan i Gamla testamentet, där profeterna tecknat Messiasbilden för

oss. "Han sköt upp såsom en ringa telning, såsom ett rotskott ur förtorkad jord. Han hade ingen gestalt eller fägring. Föraktad var han och övergiven av människor. — Bland de rika kom han först när han var död". Ringhet och fattigdom är det som möter oss vid krubban i Betlehem. "Och Maria födde sin förstfödde son och lindade honom och lade honom i en krubba, ty det fanns icke rum för dem i härbärget". Omkring Jesusbarnet se vi ingenting av det som i världen skattas högt: börd,

rikedom och ära. Nej, en ringa moder, ett stall, en krubba, hö och strå, se där, vad som mötte herdarna, då de kommo för att se den nyfödde! I ringhet gjorde Herren Jesus sitt inträde i mänskligheten, i ringhet levde han sitt liv. Aldrig se vi honom samla gods och guld eller sträva efter namn och rykte, nej, fattig och föraktad gick han sin väg, så att han om sig själv kunde säga: "Rävarna hava kulor, och himmelens fåglar hava nästen; men Människosonen har ingen plats där han kan vila sitt huvud".

Det är något av Guds vishet och kärlek, som möter oss redan i detta. Inför ett litet fattigt och ringa barn behöver ingen känna fruktan och ängslan. Vem som helst vågar sig fram till ett sådant. Om Jesu vagga stått i konungapalatset i Jerusalem, såsom de vise männen tänkte, skulle nog dessa österns vise med frimodighet gått in och givit sin hyllning, men mer än en skulle aldrig haft mod att gå fram till konungaborgen.

Det är ju blott ett ringa stall,
och därför du ej rädas skall;
ty vore det hans allmaktsslott,
du helt försagd vid porten stått.

Omkring barnet i Betlehem se vi en skara, som vuxit allt större tiderna igenom. Där stå herdarna och se, vad Herren har kungjort för dem; där tillbedja de vise männen och frambära sina skänker. Till den skaran ha slutit sig en Simeon, en Hanna och alla dessa, som i tro tagit emot Jesus Kristus. Aldrig har det varit yttre rikedom och glans, som dragit dem till honom. Han var fattig. De skatter, som rost och mal förtära, guldet, som

bär förgängelsens prägel, var ingenting att bjuda de efter den himmelske Fadern längtande människobarnen.

Vi få dagligen erfara, huru den enes liv kan gripa djupt in i den andres. Föräldrar ha stort inflytande på barnen. En lärare kan betyda mycket för elevens karaktärsdaning. Den ene vännen kan sätta djupa spår i den andres själsliv. Men ingens livshistoria är av så stor betydelse för oss en och var som det lilla barnets i Betlehem. Inför Jesus Kristus avgöres vårt eviga väl eller ve. Julevangeliet är ej blott en skön och vacker berättelse, som på ett poetiskt och fängslande sätt skildrar ett barns födelse, något som du blott skall lyssna till, se på och beundra. Nej, här möter du en person, som har ärende just till dig, en som vill dig något. Nog gör du allt för att hålla honom på avstånd, för att slippa det där steget, som heter taga emot eller förkasta Jesus, men i juletid känns det så annorlunda. Inte sant?

Varm blir varje frusen håg,
när som jul är inne.
Stilla lägger sig var våg
i vart upprört sinne.
Portarna på gavel stå
till var tillstängd hjärtevrå.

Ja, det blir så förunderligt varmt där innerst inne. Känner du ej, att Frälsarerösten har lättare att göra sig hörd, när julen lockar fram de många sköna barndomsminnena från tindrande julljus i hem och kyrka? Och vad säger den rösten? Jo, alldeles detsamma som aposteln, när han skriver: "För eder skull". Det var för din skull han kom hit ned såsom ett fattigt barn. Av kär-

lek till dig blev han människa. Han kom för att dela din nöd, dina sorger och bekymmer. Han ville vandra samma väg som du, frestas såsom du, kämpa dina strider. Stanna med stilla eftertanke inför detta julbudskap: För din skull! Nytt ljus skall kastas över undret i Betlehem, och du skall börja fatta något av "bredden och längden och höjden och djupet av den kärlek, som är uppenbarad i Jesus Kristus".

Genom Jesu fattigdom skola vi bliva rika. I julberättelsen ställas vi inför ringhet, armod och fattigdom, och dock vilar över julen en gyllene glans och ett strålande ljus som över ingen annan högtid. Ej underligt, då det gives ett så stort glädjeämne. Träng dig igenom de yttre förhållandena omkring Jesusbarnet och se in i dess rena, klara ögon! Plötsligt glimmar det till, och du finner en dyrbar skatt, en pärla, kostbarare än alla andra. Du hör, vad herdarne hörde: "Se, jag bådar eder en stor glädje, som skall vederfaras allt folket". Du ser, vad de sågo: Frälsaren, Fridsfursten, Immanuel. Du känner, vad de kände, då de vände tillbaka och prisade och lovade Gud för allt vad de hört och sett. Här givas rikedomar, som vida övergå all världens skatter: en nåd, som passar för syndare, en frid, som flyter fram såsom en ström, en glädje, som fyller både himmel och jord, en kärlek, som övergår all kunskap, ett hopp, som icke låter oss komma på skam.

Världen har ingenting att bjuda av allt detta. Vart jag än vänder blicken, möter mig idel tomhet och fattigdom, ofrid i stället för frid, sorg och nöd i stället för glädje, hat och fiendskap i stället för kärlek. Ser jag in i det egna hjärtat, måste jag erkänna mig vara "eländig och ömkansvärd och fattig och blind och naken".

Men kan det skänka någon glädje att se sin egen tomhet, sin brist och ofullkomlighet och samtidigt skåda rikedomen och fullheten hos Jesus Kristus? Kanske du hört berättelsen om den där gossen, som skyndade gatan fram och plötsligt stannade framför leksaksfönstret. Vad det glittrade och gläntste där inne! Där hemma i hans

lilla kammare voro leksakerna lätt räknade. Men här, vilken rikedom! I sin glädje räcker han ut handen för att fatta tag i ett föremål, men — det var glas emellan. Allt vad Herren Jesus äger och har kan bliva din egendom, ja, han vill giva sig själv åt dig. Den stora gåvan är given. Du har blott att taga mot densamma. Räck ut dina trosarmar och fatta om Jesusbarnet såsom Simeon gjorde! Då skall du i verklig mening få fira jul och med aposteln kunna tacka Gud för hans outsägligt rika gåva, ja, du skall få erfara, att Jesu fattigdom är din rikedom.

"All sällhet Jesus med sig för,
all nåd han dig av hjärtat gör;
hans krona är av helighet,
hans spira av barmhärtighet.
På all din jämmer gör han slut,
och all din skuld han plånar ut.
Dig vare pris, o Jesus Krist,
som hjälper mig i all min brist!"

O. A.

Julkväde

Höj glädjens lovsång till världens Gud,
som sänt från sin himmelska boning
sin enfödde Son med fridens bud:
All världen bjuds nåd och försoning.
Han träder fram i Herrens namn
och öppnar hult sin kärleksfamn
för Adams fallna släkten.
Nu möt din konung, gammal, ung,
och glädjens Hosianna sjung
i arla morgonväkten.

I armod kom han till Betlehem,
och kärligt fullkomnades skriften.
Att föra oss till sin Faders hem,
han vilat i krubban och griften.
Oss född, oss given Sonen är;
en Frälsare, som är oss när.
oss skyddar och försvarar.
Allt Fadern honom underlagt,
fullkomlig är hans gudomsmakt.
Hans välde evigt varar.

Vårt hjärta bävat för himlens Gud.
Vi sjunkit i synden och flärden.
Då kommer frälsningens glada bud:
Guds Son är nu kommen i världen.
De vilsna barnen kallas hem.
Han har berett ett rum för dem
i Faderns sälla boning.
Vi få hans ömma kärleks råd
och av hans fullhet nåd för nåd
och fri och full försoning.

I himmelsk strålglans du kommer snart
bland änglar i flammande skyar.
Din gudoms härlighet strålar klart,
då skönt du allt skapat förnyar.
Vi undfå då din härlighet
och himmelsk fröjd och salighet.
Ditt löfte vi ej glömma.
Men då du dömer världen all,
vad outsäglig tröst, Du skall
de dina aldrig döma.

G. Fletwood.

Våra julpsalmer

DEN finns i varje hem, ja, i flera exemplar, den lilla boken. Den kom ditin, när mor stod brud, och väl oftare som en gåva på konfirmationsdagen. Men den tjänade oss dock långt förut, redan i tidiga barnaår. Liten är den, men gedigen, billig, men värdefull. Om vardagarna ligger den mestadels obrukad, men till kyrkan på söndag tas den med, endast den ovane glömmer den. Men skada är det, att psalmboken endast blir en tempelbok, den borde bli också en hembok och vardagsbok såsom förr i tiden. Vi skulle finna pärlor.

Egentligen utgör den lilla boken som oftast *två* böcker, psalmbok och evangeliebok. Och de två trivas bra inom samma pärmar. Den förra är ju delvis den senare i vers och sluter sig i gudstjänsten intimt till dennas skiftande texter. När evangelieboken alltefter kyrkoårets faser vänder blad, då vänder ock psalmboken blad. Och nu ligger julens psalmblad uppe. Det är oss kärast av dem alla i boken. Det sjunger om barnet i Betlehem och sjunger på samma gång till barnet i var mans hjärta. T. o. m. de annars styva sinnena bliva veka vid julens psalmton. Den är ju ock en barndomsvän, och vad som en gång barnet rördes och stämdes av griper hemligt tag även i den vuxnes känslosträngar.

Vi sjunga gärna i juletid de numren i psalmboken: 55, 56, 60, 63. Och frågan är, om inte under denna högtid psalmböckerna komma fram då och då jämväl därhemma. Julpsalmerna ha en god andel i vår julglädje. De utgöra serien 55—63 i nu gällande psalmbok, vartill komma tilläggshäftets trenne nummer 514—516, alltså tillsammans tolv olika variationer på det stora lovsångstemat, ängelns röst bar till människorna: "Eder är född Frälsaren!"

Ge vi nu akt på denna samling, skola vi finna, att den med avseende på psalmernas tillkomst omfattar en rätt avsevärd tidrymd, mellan fyra- och femhundra år, representerande olika skeden i kyrkans liv. Här nå oss toner ända från gamla kyrkan och medeltidskyrkan likasom från reformationskyrkan och förra seklets kyrka. Och trots tidsavstånden likväl en sådan samklang! Det beror icke blott på samlarens och bearbetarens skickliga hand, i de flesta fall Wallins verk, det beror ock på den sanning, Luther lär ha uttryckt ungefär så: "Vi säga ej — så sjunger den och så den, utan så sjunger kyrkan". Ja, den är en och länkar med sin tro samman även seklerna.

Låt oss stifta en smula närmare bekantskap med dessa heligt rörda sånger och sångare. Vi begynna med de äldsta och fortsätta till de yngsta.

* * *

I biskop Ambrosius' basilika i Milano förspordes en för Västerlandet mera nymodig företeelse — *församlingen* sjöng med i gudstjänsten, och dess sång steg mäktigt mot valven. Biskopen gav själv anledning därtill och författade hymner, läm-

pade för dylikt gudstjänstbruk, varför han ock blivit kallad "kyrkosångens fader". Människor grepos av denna samfällda tempelsång. Därom har Augustinus, sedermera kyrkofadern, om sig själv ett ord i sina "Bekännelser" (yttrandet avser den tid, då han ännu stod därute i världslivet och ofriden): "Tonerna flöto in i mitt öra, och sanningen utgöts i mitt hjärta; andaktens eld tändes i mitt inre, och jag brast i lycksaliggörande tårar". Bland de sånger, som tonade i den ambrosianska helgedomen, var väl ock julhymnen "Veni redemptor gentium". Detta är vår psalm 58: *Världens Frälsare kom här*, som alltså sträcker sin härkomst ända bort till 300-talet. Sprungen fram från Ambrosius' psaltare, blev den i sin tid översatt av Luther och vidare genom Olaus Petri svensk egendom och har sedan fått plats i alla svenska psalmböcker under olika tider, på ett par provpsalmböcker när. Understundom fick den tjäna som text för predikningar. Visst borde den hunnit bliva inlärd och insjungen i vår kyrkomenighet. Och dock ljuder psalmen 58 säkerligen tämligen främmande för de flesta av oss. Är det kanske koralens skull? Ja, den låter ju egendomlig, den rätta och till psalmen hörande melodien nämligen. Men låt oss spela den några gånger, och vi skola "upptäcka" den, upptäcka, huru både enkel och ren och djupt uttrycksfull den är, denna gamla koralmelodi av kyrkosångens fader själv eller måhända från ännu äldre tid. En förunderlig andakt i de gamlas sång! Den verkar som tillbedjan i helig skrud. Må Ambrosius' hymn bli levande igen, en som vi gärna sjunga både på jul- och vårfrudag! I dess strofer spelar glädjen, äkta,

men behärskad, över Jesu mandomsanammelse, försoningsverk, gudomliga makt och spira.

I medeltidens fromma folk- eller kyrkosång ha fyra av våra julpsalmer sina rötter, nämligen n:r 59, 60, 61 och 62. Alltså även här gamla anor.

För medeltidens uppfattning blev lovsången över Jesusbarnet gärna en lovsång över dess moder. I den äldre formen av n:r 59 ha vi detta drag ännu bevarat:

Gläd tig, tu helga Christenhet,
At Guds stora kraft och godhet,
At then som ewig är
Utwalde en Jungfru skiär,
Af henne lät sig födas här.

O Maria, thet är tig wist
Stor ähra, at tu födde Jesum Christ,
I then börd est tu en,
Som födde Son förutan men,
Och blev äntå en Jungfru ren.

Också bär denna psalm i en gammal svensk sångsamling den latinska överskriften "De beata virgine". (Om den sälla jungfrun). Denna karaktär har helt fallit bort i psalmens nuvarande gestalt, där Marias härlighet fått träda tillbaka för Jesu härlighet, tecknad i hans tre höga ämbeten, till kristenhetens rätta glädje. Genom honom faller livets och hoppets ljus över jordevägen:

Nu Herrens klarhets ljus
bestrålar jordens grus
och leder oss till Faderns hus.

Att den gamla psalmen, troligen av Olaus Petri överförd från latinet, blivit föremål för omarbetning och sålunda räddad åt vår tid, lär vara för

koralens skull, vilken man ansåg alltför värdefull för att i brist på passande text gå förlorad. Pröva och döm själv om dessa flerhundraåriga svenska toners värde och värdighet!

Till en juldagshögmässa hör gärna *En jungfru födde ett barn i dag*, ja, får ofta gradualens plats, d. v. s. huvudpsalmens, mellan episteln och evangeliet. Här blir ju julevangeliet ur Luk. 2 kap. beskrivet i vers och på ett ålderdomligt färgat språk, med vilket den medeltida melodien från den andliga folkvisan så väl harmonierar. När Olaus Petri gav sin kyrka denna psalm, hade han som förebild i tankarna en gammal latinsk sång "Dies est lætitiæ" och dess tyska översättning, huvudsakligen dennas 2:dra strof, som begynte så: "Der Tag der ist so freudenreich". (Dagen som är så glädjerik). Efterbildningen är dock så fri, att den svenska versionen nästan kunde betraktas som original. Högt värdesatte Luther angivna tyska kväde. Han säger därom i sin kyrkopostilla: "Den som har skrivit denna sång måste av den Helige Ande hava blivit undervisad att så sjunga. Vilken som helst må hava skrivit den, så har han träffat rätt, nämligen att Kristus, det späda barnet, allena är vår tröst; dessa äro stora, härliga ord, vid vilka man med allvar borde fästa sig". I våra äldsta svenska psalmverk var ovannämnda latinska text avtryckt näst framför den svenska, vilket synes tyda på att framförandet skedde i växelsång, därvid en strof sjöngs på latin av prästen och en på modersmålet av folket. En liten anekdot, som knyter sig till vår psalms tyska motsvarighet, kan ej skada att omförmälas. Till Filip Melanchthon, Luthers vän och närmaste medhjäl-

pare, sände en gång en ansedd läkare sin betjänt med en smått otålig fråga, varför man alltid sjunger i juletid: "Ein Kindlein so löblich ist uns geboren heute" (Ett litet barn, så värt vårt lov, är fött åt oss i dag), ehuru Herren Jesus redan för flera hundra år sedan blivit född. Den tillsporde återsände budet med svaret: "Fråga din herre, om han icke behöver tröst också i dag".

Minst brukad av alla våra julpsalmer torde vara n:r 61: *Var kristtrogen fröjde sig.* Den har dock i sin ursprungliga latinska form en gång haft sin rika tid, nämligen under senare medeltiden och även ett gott stycke längre fram jämväl i den evangeliska kyrkan. Enligt uppgift av en munk Johannes från Salzburg skall denna "Resonet in laudibus", såsom den latinska ingressen är, ha varit använd vid julhögtiden, då i gudstjänsten dagens stora firningsämnen dramatiskt åskådliggjordes genom ett barns vaggande, under det tvenne personer, föreställande Maria och Josef, avsjöngo en växelsång, varpå kören föll in. Lägg ock märke till melodiens vaggande gång upp och ned. Även i detta fall, liksom beträffande n:r 59, har månheten om koralen — gammal och verkligt skön — givit anledning till psalmens överföring efter bearbetning från 1695 års psalmbok till vår nuvarande, en bearbetning, som av Wallin företagits med mycket lätt hand. Det långa omkvädet låter tanken dröja vid så många härlighetssidor i evangeliet om Jesu ingång i människovärlden, att det förvisso blir fog att sjunga, såsom här sker, Eja! Eja! Halleluja!

När församlingssången, som under Ambrosius' tid begynt leva upp i Västerlandet, efter några år-

hundraden åter tystnat, undanträngd av den skolmässigt övade körens sång, fortlevde dock ett blekt minne av densamma på det gudstjänstfirande folkets läppar i "Kyrie eleison"-svaren (Herre, förbarma dig!). Dessa få toner skulle emellertid bli en ny ursprungskälla för folkets kyrkosång, i det man redan på 1800-talet tog sig för att till dem skriva små rimmade verser på modersmålet, vilka mynnade ut i nämnda slutbön. Detta är uppkomsten av de s. k. "leiserna" eller "kirleiserna" (efter Kyrie eleison). En sådan leis var från början psalmen 62. Vi läsa i gamla psalmboken:

Lowad ware tu Jesu Christ,
Att tu Menniska worden äst
Af ene Jungfru ren och klar,
Thess frögdar sig den Änglaskar.
Kyrie Eleison.

Thet ewiga lius går nu här in,
Och gifwer werlden ett nytt sken,
Thet lyser oss i thenna mörka natt,
At blifwa Guds barn gifwer thet oss mackt.
Kyrie Eleison.

Vid Wallins ombildning av texten blev "Kyrie" utbytt mot "Gloria": *Ära vare Gud!* Till en latinsk källa går även denna psalm tillbaka, men i nuvarande omfång är den en gåva av Luther till den evangeliska kristenheten med motivet från Joh. 1: 5, 12, 14 ävensom från 2 Kor. 8: 9. Den lär ha varit stiftarens av "brödraförsamlingen", greve N. L. v. Zinzendorfs, älsklingspsalm.

"En barnasång i juletid om det lilla barnet Jesus — tagen ur II kap. av s:t Lukas' evangelium", det är diktaren av n:r 63, som så själv benämner sin älskliga julsång. Och vem är han? Jo, fader

Luther, som diktar och sjunger för sitt hem. En hans samtida berättar, att reformatorn varje år i sitt hus ställde till en glad julafton, därvid spel och sång höjde stämningen. Detta blev anledningen till nämnda barnjulsång, vilken alltså närmast avsåg Luthers egna små. Barnaljus klingar ock musiken, av Luther själv komponerad eller hämtad från en äldre vaggsång. T. o. m. till katolska kyrkan har detta evangeliska kväde funnit väg, dels förkortat, dels som inslag i andra sånger. Man måtte väl ej vetat, att stämman var den store ärkekättarens! Vid sin modernisering har vår luherpsalm tyvärr förlorat sin ursprungligen dialogiska anläggning, vilken på ett trohjärtat, åskådligt sätt drog den glada julhändelsen in i nuet. Det är ängeln själv, som, från himlen kommen, talar till människobarnen och bådar stor fröjd, varpå dessa så begynna blanda sina glädjeröster i hälsning och bön till den nye gästen och i tack till Gud i höjden. Låt oss höra!

Av Himmels högd jag kommen är,
Godt budskap jag till eder bär,
Stor frögd I skolen höra få,
Thet eder bör grant achta på.

Följer så själva budskapet. Därefter denna resonans i människohjärtana:

Ty låt oss alle wara glad
Och med the Herdar gå åstad,
At se hwad Gud har oss beskärt,
Och med sin enda Son förärt.

War wälkommen, min Herre kär!
En Gäst tu när oss worden är:
I fattigdom för wåra skuld
Kom Gud, som är oss worden huld.

För silke och för sammets drächt,
På hö och strå tu ligger släct:
Thet är then Konungslig pracht tu för
Alt oss til godo tu thet giör.

Och så mynnar glädjen ut i bön och lovsång.

Julens fröjdeämne har jämväl kommit strängarna på J. O. Wallins skönt stämda harpa att ljuda. Redan i de gamla psalmernas bearbetning förspörjes detta. Men framför allt tänka vi på den store mästersångarens orignalskapelser i vår julcykel, N:r 55, 56 och 57. Av dessa ha de tvenne sista diktats på koralernas initiativ i likhet med några förut nämnda omarbetningar.

Ofta sjungen är *Se, natten flyr för dagens fröjd*, vilken psalm, såsom någon har sagt, "stämplas av en rik känsla, ett rörande heligt behag och en milt genomträngande kraft." Observera, huru framskjutet rum missionstanken i densamma fått, en tanke, som, när dessa toner föddes, var tämligen nyväckt i vår kyrka.

N:r 57 är mindre känd, dock väl värd att bliva mer brukad. Man tänke särskilt på den bildrika 2:dra strofen! Högstämd och full av bibliska anspelningar, som psalmen är, passar den väl i en högmässa.

Julpsalmen framför andra är dock *Var hälsad, sköna morgonstund*. Den måste vi få sjunga i den tidiga julmorgonen bland ljusen i kyrkan, annars känns det knappt som julotta. Främst står den ock på julens psalmblad. Här når Wallin högst i sin andliga diktning. Fullödigt och djupt griper han här i sina harposträngar. Anslaget har måhända givits av Philip Nicolais med kristlig brudmystik mättade psalm "Wie schön leuchtet der

Morgenstern" från slutet av 1500-talet, strax efteråt överflyttad till svenskt språk som "En kristelig brudasång" vid dåvarande domprostens i Växiö bröllop. Det uppgives, att denna "Så skiön lyser then Morgonstiern" ännu inpå mitten av 1700-talet i södra Sverige blev använd i juldagens högmässa, under det offer frambars till det lägre prästerskapets och kyrkobetjäningens avlöning, och säger sagesmannen, "allmogen skulle på många orter icke ansett sig hava rätt firat sin juldag, om den icke fått avsjunga denna psalm." 1819 års psalmbok har icke behållit den, men i ingress och rytm lever måhända ett eko kvar i n:r 55. Koralen, också den av Nicolai, fortlever dock lyckligtvis och bär nu ändå skönare ord, vilket väl anstår "koralernas drottning", såsom den blivit kallad. Julottepsalmen äger icke blott formens fulländning, utan även innehållets djup. Det är mannen i frälsarekallet, som här träder vårt hjärta nära. Och så mänskligt!

> En mänskoson, på det var själ
> må glad till honom ländа — —
> Han tårar fälla skall som vi —

Människosonen blir så tecknad, att både brodersbilden, tjänarebilden och herdebilden med sin inre härlighet drar förbi vårt öga.

Som vi se, kunna psalmer ock ha sin historia, och psalmhistorien är en del av kyrkans historia. Och även här tänka vi så: Gudsmän hava talat drivna och rörda av den Helige Ande. Vad som nu blivit sagt om våra julpsalmer, förut känt eller icke känt, ja, vi behöva det ej för att sjunga dem, men kanske för att bättre värdera dem och älska dem.

A. Mellander.

Vid årsskiftet

Däruppe lyser klar din sol;
du själv ifrån din kungastol
all världen, Gud, regerar,
fast för vår blick det synas vill,
som om vår jord hör mörkret till
och lögnen triumferar.
Biden
tiden,
I som längten,
I som trängten
efter Herren,
I som menen han är fjärran!

Han är oss när på all vår stig.
Han träder, när han döljer sig,
på fasta fjät in till oss.
Hans gång är tyst som solens sken,
hans röst ur ordet, klar och ren,
förtäljer vad han vill oss.
Biden
tiden!
Hans är makten!
Upp och akten
på hans spira,
som till sist skall seger fira.

I våra år den röda tråd,
som heter trofasthet och nåd,
hans milda hand inväver.
Hans himmel glänser i vår tår,
hans egen Ande väl förstår
den suck vårt bröst upphäver.
Redan
medan
sorgen varar,
han förklarar
genom smärtan
sig i nåd för våra hjärtan.

Ack, skulle vi ej då med tröst
insjunka till det trogna bröst,
som våra strider aktar?
Ej lämna tryggt vår korta väg
åt Herrens blick, som varje steg
från himlens höjder vaktar?
Större,
smärre
komma proven
och behoven
oss till möte,
allt blir väl i Herrens sköte.

C. A. L.

I nyårskväll

MÄNNISKOLIVET har man ofta liknat vid en resa. Visst är det lika skiftande som de många bilder, som rulla förbi, när man sitter och betraktar landskapet genom kupéfönstret. Man kommer tillsammans med så många människor, både sådana man känner, och sådana man icke känner. De ha var och en sitt mål för resan, men de måste vara tillsammans med varandra, medan tåget rullar fram mellan stationerna. Ibland händer det, att man måste byta om tåg. Det som man åker med går icke längre, det har kommit till sin ändpunkt. Men där står ett nytt med ångan uppe, färdigt att föra de resande vidare på de blanka skenorna. — Så är det också med livet. Det händer, att man måste byta om tåg. Det gamla går inte längre, men det kommer ett nytt, som man får fortsätta färden med. Varje årsskifte är ett sådant tågombyte. I natt är tiden inne, då vi måste byta om tåg. 1925 har kommit till sin ändpunkt. Där stannar det. Det går inte längre. Men klockan tolv står tåg N:r 1926 färdigt att föra oss vidare på vår resa. Låt oss stanna ett ögonblick och se, vad stationen heter, där ombytet sker. Den har ett ljuvligt klingande namn. Den heter *Frukta icke!* Dit ha vi kom-

mit efter ett års tilländalupen väg. Därifrån få vi gå ut och fortsätta ett kommande år.

Låt oss först kasta en blick tillbaka på den färd, som nu är tillända. Om vi se på människolivet i stort, om vi tänka på vår egen församling, eller om vi dröja vid dem, som stå oss nära, vår närmaste krets, så se vi ju genast, att under det år som gått är det många nya, som kommit med på färden. I åtskilliga hem har familjen ökats sedan förra årsskiftet, vår församling har fått nya medlemmar och vårt land en stor skara nya medborgare. Det är alltid något underbart, som sker, när ett nytt människoliv tändes i världen. Det lilla barnet är kanske det gåtfullaste av allt som finns. Där ligga de tusende möjligheterna slumrande, men ingen vet, vad det skall bli. Har du tänkt på det, när du står inför en ny liten människovarelse, att du står inför tillvarons största under? Frågorna äro ju alltid desamma. Vad skall väl bli av detta barn? Om vi hade klar syn, så att vi kunde skåda framåt i tiden, så skulle vi få se, att många av de små, som nu ligga jollrande det första året av sin levnad, de skola en gång bli stora män och kvinnor, som föra samhället och mänskligheten framåt, bära upp det hela, intaga ledareställning. Men vi skulle säkert också få se, att bland de små 1925-orna är det många, om vilka det kunde sägas, att det hade varit bättre de aldrig blivit födda. — Det gäller för far och mor att se till, att deras små redan från första början få sina själar riktade åt rätt håll. Det gäller för oss alla, när vi komma i beröring med de små, att hjälpa dem i deras kamp, som börjar tidigt nog. Komma de redan i sina spädaste år in under

kristet hägn och inflytande, så står det ordet: *Frukta icke!* som ett löfte för framtiden. Du Far och Mor, lägg ditt lilla barn, den största gåva du fått i år, lägg det i Guds händer, så behöver du ej frukta för dess framtid. Ett bönens barn kan ej gå förlorat. Gud skall finna det och styra dess steg. Frukta icke!

Det är icke blott många nya resande på färden genom livet, som stigit på i år. Det är också många av dem, som redan förut voro med, som kommit varandra mycket närmare under det år, som gått. Ja, de ha kanske kommit varandra så nära, att de förenats för livet. Jag menar alla de nya hem, som byggts i år. Den bästa gåva ett folk kan få, det är ett nytt hem, som grundats på kärlek och förtroende. Många och goda hem, det är den enda garantien ett folk äger för sitt bestånd. — När två människor bygga ett hem, ta de det viktigaste steget i sitt liv, ja, det är ett nytt liv, som begynnes. Det begynnes i glädje och fest, men också med ett djupt allvarligt underlag kanske också, när det är som allra lyckligast, med en viss fruktan och bävan. Så mycket skönare klingar då det ordet över alla nyvigda hem: *Frukta icke!* Får han vara med, om vilken det heter: "Äktenskapet är av Gud själv stiftat", då bli de orden till ett heligt löfte icke blott över det enskilda hemmet, utan också över hela vårt kära folk, som är byggt av de tusende hemmen från kust till kust.

Kasta åter en blick på dina medresande genom livet! Säkert skall du märka, att där saknas många, som voro med vid förra årsskiftet. De ha stigit av under vägen. Jag tänker på alla

dem, som slutat sina dagar, de döda. Kanske är det någon i din egen krets bland de allra närmaste. Å, vad saknaden är gränslös! Det är så helt annorlunda i år mot vad det var i fjol. Hemmet är upplöst, familjeskaran skingrad. Eller kanske att du och de dina skonats. Ni äro alla fulltaliga med i år. Men då har du i tidningarna sett ett känt namn, över vilket det betydelsefulla svarta korset ristats. Oändligt många frågor dyka upp, när vi dröja vid de dödas minne. Där är plats för både bävan och hopp. Men också här gäller det löftesordet: Frukta icke! De döda äro i gott förvar. Om många av dem veta vi säkert, att de äro hemma. Resan är slut, de få vila ut. Om de andra veta vi blott, att nu ha icke längre obarmhärtiga, kärlekslösa, orättvisa människotungor hand om dem. De ha kommit inför honom, som ser synd och skuld, där ingen människa gör det, men också ser ånger och längtan och botfärdigt sinne, där människor blott se förhärdelse och otro. Frukta icke! Med det löftet få vi se tillbaka på den del av resan genom livet, som gäller 1925.

Men vi stå ju färdiga att fortsätta färden in i ett nytt år. Det ligger ovisst framför oss. Att börja ett nytt år, det känns som att stiga på ett nytt tåg en mörk vinterkväll. Stationslyktorna lysa bara en liten bit framåt banan, hela den övriga vägen ligger innesluten i ett tätt mörker. — Veta vi då ingenting om framtiden? Jo, en del veta vi säkert. Flera stationer, som vi skola passera, veta vi om. — En stor station på vägen genom det nya året heter *Glädje*. Vem du än är, och hur du än har det, nog kommer du att möta

glädjen i någon form. Så tom och glädjefattig är icke någons tillvaro. Du får åtminstone del av det solsken, som Gud låter lysa ned över jorden under många kommande dagar. Eller du kanske kommer att möta glädjen i framgång och lycka för dina barn, som du strävat för. Ack, världen är full av glädjeämnen, men vi äro ofta så skumögda, att vi icke se dem. Det är med glädjen som med lyckan: vi finna den, när vi låta bli att jaga efter den. Se ej för mörkt på framtiden, allt reder sig. Där du minst väntar det, skall glädjen möta dig. Vi människor ha en stor benägenhet att torna upp hela berg av fruktan. När sen verkligheten kommer, är den icke så svår, som vi föreställt oss den. Nog har du känt många gånger, när du haft något svårt framför dig, en gränslös fruktan: det där går jag inte i land med. När du så kommer mitt uppe i det svåra, är det helt förvandlat. Det svåra är just själva fruktan. Därför kunna vi ej få något bättre löfte för en oviss framtid än det ordet: Frukta icke! Gud kan allting förvandla. Han kan skapa den ljuvligaste glädje, där ditt öga ej ser en skymt. Den som litar på Gud och tryggar sig till honom får se framåt med hopp och ljus tro. Det är din Faders behag, att du under det nya året skall få del av den himmelska kraft, som kan omdana en människa inifrån, göra henne rik fast hon ingenting äger, glad fast ögat gråter, stark fast i det yttre svag och vanmäktig. Ja, glädjen är en station, där Gud skall låta dig vila ut mången gång.

Mitt emot ligger en annan, som heter *Sorg*. Vi måste stanna där. Gud har något att säga oss under färden. Får han ej göra det vid glädjen,

måste han hejda oss vid sorgen. Det är ej något ovisst, att du skall möta sorgen under kommande dagar. Det ovissa är, vilken sorg det blir. För många blir det att stå vid timlig, ekonomisk ruin, motgångar och prövningar, för andra blir det förluster av personlig art, grusade förhoppningar, tärande tung hjärtesorg. Vad det än blir, som möter, stanna och lyssna till vad Gud har att säga! Försök ej att undkomma sorgen, medan den ännu bär Guds röst till dig. Gör du det, då bär det riktigt ut i mörkret, ut i den sorg, som är vid sidan om Gud, hopplöshetens, förtvivlans sorg. Den som stilla lyssnar får mitt i sorgen höra löftet: Frukta icke! Sorgen lyfter.

Utan fruktan, när vi se tillbaka, få vi sluta det gamla året, utan fruktan att se framåt få vi börja det nya. I Guds namn går färden vidare!

H. Karlsson.

Förklaring

Jag vet ett *land,* där allt är ljust och stilla,
där storm ej rasar och ej krig,
där sannings ljus ej skyms av syndens villa,
där okänd är var törnestig.

Jag vet en *stad* med gyllne gator, fina,
dess träd var månad frukter bär;
och borgarena där som änglar skina,
av dem en var ett helgon är.

Jag vet ett *hem* med salig barnaskara,
där nöd ej råder och ej brist,
vars dörr är stängd för svek och varje fara;
det hemmets sol är Herren Krist.

Jag ditåt blickar alla, alla dagar
i bön, i längtan och i hopp;
ty där en gång, när Herren så behagar,
skall ljuset fullt för mig gå opp.

Emil Lund.

Vårt kristna hopp

I DENNA bistra tid är skaran stor av människor, som förlorat sitt kristna hopp. Även där i bön knäppta händer söka skydda den flämtande lågan: den hotar att slockna och dö. Och då blir livet så isande kallt, som det blir först när hoppet dör. Tungt ligger sorgens dok över folken; har vårt folk förtjänat att kanske mest av alla skonas?

Den världspessimism, som gripit så många just nu, är förklarlig nog, men utgör vår mest fruktansvärda fara. Ty hoppet är livsvillkoret. Om hoppet dör, så dö vår kristna tro och kristna kultur. Men de få icke dö.

Vårt kristna hopp är, enklast uttryckt, vår kristna tro, sådan den med ljus och stilla förbidan ser uppåt, även under mörkaste nöd, och, orubbligt viss, vilar vid Guds löften. Den hoppets människa, som aposteln Petrus genom djup livserfarenhet blivit, slog an en hoppets lovsångston i början av sitt första brev: *"Lovad vare vår Herres Jesu Kristi Gud och Fader, som efter sin stora barmhärtighet har genom Jesu Kristi uppståndelse från de döda fött oss på nytt till ett levande hopp"*. Den lovsångstonen har i Kristi församling i alla land ljudit genom tiderna och överröstat misströstans sorgesånger.

Och likväl; vi måste tillstå, att i denna tid vårt kristna hopp lever i stort sett ett ganska svagt liv. Knappast på någon punkt kommer nutidskristendomen, om den ställes bredvid t. ex. den första

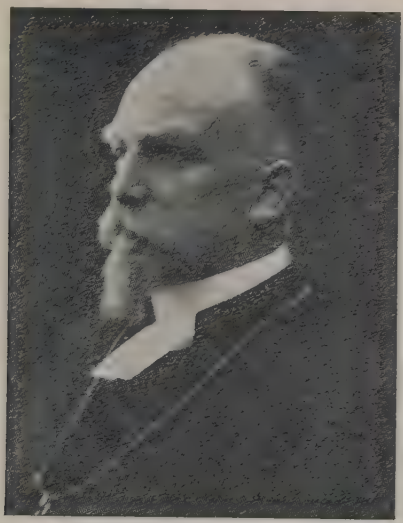

BISKOP ERNST LÖNEGREN

kyrkans, mer till korta än i fråga om ett levande och starkt hopp.

Skälen äro många och ligga djupt. Men många det ej huvudsakligen beror därpå, att apostlakyrkans kristna, pressade av trängmål och förföljelser, bevarade pilgrimssinnet: de redde ej till så bekvämt åt sig här nere, utan sågo ofrånvänt efter de osynliga tingen. De buro i hela sitt liv prägeln

av "människor, som söka ett fädernesland". Med spänt hjärteöra lyssnade de efter hans fotsteg, vars återkomst de förbidade. I honom hade de ej blott hjärtats frid mitt i trängseln, utan också ett strålande hopp, som lyfte och bar dem genom allt. "Kristus vårt hopp" var ej en tom formel; det var hemligheten i martyrkyrkans övervinnarekraft.

Men vi? Ja, nog talas det hoppfullt nog om hur långt en ljusbringande kultur skall föra oss fram — fast det talas mycket mera lågmält om den saken *nu* än för 10 år sedan! — Men det hoppet, ack hur tomt och sövande! Där det ej bottnar i flack kulturförgudning, är det knappast mer än kylig ödestro, en tro på en kallt lagbunden "utveckling", en torftig vrångbild av det levande hoppet.

Och nog känna vi igen det gottköpshopp, som med obekymrad min sover och söver. ända tills man hunnit evighetens port, och finner det självklart, att efter döden allt ordnar upp sig till evig sällhet för alla. "Gud är ju god" och "man skall hoppas det bästa".

Hur ytligt och halvblint det hoppet är! För livets krafthämtning betyder det *intet*. I grunden begär man intet högre än världens mångahanda; är så hemskt tillfreds med det som förgås. — Gudsrikets seger i världen, Gudsviljans genombrott och herravälde över det onda, uppenbarelsen av Kristi härlighet i hans trogna: efter allt detta finnes ingen hoppets bidan.

Vi stå här inför en allvarlig växelverkan. Ju mer hjärtat låter sig jordbindas, desto mer fördunklas hoppets blick och sänkes mot gruset, och ju mer hoppet så utarmas, desto hårdare knytes hjärtat vid det, som jorden tillhör.

Hur skola vi då nå fram till det levande hoppet? det är huvudfrågan. Dit lyfter sig ingen själv i egen kraft. Det växer allenast fram på livets väg ur barnatron på Guds kärlek och makt. Deras rottrådar äro trosvisshetens: *"Gud kan" och "Gud vill"*.

Vägen till det levande hoppet går vanligen genom bittra missräkningar, förödmjukande nederlag, stundom svart förtvivlan. Först när jag måst uppge allt mitt eget, och alla utvägar synas tillbommande, *då* går det levande hoppet fram ur de döda förhoppningarnas grav. Allt beror på att hjärtat ej släpper sitt bönetag, att det ljuder därinne mitt under brottningen mellan mörker och ljus: *"likväl* bliver jag städse vid dig", "jag släpper dig icke med mindre du välsignar mig".

Det svåraste hindret för det levande hoppets genombrott är icke vår vanmakt och ringhet, utan vår svårbrutna självtillräcklighet. Hoppets såväl som trons livsparadox är det, som Paulus beskriver i sin gripande självanalys och självbekännelse i Filipp. 3, och som går igen överallt, där hoppet tecknar sin ljusväg i frälsta själar: *"allt såsom förlust mot kunskapen om Kristus Jesus min Herre"*, — *"allt såsom avskräde, på det att jag må vinna Kristus"*, — *"om jag så skulle kunna nå fram till uppståndelsen från de döda"*, — *"ett gör jag: jag sträcker mig mot det som är framför mig"* — — — *"jag jagar mot målet för att få den segerlön, som hålles framför mig genom Guds kallelse ovanifrån i Kristus Jesus"*.

Den som upplevt detta, har upplevt den härligaste soluppgång, som i detta livet kan beskäras: det kristna hoppets soluppgång.

I alla riktningar strålar ljus, som förklarar det förut dunkla. Över det egna inre livet med alla dess bävande frågor: vilken ljusning! Barnaskapets stilla frid i syndernas förlåtelse, hoppets klippgrund, driver undan alla de mörka minnen, som ville döma och skymma —; och framåt: — den ljusa utsikten över en hemväg, törhända trång och kampuppfylld, men trygg och ända fram banad av honom, som *är* vägen. "Intet skall skilja mig från Guds kärlek"; — "han som begynt, han skall fullborda sitt verk". —

Och ser du sedan med kärlekens medkänsla ut över skaran av medvandrare; "vilket skall väl livets slutmål bli för dem?" Väl eller ve, hem eller bort? De frågorna lära nog förbli endels obesvarade; Guds egen vishet har låtit de yttersta tingen förbliva beslöjade; våra ögon skulle ej fördraga den fulla klarheten. Men brinner du verkligen av kärlekens nitälskan, så att deras slutliga räddning för dig ej är bara ett tankeproblem eller en dogmatisk tvistefråga, utan en *hjärtesak;* lägg den då bedjande på din Guds hjärta. Glöm aldrig, att *han* älskar dem sannerligen ej mindre än du; av den kärlek han slösat på dig bör du kunna fatta, hur han älskar även dem; han skall ej spara någon tänkbar möjlighet att uppsöka och frälsa dem: — längre kommer du icke. Den oro, som fyller dig vid tanken på det förfärliga faktum, att ett människohjärtas förhärdelse mäktar ej ens Guds kärlek tvinga; — ej heller den kan du lägga ned i bättre förvar än vid Guds hjärta. — "Kärleken hoppas allting". — Icke så, att den vill eller vågar sätta åsido heliga, orubbliga lagar i Guds rike och lättsinnigt blunda för själarnas fara och an-

svar. — Men att älska och hoppas, hoppas och älska; det får du. Låt detta vara ett ord särskilt till eder föräldrar, vilkas hetaste troskamp gäller edra käras eviga välfärd. Hoppas mera, hoppas *allt*, vad din kärlek bäst åstundar för dem! "Men om jag då hoppas för mycket!" Sannerligen, lycklig du, om du en gång ej får annat att förebrå dig än att du förhända hoppades mera än vad ens Gud till sist mäktade infria. Är hoppet äkta och djupt, så skall det ingalunda verka sövande eller dämpa kärlekens nitälskan. Tvärtom; det skall utlösa ny kärlekens iver. Den, som är rik i hoppet, har råd att älska med stark kärlek; men är hjärtat förlamat av hopplöshet, så orkar det icke att driva fram uthållig kärleks kraft?

Men vårt kristna hopp ser ock nytt, härligt ljus gjutet över hela Guds rikes framtid.

Det vill, ej minst *nu*, se så förtvivlat hopplöst ut. Många — och det ingalunda de minst djuptänkande kristna — fråga rent av: har Guds rike någon framtid mer på jorden att vänta? Skall historiens Herre, Gudsrikets konung, av de svaga begynnelser eller kvarlevor — hur man nu ser det — av levande kristendom, som förefinnas, kunna bygga upp det andliga världsvälde i folkens liv, som profetiorna bådat, och som kan bliva den ljusa bryggan över till det strålande sköna Gudsriket därovan i fulländningen?

Svaret beror helt av vart vår blick är hänvänd. Se vi på alla de mänskliga förutsättningarna och utvecklingslagarna, så skall nog hoppet svika oss och vi hemfalla åt mörk pessimism. I dess våld ha skaror av bekännande kristna hamnat; deras framtidssyner äro sorgbundna kopior av profeter-

nas domsbilder och Uppenbarelsebokens mörka skildring av det yttersta avfallets tider. Längre eller högre har deras blick ej mäktat tränga. Men vårt kristna hopp får ej stanna vid dessa genomgångsskeden.

Nej, vår blick måste vara fästad vid *honom*, som är rikets konung. Tro vi i sanning på honom som den uppståndne och levande, som övervunnit döden, då *måste* vi hoppas även om rikets framtid.

Det kommer! Kanske över ruiner av mycket, som vi älskade och trodde vara grundmurade Gudsrikesportar, av kyrkoformer och kyrkoordningar, ja, av kyrkolärors formuleringar. Alltsammans var dock blott utanverk. — Det kommer, Gudsriket, när dess tid mognat: *"alltså skall riket vara vår Guds"* — härnere en tid av oanad härlighets fullhet, och sedan — evigt däruppe!

Att så, med öppna ögon även för otrons tillspetsade motstånd, frimodigt se framåt och uppåt, det är vårt kristna hopps härliga förmånsrätt, men ock dess stora och svåra prov.

I det provet har i alla tider, ända sedan Elia i dyster hopplöshet satt sig dödstrött under ginstbusken, mången Herrens vän och tjänare kommit till korta. Ej minst vi präster — låt oss erkänna det! — ha här en öm punkt.

Tvivelsutan vittnar det om en svaghet i vårt kristna hopp, om vi sätta mera lit till de yttre, påtagliga resultaten för stunden, de kärvordna former och yttre villkor, vari Gudsrikets liv i vårt folk trätt fram, än till den osynlige konungen själv, hans konungaförsäkran, hans andliga segerkraft.

Icke ett ögonblick borde vi dock förgäta, att, hur

än jordens mäktige — det må vara fåväldets eller massväldets, intelligensens eller den råa styrkans, — i sin egoism och sin förhävelse trampa ned Guds rikes enklaste lagar och söka bygga upp *sina* våldsriken, han som bor i höjden ler; Herren bespottar dem. De kunna en smula föränd̈ra Guds vägar och tider, men aldrig omintetgöra hans världsstyrelses tankar och plan.

Tycka vi oss för våra ögon intet annat se än förödelsens styggelse, som t. o. m. tränger in på heligt rum och där i en uppblåst, avkristnad kulturs eller i en förnuftsförgudande teologis namn vill frånröva oss klenoder, livsvärden, som vi för intet pris i världen vilja offra: — *"Herren lever!"* Den uppståndne och upphöjde Herren har utstakat sin församlings väg. Mörk kan den bli, stor skaran av dem, som svika och avfalla. Men för riket och för dess seger svarar *han!* Vare det oss nog; där är ett oöverskådligt synfält för vårt kristna hopp.

Det ligger en hög och barmhärtig Gudstanke däri, att just trängseltiderna både för den enskilde och för Jesu församling kunna bli de skönaste hoppets vårtider. De verka frigörande från mycket, som höll på att snärja och binda. När stormen och luttringselden dämpats, lever Kristuslivet starkare, och vårt kristna hopp har blott vunnit på den fördjupade erfarenheten av att: "den som mister sitt liv, han skall vinna det". Lidandet blev ej hoppets baneman, det blev hoppets tjänare; ett Guds nådesunder!

Samtidigt sker det också, att hoppets perspektiv flyttar sig allt mer över tidens gräns in i den eviga världen. Om vårt kristna hopp, redan för vårt jordeliv och vad där kan möta, skänker oss en

framtidsutsikt, belyst av Guds kärlek, och hjälper oss att övervinna i allt, så skall dock, där ett sunt Kristusliv får växa och mogna, hoppet, som ju liknas vid ett säkert och fast själens ankare, ju närmare den kristne når jordelivets gräns, samla sin längtan och sänka sitt ankare i de outsägliga rikedomarna "innanför förlåten": *det oförgängliga, obesmittade och ovanskliga arvet i himmelen*".

Att äga ett sådant levande hopp och däri hålla ut: vilken rikedom, vilken segerkraft! Tycka vi oss icke se den gamle aposteln Petri fårade anlete stråla, när han sjunger om arvet, som kan hoppas på? Och det ljuder manlig, triumferande segerglädje i Pauli dristiga ord: *"vi berömma oss i hoppet om Guds härlighet; hoppet låter oss icke komma på skam"*. Samme apostels tillrop: *"varen glada i hoppet"* rymmer ett helt livsprogram. Hoppets människor äro världens sanna optimister. Må de, som intet fatta av de andliga värdena och det höga livsallvaret, kalla oss dystra "mörkmän". Jesu äretitel: "I ären världens ljus" gäller hans lärjungar ej minst såsom hoppets människor.

Detta skall visa sig ej minst inför död och grav. Där brista det tomma hoppets bubblor; hur mycken mörk förtvivlan i dödsskuggans dal i deras hjärtan, som sörja utan hopp, eller själva möta döden utan hopp! Men: *"vad ljus över griften"*, både vår egen och våra käras, när vi genom vår Frälsares uppståndelse fötts till ett hopp, starkare än döden. *"Du död, var är din udd?"*

Hoppets ytterste slutmål ligger inneslutet i det nästan ofattbart härliga löftet: *"vi skola bliva honom lika, ty vi skola få se honom sådan han är"*. Och löftets båge vidgar sig, tills den som en strå-

lande himmelsport leder in till staden därovan, Guds nya Jerusalem, staden av ljus och salighet, av vila och frid, av tillbedjan och lovsånger! Där når vårt kristna hopp sin uppfyllelse, vida fullkomligare än någon här kunnat begära eller tänka. — —

Så låtom oss orygglig fasthålla hoppets bekännelse! Icke i svärmisk, konstlad känslas eld; den förtär och förvillar, och den slocknar så snart.

Nej, i helig stillhet, i trons skådande uppåt under tålig bidan och frimodig bön, "när stunderna växla och skrida". Och sannerligen: *vårt kristna hopp skall icke komma på skam*".

ERNST LÖNEGREN,
biskop i Härnösands stift.

Henric Shartau

Ett hundraårsminne.

SCHARTAU var en märkesman i svenska kyrkans historia, och hans födelsedag kan icke förgätas av predikstolstalare, som förstå och begagna det sköna och kraftiga svenska språket, och de svenska kristna, som blivit uppfostrade i Schartaus skola, känna sig blott fullständigt hemma, där Guds ord predikas med den reda och grundlighet, som i någon grad påminner om den store själasörjaren och de predikanter, vilka söka vandra i hans fotspår.

Henric Schartau föddes i Malmö den 27 sept. 1757. Namnet Henric erhöll han efter sin morfar, i vars hem han mycket vistades och som utövade ett stort inflytande på hans andliga utveckling under barndomens plastiska år. Hans mor dog, då han var tretton år gammal, och under sitt änklingsstånd var fadern ofta borta från hemmet. Gossen saknade därför nödig tillsyn. Morfadern dog tre år före modern. När gossen fick styvmor, syntes fadern genom hennes inflytande blivit främmande för gossen. Fadern begagnade sitt politiska inflytande för att förmå rektorn vid Malmö elementarskola giva sitt bifall till att gossen skulle bliva student, ehuru han icke var mogen därför. Han

blev student 1771. I Lund kom ynglingen i nya sällskapskretsar, och han blev som en följd därav mera utåtvänd och hans föregående inåtvändhet upphörde nära nog helt och hållet.

Men utåtvändheten kunde icke länge behärska

HENRIC SCHARTAU

Schartaus liv. Då han var 20 år gammal, inträdde det stora avbrottet i hans erfarenhet. När han vände om, blev det en helvändning. Han omtalar, huru han blev intresserad i Scrivers själaskatt. Han tröttnade icke på dess vidlyftighet i beskrivning, men snart läste han huvudsakligen

Guds ord. Vid en nattvardsgång, till vilken han drogs av ett hemligt och underligt dragande, gav Herrens Ande honom den nåden att vid syndabekännelsen fatta sin verkliga ställning, och huru, om han kallats hädan i det tillstånd han var, han skulle hamnat i den eviga fördömelsen. Hans syndabekännelse blev verklig. För att begagna hans egna ord citera vi följande: "Men jag fick ock nåd att taga mot den avkunnade förlåtelsen såsom Jesu ord, Jesu löfte, Jesu försäkran, grundad på hans egen blodiga försoning och bekräftad i hans nattvard med själva försoningsoffret. Sedan har jag, fast under flere förvillelser och mycket stapplande, blivit av Guds makt bevarad till salighet".

Schartaus övergång till livet i Gud och de avgörande stegen skulle ej bestå inför hans egen nådesordning eller i ljuset av den så kallade schartauanska nådesordningen, om den skulle fattas så lagiskt fixerad som ofta skett av somliga efterföljare, vilka menat väl, men missförstått Schartau. Schartaus omvändelse liknar Luthers i de ledande dragen. Huru klimax i Schartaus omvändelse upptog blott tiden för skriftermålet, predikan och nattvardsgången, erfor han dock det väsentliga i nådens ordning i koncentrerad form. Vi få ej heller glömma hans barnaliv i Gud under gosseåren och Andens påverkningar under hans bortovaro och ledning hem igen till Gud.

Som en regel undviker Schartau att känslofullt teckna sin benådning, men i en predikan beskriver han med gripande värme och innerlighet sin andliga benådning och förlossning. Det var hans djupt erfarna befrielse genom evangelium, som drog honom en tid till herrnhutismen. Han kän-

de sig som en främling inom det kyrkliga lägret bland präster, som voro i många fall döda ortodoxister eller neologer, om de icke voro fullt renläriga.

Schartau prästvigdes i Kalmar 1780 och var då 23 år gammal. Sin första predikan som präst höll han i Ryssby annandag jul samma år. Hans första befattning var som slottspredikant på Björnö gods. Sedermera blev han komminister i Sövde pastorat i Lunds stift. Men år 1785 utnämndes han till komminister i Lund. Där utfördes hans största livsgärning. Då han blev förste stadskomminister år 1793, blev han också kyrkoherde i Råby och Bjellerup. Han blev också prost i Torna härad. Men hans största inflytande utövade han i universitetsstaden Lund och därifrån i större kretsar.

När Schartau bröt med herrnhutismen, angiver han skäl som de följande: "En rättsinnig själ, som ej vill överstryka sitt stenhjärta med Jesu blod, ej bruka Jesu kors till en krycka, under det man haltar fram på den breda vägen, och ej skyla sig i Jesu sår emot Guds Andes bestraffningar — si, den är min vän." Han kunde icke hylla förfalskningen av evangeliet, att dess tröst blev en "avlat" *för* i stället för en hjälp *emot* synden. Han förebrår Zinzendorf på grund av hans synkretism, och att herrnhutarna icke lärde Guds ord klart; han kritiserar deras separatism och privata nattvardsgångar samt deras bruk av lottkastningen.

Schartau kan kallas pietist i den meningen, att alla på hans tid, som ivrade för allvarlig kristendom, betraktades som pietister, men han tillhörde

icke den kyrkohistoriska pietismen. Han stod dock nära Würtemberger-pietismen. Han ville bo inom kyrkan och icke bygga en liten kyrkohydda för sina anhängare. Men han värderade högt Spener och Francke, men ännu mera Bengel och Roos. Men Schartau tyckte dock bäst om Luthers predikningar.

Omkring 900 predikningar av Schartau äro tryckta, men han själv lät ej trycka någon predikan. Om vi önska få ett verkligt intryck av Schartau som predikant, böra vi läsa "Femton predikningar". De äro det bästa urvalet av hans fullständigt utskrivna predikningar. Den s. k. Postillan giver ej rätt intryck av Schartau som predikstolstalare, ty de voro huvudsakligen dikterade såsom passande för sonen att bruka. "Sista samlingen" och de fyra utkastbanden äro typiska som givande en sann bild. Schartau som predikant måste bedömas enligt utkasten. Många av hans utkast äro så utmärkta, att han måste betraktas som en ouppbunnen mästare i predikokonst. Ehuru utkasten nödvändigt måste hava en mer eller mindre sammanträngd form, skänka de den uppmärksamme läsaren stor uppbyggelse. Begagnande de skrivna utkasten som en ledning tillade han kommentarier i det fria föredraget. Allt var tydligen väl genomtänkt. Enligt Billing var Schartau en mycket originell predikant i god mening och blev en av svenska kyrkans bäste lärare i predikokonst. Teol. dr H. Hägglund i sin teckning av Schartaus originalitet kännetecknar den med fyra säregna drag: "Den andliga myndigheten, det klara tydliga beskedet, den psykologiska skarpblicken och den ständiga hänvändelsen till samvetslivet". Hans

utkast till predikningar och de fullständiga predikningar vi hava bevisa, att han var den mest utpräglade psykologiske predikstolstalare som svenska kyrkan ägt, för att icke säga: ingen kyrka har haft en större predikant från den synpunkten. Hans diagnos av själstillståndet var mästerligt. De flesta läkare misslyckas att bota sjukdomar, emedan deras diagnos är felaktig. Många predikanter och själasörjare misslyckas i det andliga läkandet, emedan de tala i vädret och göra tillämpningar, som icke äro av behovet påkallade. Somliga predikanter göra allmänna tillämpningar, som påminna om flygmaskiner, från vilka porträtt tagas, framställande en miniatyr av människolivet, men ingenting är klart, även om man brukar förstoringsglas. Schartau var ingen stortalare i vanlig mening, men han skarpa blick trängde till själens djup, och åhörarna kände sig träffade i det själstillstånd, i vilket de befunno sig. Om vi läsa hans predikningar och utkast med uppmärksamhet, skola vi erfara, huru samvetet träffas. Men vår tids flesta kristna, sorgligt nog, äro så ytliga, att de icke ta sig tid att begrunda något. För sådana kristna bliva Schartaus skrifter torra. Det beror också därpå, att vår tid saknar bibelläsare. Och om det kan sägas, att Schartaus utkast äro något vidlyftiga i vissa fall och något enformiga i framställningssättet, innehålla de dock ett sådant djup av kristlig erfarenhet, att den allvarlige läsaren glömmer det formella och njuter av det rika innehållet. En sak borde alla predikanter lära av Schartaus framställningssätt, nämligen, att predikningar med ämne, utläggning i ordning och tillämpning med träffsäkerhet äro mera tilltalande

än homilier av det slaget, som blott repetera textorden utan någon egentlig förklaring. Bland predikanter inom svenska kyrkan i Förenta staterna eller Augustana-synoden var T. N. Hasselquist en predikstolstalare som påminde om Schartau i enkla dock säregna ämnen, men i utvecklingen hade Hasselquist icke så många underavdelningar som Schartau. Hasselquist liknade Schartau i djupa tankar och sträng skriftenlighet.

Det har sagts, att Schartau var en lagpredikant. Men rätt bedömd var han också en evangelisk förkunnare. Då Schartau uppträdde, voro förhållandena sådana; att en Elias och Johannes döparen voro av behovet påkallade, men Schartau uppträdde ej på det sättet. Han säger själv: "Änskönt jag i mitt tal ivrat mot dem, som ansett mig som lagpredikant, så förhåller det sig därmed som på en guldsmeds verkstad, varest det finnes ej allenast polertvål, utan även hammare, som slår bukter och danar materiens form. — Jag vet till min Guds pris, att jag kunnat tala till de trötta i rättan tid". Hans Ordo Salutis eller Nådesordning har ju givit det intrycket, att han varit mera lagisk än evangelisk. Det har framhållits, att han betonade mera tredje trosartiklen än den andra. Om hans predikningar och utkast giva delvis det intrycket, må vi icke glömma, att tiden för hans uppträdande krävde en klar predikan om ett personligt kristendomsliv. En död ortodoxi å ena sidan och moralisk neologi å andra sidan samt Schartaus erfarenheter i herrnhutismen drevo honom att klart teckna en sann omvändelse och kristligt leverne, men hans evangeliska förkunnelse led

dock icke av några brister; hans predikan var blott mera sträng på grund av tidsförhållanden.

Frälsningsvissheten var central i Schartaus evangeliska predikan. I läran om frälsningsvissheten var frälsningen själv det viktigaste för honom. Trosvisshet är för Schartau icke detsamma som tro. Tron föregår och trosvissheten följer i rätt tid. Vittnesbördsvisshet betraktar han som en särskild gåva. Tron är mottagande och i början ofta svag, men vissheten är där som en fördold brodd. Man kan icke forcera vissheten. Tron är ett Guds verk i oss och även trosvissheten. Schartau lägger stor vikt på rediga begrepp i salighetssaken. Därför betonar han icke så mycket känslorna, och likväl framhåller han kännetecken på en väg eller på ett sätt som om man icke kunde komma till vissbet utan dessa. Men för att förstå Schartau måste man läsa hans skrifter i ljuset av hans läroanalogi, som man läser Guds ord i ljuset av trons analogi. I Stora katekesen säger han t. ex., att de trogna veta av Guds ord, att Gud bor i deras hjärtan, och så framställer han frågan: "Kunna då de trogna förnimma Gud i sina hjärtan såsom de saliga kunna se honom i himmelen? Nej, de kunna icke mera förnimma att Gud bor i deras hjärtan, än om han icke bodde där. Huru kunna de då veta det av Guds ord? När de känna igen hos sig de kännetecken, som Guds ord sätter ut på dem, som hava Gud i sina hjärtan." Men i samma katekes talar han om den kännbara saligheten och gör gällande, att Guds barn också hava en salighet, som de känna, den stilla förnöjelsen och jämna tryggheten, såsom när sjön har saktat sig efter stormen, fröjden.

då de känna en liten del av himmelens glädje, när de bliva alldeles vissa därom, att de fått syndernas förlåtelse och blivit Guds barn. I Stora katekesen på frågan: "Hurudan är fädrens tro?" svarar han: "De tro med full visshet och frimodighet, även då deras hjärta fördömer dem, så att de i sina hjärtan icke känna annat än Guds vrede, synd och fördömelse, men tro likväl efter Guds ord, att de äga Guds nåd, rättfärdighet och salighet". Många anföranden kunde göras, men det är ej möjligt i en kort artikel. Många läsare av Schartaus skrifter ha undrat över hans varning, att nåden icke bör förtidigt tillägnas. Schartau var ej lagbunden i orätt mening, men han trodde på ordning, "naturens lagar i andens värld". Han ansåg, att den omvände skulle bida Herrens stund för visshetens givande.

Schartau var en mästare som kateket. I det övre rymliga koret av Lunds domkyrka satt den silverlockige läraren omgiven av doktorer i vetenskapens olika grenar, av barn i barnaåren och ungdomsåren och av äldre personer ur de djupa leden, vilka alla med uppmärksamhet lyssnade till hans katekesförklaringar. Det var ju underbart, att grånade vetenskapsmän sutto som barn och nedtecknade hans anmärkningar. Hans personlighet hade en magnetisk dragningskraft. Läs hans Lilla katekes, som utgått i tusentals, ja, hundratusentals exemplar! Luthers Lilla katekes sitter ju i högsätet. Schartau hade ju en annan läggning än Luther, men de liknade varandra i deras folkliga enkelhet och kristliga djup i klara uttryck.

Stort inflytande utövade Schartau också som själasörjare i de privata samtalen. Få lärare ha haft

så många besökare för enskilda råd som Schartau. Han behövde icke göra husbesök, som pastorer nu måste göra, ty åhörarna uppsökte honom i hans inre kammare. Det yttre rummet var vanligtvis fullt av väntande bekymrade själar. Nu i vår tid trängas kroppsligen sjuka vanligtvis i skickliga läkares väntsalar, men andliga läkare störas icke mycket av personer, som söka hjälp i andlig mening. Schartau hade icke tid att göra husbesök och ville icke gärna gå från hus till hus utan kallelse, ehuru han var villig att besöka sjuka. Han kunde dock gjort Löhes ord till sina egna: "man skall ej öva själavård med benen". Allt beror på en god uttolkare. Den enda väg vi kunna lära känna Schartau som själasörjare finna vi, om vi läsa hans tryckta brev, ty i dessa komma vi liksom i personlig beröring med honom. Åttiotvå brev äro tillgängliga och beröra många angelägenheter, så att personer i liknande omständigheter kunna känna det som om de personligen samtalade med Schartau. Hans brev i andliga ämnen behandla alla möjliga livsfrågor. I en teckning som denna är det omöjligt att giva exempel; vi införa därför blott ett av de korta breven: "Mars 1799. — Min kära Fru! — De orden, varefter frun frågar, stå uti Joh. 5: 14. Det fägnar mig mycket, att frun fått låna dr Lutheri postilla. När frun blir litet mera bekant med den boken, så gå nog tvivelsmålen bort och frun blir mera viss om sin rättfärdiggörelse. Emellertid har frun visshet nog, när frun kan hålla sig fast vid Guds löften, ty de äro vissa. Dessutom är det redan tro att kunna hålla sig fast vid Guds löften; och varest där är en sådan tro, där är ock rättfärdiggörelse och syn-

dernas förlåtelse. — Det kan man se av hela Rom. 4 och isynnerhet av 20 versen; och att med en sådan tro, som håller sig vid Guds löften, följer rättfärdiggörelse, det kan man se av detta samma kapitel, när man i synnerhet läser de verserna, som följa på den 20 versen. Sedan en sådan rättfärdiggörelse är skedd, så kan det visst hända, att den rättfärdiggjorda människan stapplar, som de av Jesu lärjungar som övergåvo Jesus, då han blev gripen av sina fiender. Detta deras stapplande gjorde likväl icke någon rubbning i huvudsaken, ty Jesus kallade dem likväl bröder, som man kan läsa uti Matt. 28: 10. Ja, om det ock händer, att den rättfärdiggjorda människan faller som Petrus, så kan hon likväl bliva upprättad som Petrus, om hon liksom Petrus låter Jesu ord väcka hos sig eftertanke och syndaerkänsla; likväl är det farligt att så falla i uppsåtlig synd, ty Judas föll ock —, men han kom ej till upprättelse som Petrus. Därför är det bättre att taga vara på sin andliga helbrägdagörelse, ty om man giver sig hän i sina förra synder igen, så bliver det värre än det har varit förut, och upprättelsen blir svårare än första gången. Detta är meningen av de orden: Se, du är vorden helbrägda; synda icke härefter, att dig icke vederfares något värre".

I Schartaus brev och skrifter avhandlas frågor, som man knappast skulle vänta. Han liknar Luther i hans sympati med allt som intresserar människan. Han diskuterar ämnen, som gälla det mänskliga sällskapslivet. Sorgligt nog läses icke Luther så flitigt som man skulle tänka sig, att lutheraner skulle göra. Många kristna av svensk börd känna icke till Schartau, och många så kal-

lade schartauaner våga icke läsa olika andliga skrifter av sanna kristliga författare, emedan de icke bära namnet schartauanska. Det intryck vi fått av Schartau har övertygat oss, att Schartau icke ville bilda något parti. Hans önskan var, att hans lärjungar skulle vara sanna lutheraner och icke bära något annat namn. Vi äro också övertygade om att vi icke kunna karakterisera Schartau enligt schartuanismen, ty de äro av många slag som kalla sig schartauaner. Ibland måste ju det biordet brukas av kristna, som i vissa kretsar kämpa för Guds ords rätta lära. Men det är ju samma intresse som alla sanna lutheraner ha. Nog vore det bäst, om vi alla kunde nöja oss med namnet lutheran. Det kyrkliga sakläget är ju så anlagt, att kyrkosamfunden måste ha sina säregna namn, tills Kristus kommer. Under väntanstiden måste vi lutheraner stå fasta vid den tro, som bäst uttrycker Guds klara ord. Vi måste förkasta all synkretism och unionism. Genom egen erfarenhet blev Schartau övertygad därom, och hans livsgärning bär också vittne om vikten av bekännelsetrohet. Alla Schartaus vänner äro flitiga bibelläsare och kyrkobesökare. Det kan man finna, om man besöker vissa trakter i södra Sverige.

Den tredje febr. 1825 avsomnade Schartau. Hans jordafärd var märklig genom det stora deltagandet, men icke genom granna tal. I den stora processionen var också Tegnér. Några av dem som voro med föreslogo, att man skulle vända vid tullen, ty vädret var bistert, men Tegnér sade: "Nej, en sådan man följer man ända till graven".

Schartau i sin livsgärning står som en fyrbåk i Sverige vid kyrkans sjöstrand varnande för vår

tids villfarelser, osynlig står han ännu genom sitt vittnesbörd i Lunds domkyrka och betonar Guds ords rätta predikan och sakramentens skriftenliga förvaltning, och han lyser ännu som ett ljus genom sina skrifter, vägledande tusenden själar både i Sverige och Svensk-Amerika.

CONRAD EMIL LINDBERG.

Gottfrid Billing

FLERA Herrens tjänare, som beklätt framstående platser på det svenska Sions murar, ha under de senare åren blivit avlösta och hemförlovade. Deras minne lever i välsignelse, och framtidens svenska kyrkohistoria upptäcker nog många spår, som de ha lämnat efter sig i sin samtid. En av de hemkallade höjer sig dock över alla i mångsidigt inflytande, i oförtröttat arbete för det svenska kyrkolivets förkovran och i osjälvisk strävan för fäderneslandets väl — biskop Gottfrid Billing. Vid hans bortgång har man haft anledning att sysselsätta sig med honom och från skilda sidor teckna hans verksamhet, och man är ense om att man genom hans frånfälle förlorat en storsvensk i ordets vackraste mening. I samma mån som vår egen tid kommer att tillhöra det förgångna, som kan betraktas under historiskt perskeptiv, skall man få mycket att säga om honom, och det skall då visa sig, att han var en man av ej vanligt mått. Här vill vi nu söka att i mån av utrymme på dessa blad samla några drag ur hans flydda levnad till en avskedsbild, över vilken mångas kärlek, vördnad och tacksamhet gjuter en varm glans.

Biskop Axel Gottfrid Leonard Billing föddes i Fridhem, Önnestad, Skåne, den 29 april 1841.

Hans föräldrar voro båda av gamla förnämliga Skåne-släkter. Han var sålunda skåning in i märgen. Han blev student i Lund 1859, då endast 18 år gammal; filosofie doktor 1865; teologie doktor

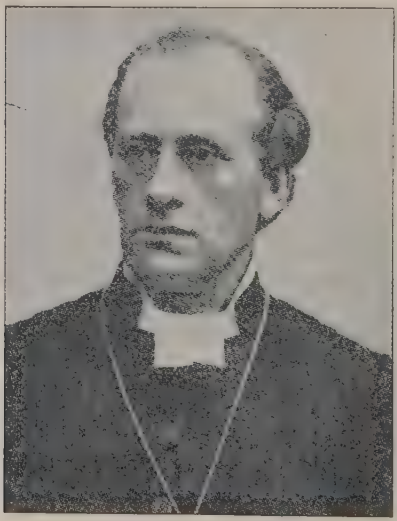

BISKOP GOTTFRID BILLING

1877; var lektor i teologi och hebreiska vid universitetet i Lund och blev professor i praktisk teologi och kyrkohistoria vid samma universitet 1881; biskop över Västerås stift 1884; kunglig överhovpredikant 1885; återbördades år 1898 till Lunds stift såsom dess biskop, universitetets prokansler och kyrkoherde i Lomma. Flera gånger

uppfördes han på förslag till biskop i ledigvordna stift. Och då ärkebiskop Sundberg år 1900 med döden avgick, var Billing den självskrivne kandidaten som hans efterträdare, men städse föredrog han att kvarbliva i sitt kära Skåneland. Han var ock alla skåningars stolthet, nästan förmer än själva majestätet i Stockholm. Sedan år 1900 har han ock varit en av de aderton i Svenska akademien och sedan 1908 ledamot i Vetenskapsakademien. Han var dessutom hedersledamot i Fysiologiska sällskapet sedan 1899. År 1918 utnämndes han av Lunds universitet till juris doktor.

Men hans livsgärning sträckte sig vida utöver universitetets och stiftets gränser. Hans lysande begåvning räckte till för en mångfald av medborgerliga värv, och hans intellektuella överlägsenhet, parad med praktisk läggning, togs i anspråk både i riksdagen och annorstädes. Sin största medborgerliga gärning utförde han såsom ledamot i riksdagens första kammare. Där framlyste hans utomordentliga dialektiska skärpa med glänsande klarhet, och med den såväl som med sitt sunda omdöme och sin okuvliga energi behöll. hävdade och genomdrev han ofta, som helt naturligt var för en sådan kraftkarl som han, sin egen mening i viktiga frågor. Han var en väldig kraft i det godas tjänst i riksdagen, respekterad till vänster såväl som till höger, och åtnjöt städse allas förtroende.

Men det var särskilt såsom biskop han utförde sin vackraste livsgärning. Han glömde aldrig, att hans förnämsta uppgift var i kyrkan, och få ha med större kraft än han främjat hennes intressen. Han ägde en öppen blick för kyrkans behov, och han tvekade aldrig att insätta hela sitt inflytande

till hennes fördel. Hans hjärta brann för Guds rikes framgång i den kyrka, han så högt älskade. En ledare var han som få, och en orädd ledare, men han ledde såsom en herde leder. Mången het dust har han varit med om, och han var i kampen icke god att ta's med. Var han än var, aldrig tvekade han att sjunga ut med vad han hade på hjärtat. Och han gjorde det på sitt eget eftertryckliga sätt, så att det både bet och sved. Det var klar logik och sunt förnuft i vad han sade, och det var ofta humor, med vilken han avväpnade sina motståndare och vann otaliga vänner. Under den synbarligen barska och stränga ytan låg den blida människovänligheten. Och han blev med åren allt blidare. Ju äldre han blev, desto mer av frid och förtröstan göt sig över hans väsen. Stilla mognade han. Vackert åldrades han, tills han slutligen fick hemlov och gick till ro med sina fäder.

I sin teologiska uppfattning stod han orubbligt på evangelisk-luthersk grund. Aldrig kompromissade han i fråga om läran. Han stod som en ek i stormen. Då regeringen vid ett visst tillfälle önskade en eftergift i en kyrklig fråga, lär han på sitt karakteristiska sätt ha svarat: "Då det gäller kyrkan och vår kristna tro, mecklar jag med ingen." Det positivt kristliga var ett utmärkande drag hos honom. Därom vittna ock de uppbyggelseskrifter, han utgivit. De äro rika på värme och uppbyggelse samt präglade av trosfrimodighet och ödmjukt lärjungasinne. Både i hans predikningar och dagbetraktelser märker man den klara tanken, den djupa insikten i Guds ord och det brinnande nitet om själars frälsning. Ur kristendomens djupa källor öste han själv kraft, och

han ägde en sällspord förmåga att meddela därav åt andra. Däri ligger säkerligen förklaringen till den ungdomlighet, som ända in i sena ålderdomen vilade över hela hans personlighet.

Det har sagts om Billing, att han var Sveriges förnämste prelat, en kyrkofurste efter gammalt mönster. Nekas kan ej, att det låg något av prelat i hans väsende. Biskop var han, och högt skattade han sitt ämbete. Därför må han vitsordas. Konservativ, högkyrklig och myndig som han var, särskilt i yngre år, då kraften ej sällan kunde slå över och närma sig hänsynslöshet, var han dock en ovanligt populär man, urban och folklig i hög grad. En ärlig kraftkarl utan fruktan var han, men icke en hård kraft hade han, utan en i grunden mjuk. Han var den äkta evangeliske pastorn och den ömme själasörjaren. Och hans betydelse för hela den svenska kyrkan under de kritiska tider, som han under de senare årtiondena upplevat, kan näppeligen överskattas. Man kan tryggt säga, att Svenska kyrkan genom hans personlighet och verk fått en ny diamant i sin krona.

Det har redan antytts, att den hänsovne kyrkomannen var en ovanlig kraftnatur. Han uppnådde mer än det blibliska åldersmåttet och var ända till några dagar före sitt frånfälle verksam i utövandet av sitt maktpåliggande och högst krävande arbete såsom stiftschef. Den sjukdom, som förorsakade han död, varade blott några dagar. Och i trots av sin höga ålder var han ända in i det sista i besittning av stora intellektuella och fysiska krafter. Detta framgick tydligt, då han kort före sin död uppträdde både vid sitt sista stiftsmöte och vid det kort därpå följande Nordiska

prästmötet i Lunds domkyrka. Rörande det förra skriver en, som själv var med, följande: "Hans sista stiftsmöte förliden höst var, som om det låg avskedsstämning i luften, avskedsstämning präglade slutorden. Han kände nog vad som skulle komma. Djupare än vanligt låg vemodsblicken över kyrka och folk. Man kände igenom det hela det som varit mer än något annat betecknande för hans karaktär och gåva: "Varen icke rädda!"

Det nordiska prästmötet slöt sig till stiftsmötet. Man undrade vad biskop Billing skulle giva som sitt bästa därtill. Det blev ordet om den kananeiska kvinnan: "Trosvägen med dess trenne stationer: Den första stationen: En tiggare hos Frälsaren, 'Herre, förbarma dig över mig.' Den andra stationen: En tiggare på knä inför Frälsaren, 'Hon föll till hans fötter.' Den tredje stationen: En tiggare, som lämnar sig och allt åt Herren." En av vår synods högstbetrodde, som var närvarande vid detta möte, säger, att nämnda predikan var ett kraftigt vittnesbörd om Guds ords och vår evangeliska kyrkas lära om synd och nåd samt tillägger, att han räknar den bland de högst skattade minnen, som han medförde från sitt besök i fosterlandet.

Det var ock skönt att det sista ordet från den åldrige veteranen på julbönen samlade alla som barn kring barnet i krubban. Där var ingen prutmån till kompromissande med rationalismen. Fast var ordet, och ingen torde glömma det. Ja, tiderna växla, och släkten med dem, men Herrens ord förbliver.

Den åldrige stiftschefen hade sedan 1898 residerat i den ryktbara herdebostaden på Helgona-

backen i Lund, Sveriges äldsta biskopssäte. Där slöt han ock sitt öga i den sista sömnen den 14 sistlidne januari, då aftonklämtningens toner ljödo ut över hans älskade hembygd. Han hade då uppnått en ålder av 83 år, 8 månader och 15 dagar.

Begravningen ägde rum den 20 januari. Det var en ovanligt stor och gripande högtidlighet. Den gamla lärdomsstaden var full av folk, som kommit från landets alla delar. Alla ville åse den store Skåne-biskopens jordafärd. Gatorna voro kantade med stora skaror av människor, där liktåget skulle draga fram från biskopsresidenset till domkyrkan. Länge stodo de och väntade. Slutligen började klockorna i tornet att dåna, och så syntes processionen komma uppe på Helgonabacken. Det var ett väldigt liktåg, väl representerat av både kyrka och stat. Själva gudstjänsten var enkel och tilltalande. I döden äro vi alla tämligen lika. Där gälla lovord, rang eller titlar intet, utan endast den nåd i Jesus Kristus, som den gamle biskopen i mer än 50 år så kraftigt predikat. Jordfästningen förrättades av f. d. domprosten Pfannenstill. Därmed hade då denne förgrundsperson i kyrka och stat återbördats sina fäder.

Efter hans död fann man i hans studiekammare hans Novum Testamentum, uppslaget vid ett av dess sista blad: "Och jag såg en ny himmel och en ny jord; ty den förra himmelen och den förra jorden voro förgångna. — — — Och Gud skall avtorka alla tårar från deras ögon. Och döden skall icke mer vara till, och ingen sorg eller klagan eller plåga skall vara mer; ty det som förr var är nu förgånget." Den rättfärdiges minne lever i välsignelse.

C. A. Lindvall.

Den svenska psalmboken

Ännu ljuder lika vårfriskt därhemma i Sverige det psaltarspel, som, förnyat och förskönat, fyllde våra tempel för ett århundrade sedan. Man har visserligen haft mer eller mindre befogade anmärkningar att göra mot enskildheter i den psalmskatt, som av Johan Olof Wallin uppbyggts på grundvalen av en äldre, den swedbergska, och då skänktes åt vår kyrka, och det kan ju icke skada att även i ofullkomlighetens värld fara efter fullkomlighet. Att man i detta fall haft att göra med en sångskatt, som står fullkomligheten bra nära, har givit sig tillkänna på så sätt, att man misslyckats i att framkomma med något ens jämförligt med Wallins. Och därför, som sagt, ljuda ännu dessa toner, och det är att hoppas, att de ej skola tystna, förrän språket så förändrat sig under tidernas gång, att det gamla wallinska ej längre kan fortsättas och Gud framkallar en ny Davidsharpa för Nordens berg och dalar och tempel.

Sångsamlingar, liksom andra böcker, ha sin tid, kort i vanliga fall, då de på grund av sin nyhet fängsla sinnet. En och annan sång kan på grund av sin anderikedom slita sig lös ur sitt fängelse och flyga som en kvittrande lärka över bygden för en längre tid. Vanligen är dock en sång för sin

MARTIN LUTHER

tjusningskraft leroende huvudsakligen av sin poetiska doft, som knappast är mer än en smakfråga och därför snart för gammal. Den wallinska psalmboken, fastän i de flesta av sina psalmer fullödig även i avseende på poesiens ädelhet och storslagenhet, har befunnits fär sitt grepp på hjärtat vara oberoende av poesiens trolska makt. Den äger andra medel. Den har därför ej förlorat sin friskhet. Och emedan den ej har sitt motstycke

på något annat språk och i något annat land, är den, om man undantar Davids Psaltare, enastående på alla vis, full av ande och kraft.

Augustana-synoden har under alla år sjungit ur den, sig till ovärderlig fromma. Den skulle fortfarande i dess nya släkten sjunga ur den, i främmande land kanske högre och renare än därhemma. Men språkförändringen har kommit. Snart finns här igen mer, som förstår dess tungomål. Och emedan vi icke kunde översätta psalmboken, ha vi i hastigheten kastat den överbord. Vi trodde den icke kunde räddas. Vi ha för brått i Amerika. Vi tänka oss inte för. Och så ha vi för höga tankar om oss — eller för små, beroende på från vilken synpunkt man ser saken. Vi mena oss förstå allting på en gång och tro oss inte behöva år för eftertanke. Men på samma gång underskatta vi vår förmåga — och Guds — och ge upp försöken, då vi icke på ögonblicket lyckas. Och så håller nu psalmboken på att sjunka i förgätenhetens djupa hav. Vi ursäkta oss inför vårt samvete med den förevändningen, att vi översatt så mycket vi orkat med och göra bruk därav. Men vi borde tänka lite grundligare på att vi blandat in dessa översättningar i en myckenhet av för vårt lutherska och nordiskt utvecklade själsliv alldeles främmande zitterspel, och detta till och med utan att alls bearbeta det för att omstämma det för vårt eget själsliv. Vi togo oss inte tid att betänka vad det var vi kastade över bord, ej heller vad det betyder för våra efterkommande. Det är kanske för sent att ångra sig. Det kanske väcker oblida känslor att säga något så sent om det som nu. Men vad som säges skall ju i alla fall gömmas i det ar-

kiv, som snart ingen mer kan läsa, och begravas i glömska. Och då ju ändå något skall fylla bladen i det arkivet, kan ju ett ord om psalmboken vara lika gott som något annat.

I. Vad är Psalmboken? Man kan ju icke få

GUSTAF VASA

klart besked i den saken, utan att man i första rummet tar reda på dess historia. Hur blev den till?

Lutherska kyrkan är psalmens kyrka, såsom ingen annan kan sägas vara det. Redan ur Luthers bröst framvällde toner, som tolkade det andeliv, som blev hans kyrkas. När dessa nådde till

Sverige, började också där sjungas. Språket var ännu oböjligt. Men på en gång började det smidas till psalmer för gudstjänstbruk. Så växte redan från början därhemma upp en särskild kyrkosång. Det var kärna i denna sång, även om orden voro karga och kantiga och rytmen ofta felaktig. Genom Swedberg längre fram i tiden fick kyrkan en större och rikhaltigare psalmskatt, äkta luthersk, fastän även den i språkligt hänseende skröplig. I mitten av 17-hundratalet, med den förfining som då på alla områden inträdde, gjorde sig ock gällande behovet av en ny psalmbok. Den nya smaken, som dock ej just kännetecknades av luthersk fromhet, krävde det. Man arbetade under mer än ett halvt sekel på ett förslag till ny psalmbok. Man sjöng på äkta neologiskt vis och hade till sist ett förslag färdigt. Det var floskler i långa banor, och det andliga utseendet av vårt folk skulle nog varit ett helt annat i dag, om det förslaget blivit antaget. Det är ju klent beställt med det svenska folket i andligt hänseende också i dag. Men jag tror mig dock kunna säga, att det skulle sett långt bedrövligare ut, i den händelse detta neologiska psalmboksförslag blivit antaget. Ty jag är övertygad om att många goda sidor i det svenska nationallynnet gå med sin rot tillbaka till den psalmbok, som i dess ställe omsider blev antagen.

Gud räddade sin kyrka i Nordanland. Han uppväckte en man, som han begåvade med ett klart andligt förstånd, varm känsla och ett ovanligt poetiskt snille, till att skänka åt kyrkan en psalmskatt, vars make icke världen sett, och som utan gensägelse i vårt religiösa liv därhemma tagit platsen närmast efter bibeln. Det var Johan

Olof Wallin, som blev tolken för det återuppväckta, för vår kyrka egendomliga, andliga livet.

Hur det närmare tillgick vid psalmbokens framfödande, vilka principer som då förekommo och lades till grund för verket, den målmedvetenhet, som genom Wallin kom att besjäla kyrkan i det viktiga arbetet, och andra upplysande och intressanta saker, som det icke skadade oss att i vårt närvarande läge studera och tillgodogöra oss resultaten av — allt detta torde jag bäst kunna lägga i dagen genom att använda en mera ansedd penna än min. Wallins biograf, Bernhard von Beskow, ger en mästerlig teckning av psalmbokssaken, och jag tillåter mig att avskriva följande:

"Under ett halvt århundrade hade den forna ecklesiastikkommittéen och även enskilda författare lämnat bidrag till en förbättrad psalmbok. Vid 1809 och 1810 årens riksdag erhöll prästeståndets pastoraldivision uppdrag att ordna dessa samlingar till ett helt, vilket även skedde, och den nya psalmboken ansågs nu färdig samt erhöll vederbörlig sanktion. Bland de främste, som protesterade mot dess utgivande till allmänt bruk, var Wallin. Han förklarade öppet, att han ansåg större delen av de däri innefattade psalmerna, varibland de flesta av hans egna, icke vara av det värde, att de borde bland svenska kyrkans offentliga andaktssånger upptagas, samt förbehöll sig att åtminstone få omarbeta de från hans redan utgivna samlingar hämtade bidrag, vilka han långt hellre ville se ur andaktsboken för alltid uteslutna än därstädes inryckta i ett i hans tanke ofulländat skick. Huvudsakligast yrkade han dock på bibehållandet av större delen bland de gamla psal-

mer, vilka blivit uteslutna såsom icke svarande emot en upplyst tids och en mera bildad smaks fordringar, varvid han fästade uppmärksamhet därpå, att "en äkta psalm icke är något vitterhets-

JOHAN OLOF WALLIN

stycke", och att genom andaktssången det icke är smaken, men hjärtat som skall renas; icke världsbildningen, men andakten som skall höjas; icke språkfärdigheten, men gudaktigheten som skall förkovras. Därjämte ivrade han för återupptagandet av flera härliga melodier, som blivit förbigångna, men i vilka ännu den senaste eftervärld borde

höra ett heligt och rörande återljud av kristendomens forna tider. Slutligen, och då önskningarna för den nya psalmbokens utgivande det oaktat förnummos lika livliga, erbjöd han sig att ensam stå ansvaret för detta dröjsmål, varigenom han dock hoppades, att ett verk, som var ämnat för sekler, skulle värdigare, än då ville synas, motsvara sin bestämmelse. Då han likväl genom sina enskilda framställningar icke vann någon säker borgen för ett nödigt uppskov, vädjade han till den allmänna rösten genom en formlig reservation. Väl försatte han sig härigenom i en svår och för hans hjärta obehaglig ställning till flera av honom högt värderade män. Huvudändamålet med hans åtgärd blev dock vunnet. En kommitté nedsattes, bland vars ledamöter man räknade Franzén, Oxenstjerna, Adlerbeth, Leopold, Rosenstein, m. fl. Wallin erhöll uppdrag att utarbeta det nya psalmboksförslaget. Åtta av sin levnads verksammaste år ägnade han med ansträngda krafter åt detta värv, till vars grundläggning han dock redan under den föregående tiden gjorde så viktiga förberedelser. Det var en högtidlig stund, vars like i ett tacksamt hjärtas upphöjda glädje varit få människoliv förunnad, då han inträdde i templet för att inviga den nya andaktsboken med Davids ord: Sjunger Herranom en ny sång! Hans sköna förhoppning hade blivit en verklighet. Han hade icke arbetat för dem, "som väntat sig att finna här endast människosnillets djärva utflykter, eller den världsliga visdomens betraktelser och prunkande sedespråk, passande för alla religioner, klädda i den skimrande ståten av bilder som hänföra, ord som klinga, vändningar som beundras"; han hade samlat för

"dem, som Kristo tillhöra, som i hjärtats enfald söka näring för sin andakt, stöd för sin tro, uppmuntran på sin bättringsväg och tröst under sina bekymmer"; därför hade i denna nya psalmbok även blivit förvarat av fädernas sång "det anderika, som givit oss uppbyggelse, det ömsom hjärtliga och allvarliga, som talar till oss sitt kända språk alltifrån våra späda år — det både enkla och upplyftande, som i många skiften varit oss en dyrbar tillflykt och likasom sammansmält med våra ömmaste hågkomster"; detta — säger han — "står kvar, det bibehåller sig likasom de starka pelarna av en åldrig helgedom, som lyfter sig i enkel storhet upp över dagens präliga hastverk och flärdens förfallande sommarhyddor"; därför kunde han även, med den heliga boken upplyftad i sina händer, under tillförsikt om sitt verks välsignelse säga: 'Kommen då, I böner och sånger, min flydda ungdoms glädje och de mogna årens käraste värv! Ett bad jag av Herranom, och det har han hört och av nåd beskärt. Jag lägger det nu, så ofullkomligt det är, för dina fötter, som lärjungarna lade sina kläder på vägen, där du framgick till Jerusalem'.

"Till Wallins förtjänster att — i strid med den vid arbetets begynnelse nära allmänt rådande meningen — hava bibehållit dessa heliga återljud från frommare tider, som andas i våra gamla kyrkosånger, och att hava skänkt åt vår psalmbok flera av de skönaste andliga kväden, som blivit skrivna sedan Luthers tid, må även läggas hans berömliga varsamhet att i allt vad på honom ankom söka förebygga ett brådstörtat antagande av den nya andaktsboken. Han därför icke blott be-

gärde tvenne års preskriptionstid för anmärkningars inhämtande över det utgivna förslaget, men även sedan boken blivit med bifall emottagen i det allmänna och av prästeståndet gillats, samt erhållit konungens höga stadfästelse, understödde Wallin åsikten, att församlingarna uteslutande borde få, efter eget val, bestämma tiden för dess offentliga nyttjande". Så långt Beskow.

Av denna berättelse framgår bland annat, vilken helig omsorg där ligger bakom denna psalmskatt. Wallin fick allt mera ögonen öppna för det ideal i sångväg, som kyrkan stod i behov av och Gud kallat honom att på en uråldrig grundval bygga upp. Hur annorlunda vi gått tillväga i vår Augustana-synod för att få en engelsk bok motsvarande denna, så länge till vår uppbyggelse begagnade psalmbok! Det svider i min själ, och varför skulle jag dölja det? Jag skall emellertid icke fortsätta denna betraktelse, som visserligen kunde i detalj utsträckas hela långa raden, utefter vägen av ovan angivna berättelse. Min röst hördes i alla fall icke.

Det är dock icke enbart texten, som gjort psalmboken till vad den varit för vår kyrka, och här tänker jag särskilt på gudstjänstbruket. I samband med de djupa koralerna, som på grund dels av sin form såsom koraler och dels på grund av den inspiration, som i deras bästa exemplar ligger uti dem, når in till känslans djupaste rötter i ett människobröst, har den av Wallin utgivna psalmboken blivit en gudstjänstpsaltare, som givit en särskilt hög, allvarlig och stämningsfull prägel och säregenhet åt den svensk-lutherska gudstjänsten, sådan som ingen annan kyrka i värl-

den har. Att ersätta koralen med den olikartade sången, även om denna är aldrig så inspirerad, är att inskjuta ett främmande element i gudstjänsten, som blott kan ha ett upplösande och nerbrytande inflytande. Det utgör därjämte otrohet mot vår kyrka och dess traditioner. Wallin hade, fastän icke i djupare mening musiker, dock en helgad musikers skarpa öra för det passande. Jag sade nyss, han såg sitt ideal framför sig. Jag kunde säga, han hörde det även. Och vi ha honom, tillsammans med Sveriges största koralsnille, att tacka för den form, som koralen då fick i vår kyrka. I senare tider ha ju, på grund kanske mera av ytligare smak och nyhetsbegär än något annat, starka rörelser pågått för att få koralen tillbaka till dess "ursprunglighet". Man har menat, att den svenska koralen är för tung och saknar rytm — liksom icke rytmen lika väl kan ligga i ackordföljderna som i takten! Och dock är jag färdig att säga, även om jag måste lämna åt bättre sakkännare den avgörande domen, att Gud även gav Wallin in, vad tonform dennes psalmsång bäst passade att klädas i. Och vem kan neka till de svenska koralernas överväldigande mäktighet, om han annars har hört dem uppstämmas av en andaktsfull församling, uppburna av lämpliga orglar, spelade av en insiktsfull organist? Den som på ett sådant sätt stått under den wallinska psalmbokens inflytande, har mottagit sådana intryck, att all annan kyrkosång — jag tänker naturligtvis då i första rummet på reformert — ger intryck av fattigdom, som ingen massivitet i röster kan ersätta. Det är dock icke bara skrikandet, som gör sång till sång.

II. Det är ju klart, att det är omöjligt att i en liten studie som denna på ett ingående sätt redogöra för psalmbokens innehåll, vare sig i historiskt, doktrinellt eller poetiskt hänseende. Jag måste nöja mig med bara allmänna antydningar.

OLAVUS PETRI

Ett rätt stort antal av psalmerna härstamma från katolska kyrkan, vilket ju icke är underligt, då den lutherska kyrkan växt upp på dess grund. Det har anförts såsom ett bevis på Luthers vidsynhet och frisinne, att han gjorde bruk av den katolska kyrkans sångskatt för sin egen kyrka. Och så har man dragit den slutsatsen, att vår svensk-lutherska kyrka här i landet bör ha all rätt att låna allt den nånsin orkar ur den reformerta

kyrkan. Det skulle t. o. m. vara ett tecken till trångbröstenhet att icke så göra. Jag skall icke ge mig in på att söka bevisa, att vitt är svart. Det må den göra, som behöver det för sitt försvar.

Visst hade det varit bevis på bigotteri, om Luther, som själv aldrig velat bryta mot katolska kyrkan, icke använt vad han kunnat av den sång som fanns där och överensstämde med hans egen ande. Förhållandena äro naturligtvis helt annorlunda här. Wallin gjorde också bruk av sådana psalmpärlor, som han ansåg böra räddas från förstörelse, sak samma vem som var deras författare, eller från vilken kyrka de stammade. Så översatte han, t. ex., själv den gamla, vördnadsbjudande Prudentii psalm, som i hans översättning börjar: "Nu tystne de klagande ljuden!" Flera katolska psalmer funnos i översättning i den swedbergska psalmboken. Så vitt jag vet, fanns i swedbergska psalmboken blott en psalm från reformert källa ("Vad Gudi täckes är mig täckt"), och Wallin låter den kvarstå, fast bearbetad. Naturligtvis tilltalades han icke av den subjektivism, som vanligen kännetecknar den reformerta sången. Det behöver ju knappt nämnas, att vad Wallin införde från annat än lutherskt håll i psalmboken var försvinnande inför det äktlutherska gamla, som han bevarade från den swedbergska psalmboken, och det nya, som han dels själv författat, dels intog från samtida svenska sångare, såsom Franzén, Geijer, Hedborn, Ödman, o. s. v. Wallinska psalmboken är därför i varje strof luthersk, enligt den lutherska syn på allt, som var förhärskande hos Wallin själv och genom honom trängde ut över kyrkan. I själva verket satte han sin stämpel på

varje psalm, även sådana, som författats av samtida skalder. Somliga retuscherade han, och även om han icke det gjorde, hade han genom att själv anslå den ton, som hänförde psalmdiktarne, lärt dem något av sin konst. Det är icke svårt att märka detta, eller med andra ord Wallins inflytande över samtida sångare. Och dessutom var han ju ensam om bestämmandet av vad som skulle eller icke skulle intagas i psalmboken. Han var sitt eget utskott och visste, vad han ville.

Man har gjort anmärkningar om psalmbokens renlärighet, anmärkningar, som ofta tagit form av anklagelser. Och där finnas ju enstaka uttryck, som, om man ej kan bestiga den höjd från vilken Wallin diktade, få utseende av neologi eller synkretism. Men vilket människoverk är fullkomligt? Och dock, huru ringa äro ej dessa brister jämförda med alla förtjänster! Man behöver blott studera den underbara innehållsförteckning, som, redan det ett inspirerat verk, till vilkets förbättrande det skulle ta annat än pygmeer, ger vid handen, huru fulltonig och allsidig psalmboken är även i doktrinellt hänseende. Den kristna tron, från vilken synpunkt som helst sedd, och all kristen upplevelse är företrädd här. Visa upp en sångskatt som bara i detta hänseende uthärdar jämförelse och läs sedan boken! Under varje strof pulserar det sunda andeliv, som kännetecknar vår kyrka. Man må slå upp psalmboken var som helst, och man skall omslingras av mäktiga sanningar. Man beröres i djupet av sin varelse av den anda, som under århundraden bott i kyrkan under hennes strider åt alla håll för sin krona — icke i subjektiv dröm och längtan. Hennes

erfarenheter ha tagit kött och blod, och med mäktig andekraft kan den hitta till oss i alla lägen. Var hör man en sång i någon annan än den lutherska kyrkan lik, t. ex., wallinpsalmerna 289 och 285? Eller de hjärterannsakande stroferna, också av Wallin:

"Men du, som detta mildhets prov
med vishet, värdighet och hov
ej tacksamt njuta lärde,
din näring varder dig ett gift
och ditt begär en djurisk drift,
som kväver mänskans värde.
Den som har buken till sin gud,
han syndar mot Guds första bud.

"Vad du förtär i överflöd
du från din nästa i hans nöd
med gudlös hårdhet rövar.
Och på din egen kropp och själ
med detta rån, o lustans träl,
ett självmord du förövar.
Ack, rusa ej så blind och djärv,
o syndare, till ditt fördäv!

"Vak upp, bed Gud om kraft och mod
att mot ditt eget kött och blod
till manlig strid dig rusta.
Låt hjärtat ej betungat bli
av dryckenskap och frosseri
och denna världens lusta.
Se till, att Herrens dag ej må
för hastigt komma dig uppå".

Det är kungsord. Den människan måste vara hård som sten, som icke mottager outplånliga intryck därav. Granskar man vår psalmbok, finner man, att dess mäktiga röst griper in varnande, förmanande, tröstande så som ingen annans vid sidan av vår bibel. När psalmboken ännu värderades,

lästes och sjöngs, var den en stormakt i vårt gamla fädernesland.

Och vilket språk! Aldrig sjunker det ner till det triviala, men ofta höjer det sig till en oöver-

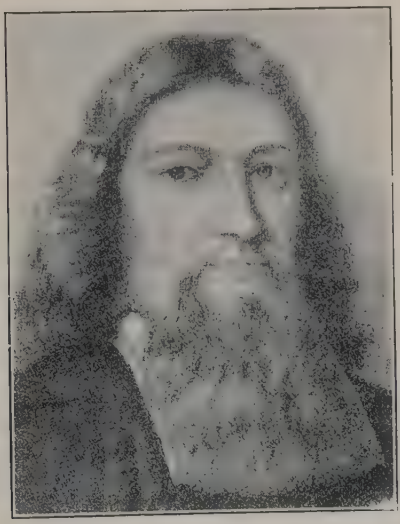

JESPER SWEDBERG

träffad sublimitet. Vem har någonsin övertäffat Wallin inom den andliga sången, när det gäller poetisk flykt? Och dock ligger innesluten även i hans högsta och mest majestätiska poetiska bilder den fastaste kärna av religiös sanning. Analyserar man nästan vilken som helst av de 500 psalmer, som ingå i hans psalmbok, och jämför man den med annan religiös sång, är det icke svårt att

se, vad som är det karakteristiska i båda fallen, och vad som förlänar åt den ena dess kraft och utgör den andras svaghet. Den ena är en helig, biblisk sanning, kristalliserad till en klar och genomskinlig poetisk juvel, då återigen den religiösa sången i vanliga fall är ett blott konglomerat av spekulationer, ofta i mycket subjektiv form, över sanningar som sakna inre sammanhang. Det är ju klart, att gränsen mellan dem icke alltid är så lätt att draga, alldenstund den förra kan sjunka under, den senare höja sig över medelmåttans nivå. Psalmen, när den är äkta, äger soliditet och kan därför uppfångas och tillägnas av den trängtande människosjälen, då den andliga sången upplöser sig i stämningar, som sakna bibliskt underlag och därför ej kunna bevaras eller mätta. Därför betyder i psalmen ingalunda formen allt, såsom i all annan poesi. I psalmen kan "rimmad dogmatik" hellre gå an än en mosaik av poetiska bilder, huru vackra de än äro och omflutna av sol. När man öppnar psalmboken, om där annars finns någon andlig mottaglighet, känner man på ögonblicket, att man är på helig mark och att det gäller att draga skorna av ens fötter. Man känner, att man kommit inför *Guds* ansikte, att det är Gud som talar, antingen personligen eller genom församlingen av helgade andar, som kämpat som vi för sin krona; icke blott till samkväm med en välmenande andlig *poet*, som vill hjälpa en till det ena eller det andra, som man möjligen starkt ifrågasätter han duger till. Vilken himmelsvid skillnad, t. ex., mellan:

"O människa, det är dig sagt
vad Gud av dig begär.
Vad han uppå ditt hjärta lagt,
din egen sällhet är;"

och

"For you I am praying,
For you I am praying,
For you I am praying,
I am praying for you."

Att där finnas svaga psalmer även i Wallins psalmbok, kan ju icke förnekas, behöver ej heller. Ofullkomlighet låder vid allt i sinnevärlden. Det underbara är, att det finns så litet av dem. Därför har psalmboken ock utövat ett inflytande inom det svenska folket, som icke gärna kan överskattas. Och vi förlora en oskattbar andlig kraftkälla, när psalmboken är borta. En sångsamling, aldrig så stor och praktfull, kan omöjligen ersätta den. Herrens härlighet är borta, må vi icke dölja den saken för oss. Låt ingen slå dunster i ögonen på oss. Hellre låt oss som en man bedja Gud om Wallin härute på främlingslandets jord, att vi må få tillbaka vår skatt eller få en ny som fyller anspråken t. o. m. bättre än Wallins.

III. Det ligger nära till hands att underskatta psalmbokens betydelse. Redan det, att den är till innehållet poesi, utgör för mången i vår prosaiska tid orsak nog att tänka ringa om den. Men den kan ju ha sin plats i gudstjänsten, där man ju måste ha något slags sång. Lägger man då därtill, att gudstjänsten för det stora flertalet icke längre är en gudstjänst, där helig andakt är huvudvillkoret för uppbyggelse, utan en förströelse, ett ombyte i vardagligheten, förstår man lätt, att

psalmboken även såsom en faktor i gudstjänsten har förlorat greppet över människoanden.

Men tiden *har* varit en annan och torde ock *bli* en annan. Människoandens hunger kan åter väc-

HAQVIN SPEGEL

kas, när brist på Guds ord börjar göra sig kännbar i stad och på land. Jag minnes ju själv något av den tid, då gudstjänsten därhemma ännu var folkets andliga högtid. Då stod också psalmboken högt i värde. Varför kunde min morfar nästan varje psalm utantill? Och han var icke ensamstående. Aldrig glömmer jag de många uppbyggelstunder jag hade i en äldre pastors sällskap

här i Amerika och våra samtal om den psalmbok, som han älskade näst sin bibel. Hur sjöng man icke psalmerna i templet under min barndom. Rösterna voro inte skolade vad nyanserna beträffar, men nog skolades de i kyrkobänken till volymen. Och sällan sönderdelades en psalm vid gudstjänsten på den tiden. Det hade nästan varit liktydigt med ett helgerån under gamle prostens tid. Nej, man sjöng hela psalmer, och det så att det både hördes och syntes.

Det var ofta klent med predikan därhemma. Man hade kanske lika god nytta av en jämn slummer, medan predikan pågick. Men när psalmen sjöngs, talade i varje tid, varje söndag, den helga stämma, som utgör den lutherska hemlandskyrkans egen, om vad heligast där bor inom hennes bröst. Säg icke, att psalmen inom gudstjänstlivet kan utan förlust ersättas med annan sång, som man väl lätt kan sjunga, men ej i brådskan fattar, vare sig med hjärta eller förstånd. Orden halka förbi, och deras budskap, om där är något allvarligare sådant, når ej fram. Där äro inga hullingar på dem. Och om det än vore, fördärvar melodien dem. Drömmar? Ingalunda. Står jag då icke mig själv nära, och har jag då icke lärt känna hundraden av de äldres hjärteliv?

Därför kunde ock psalmboken bli en *andaktsbok*, såsom Wallin ämnade den att bli, också för hemmet och den enskilde. Även i detta hänseende är vår tid en annan. Vi kunna leva utan andaktsböcker. Mången vet inte vad sådant vill säga. Den enda andaktsboken är dagtidningen. Men det var en tid, när det allmänna folket, även de som icke förde någon hög bekännelse, kände le-

hovet att familjevis närma sig Gud både morgon och kväll. Kanske blev det inte mer än genom sjungandet av en morgon- och en aftonpsalm. Huru många gånger måtte inte Wallins "Din klara sol" och "Min vilotimma ljuder" klingat i de enkla hemmen därborta, morgon och kväll. Kanske de numera ha tystnat där, liksom de gjort här. Men vem kan neka till att det just varit psalmboken, som varit skattkammaren man hämtat levnadsmod ifrån, eller att dess skatter varit av stor betydelse för kristendomens bevarande bland vårt folk? För att bara ta ett exempel, hur har icke Wallins härliga julpsalm (55) skapat en julstämning alldeles enastående, nått ner till vad djupast är i människohjärtat och hjälpt till att göra den nordiska julen till en högtid utan full motsvarighet i något annat land.

Ännu ha vi gamla personer t. o. m. vid Bethphage, som dagligen hämta styrka ur psalmboken. Och det är ju i själva verket inte underligt. Säg mig dina bekymmer, och jag skall kunna slå upp en psalm där, i vilken du icke blott på en gång till din angenäma överraskning skall känna dig igen, utan finna kraft från höjden, blott du vill ta emot. Hur har icke mången yngling och jungfru gråtit ut sin sorg till stilla vederkvickelse vid psalmen "Vid en Moders Död." Ett ängsligt samvete finner vägen i mer än en psalm så tydligt angiven fram till Guds nåd. Tryckes du av korset, har du nånsin hört trösten uttalad på ett så innerligt sätt som i psalmerna?

Jag minns ett gammalt par, längesedan hemgångna, med vilka jag en gång sjöng psalmen 251, innan jag vände hem igen från ett besök

hos dem. När vi hunno till sista versen: "Du haver ju, o fader blid" etc., lade den gamle skälvande mannen ihop psalmboken och sjöng ur minnet, medan tårarna tillrade ner utför hans

FRANS MIKAEL FRANZÉN

kinder, omedvetet tolkande för mig vad som rörde sig i hans bröst. Det var nog icke första gången hans hemlängtande hjärta hade förnummit hemlandstoner ur den psalmen och styrkts i vedermödan. Jag har ännu aldrig hört en sång sjungas på det viset, även om det finns många goda sånger, som kunna bringa tröst till ett människohjärta.

Är emellertid nu psalmens tid förbi? Är det

yngre släktet sådant i sitt hjärteliv, att det icke tilltalas av den? Det tyckes så. Men vi, som älska den, känna ett djupt vemod vid den tanken, att psalmboken snart är borta. Vi känna oss inte riktigt hemma längre i templet, där de gamla kära koralerna förr brukade sitta såsom blida härskare på tronen. Vi förstå oss inte på den nya tiden, och varför den inte har samma tycke som vi. Och det kanske inte är så underligt heller, att vi ibland önska att få flytta från en värld, där det gamla, som varit oss kärt, ej längre aktas. Vi ha ju inte kunnat slita bandet med de våra, som gått före oss.

C. A. Lönnquist.

Kantat

vid Gustaf Adolf församlingens i New York Sextiårs minnesfest 1925

ORDEN AV MAURITZ STOLPE
MUSIKEN AV JOHN T. ERICKSON

BLANDAD KÖR OCH KVARTETT.

Kyrkstig bland blåklint och råg,
malmklang i tonernas våg
lekte i svenskfödde pilgrimens håg.
Drömmande, vaken han såg
kyrkfolkets böljande tåg,
stranden, där kyrkan i solglansen låg.

Fram emot templets miljö
trädde en jämnårig kö:
ungsven vid ungsven och mö invid mö,
vårdande gudsordets frö,
önskande leva och dö.
Honom, som räcktes till svalka ett rö.

Pilgrimen själv var ju med,
böjde i koret sig ned,
sedan han lyssnat till maningen: "Bed,
vaka, till striden dig red,
kämpa i helgonens led,
minns vad din döende Frälsare led."

Herdens bevekande tal
stadfäste läsbarnens val,
valet av kärnan ur skyddande skal,
sanningen fundamental,
måltiden sakramental
trosblickens, kärlekens livsideal.

SOPRANO MED BRUMKÖR.

Spridda lamm och får
söka Jesu spår
i den nya världen.
Han har följt dem hit
över bölja vit
tusenmila färden.

Sol i morgonväkt,
pingstens andefläkt
fröjda Herrens fromma,
ängen underbar,
källan spegelklar
bjuda dem att komma.

MANSKÖR MED TENORSOLO.

Som en säd i jorden
rotslå frälsningsorden,
likt en brodd de gro.
Samlad skara enas,
hjärtan skönt förenas
i endräktig tro.

Fram ur dopets källa
liv och hälsa välla
till ett rikt förråd,

barnen pånyttfödas,
unga själar stödas
av Guds Andes nåd.

Nattvardsbordet dukas,
nådemedlen brukas
enligt Herrens ord,
ung och gammal budas:
"Angerfulla bjudas
gästa nådens bord."

Herden, den de hörde,
vilkens ord dem rörde,
moderkyrkan sänt.
Axet snart blev moget,
han förvaltat troget
ord och sakrament.

RECITATIV.

Annan tid och annan lära hotade med nederlag
svenska menighetens styrka, ringa, sviktande och svag.
Män och kvinnor fattat tycke för en ny försoningsgrund
och beslutat lagar stifta för ett fritt och nytt förbund.

Hjorden skingras, ängslan kväljer vacklande och sorgsen hop.
men den räddas ut ur ångest, undan dold och nygrävd grop,
Ung och rådig herde nalkas, sänd att vårda Kristi hjord,
han predikar om försoning enligt Skriftens eget ord.

Och den lilla hopen samlas åter i Guds tempelgård,
lyssnande till bibelns lära, Luthers kända psalmackord.
Hoppet väcker glädjens känsla, buren av kvalens ljud,
lovets samklang mäktigt stiger upp till fädrens, barnens Gud.

LOVPSALM.

Mel.: Koralen 124 i Sv. ps.

Högt lovad vare Herren Gud
i ljusa, mörka stunder
för lagens ofelbara bud
och nådens frälsningsunder!
Himmelskt ljuder Andens ord
kring den vida jord:
Fullkomnad är Guds lag,
till mänskan välbehag
E m m a n u e l förvärvat.

Det budskap mången själ har trott
och byggt därpå i nöden,
dess ädla säd i hjärtan grott
och mognat före döden.
Lovad Hjälten, som förblött,
kämpat, lidit, dött
för läran, den han gav
och spridit från sin grav
till jordens alla länder.

Besjungen Herrens trofasthet!
Han håller vad han lovat
från tid till tid, från evighet:

Sitt folk han rikt begåvat,
svaga har han kraft förlänt,
annat de förtjänt,
hugsvalan sorgsna fått,
fastän de vilse gått,
de hungriga han mättat.

All ära vare Herrens namn
i dag som alla dagar!
Det är allt fort ett slott, en hamn
för den sin synd beklagar.
Skyddad är mot avoghet
Sions menighet:
En stad på bergets krön,
en saronlilja skön,
en brud i silke skrudad.

DUETT, KVARTETT OCH KÖR.

Tiden, förgången,
täljer ett faderligt hägn,
gudsrikets vårsol och regn,
gåvor åt mången
utblottad, sörjande själ,
sökande odödligt väl,
friden i livet, i döden,
källan med eviga flöden.

Tiden, förrunnen,
viskar om barnögon blå,
telningar, större och små,
salighetsbrunnen,
skuggad av palm och oliv,
där de fått ande och liv,
skolan, där Mästaren lärde
barnhjärtan sanningens värde.

Dagar, som flykta,
tala om kallelsens bud,
Sinais väckande ljud,
nåd till betryckta,
nu som i avlägset förr,
hjärtan med tillsluten dörr,
öppna och ödmjuka sinnen,
Helgmåls och helgernas minnen.

Hänsvunna stunder
teckna med gråaktig färg
motgångens klippkala berg,
lövfällda lunder,
måla mot skymmande dag
döden med gulbleka drag
graven med mossa och grönt,
korset omstrålande skönt.

BÖNPSALM.

Mel.: Koralen 136 i Sv. ps.

Dig vi bedje, livets Förste,
under ökenfärden lång,
giv oss svalka, ty vi törste
efter dryck från klippans språng,
Ja, vi hungra, giv oss bröd,
trösta, hjälp i sorg och nöd,
var vår sköld i stridens vimmel,
och ledsaga till din himmel.

Sakramentens dyra håvor,
ordets ljus, dess visa råd,
rikte oss med himlens gåvor,
Andens underbara nåd.

Din församling ej förgät,
hjorden för i Kristi fjät
fram till vidder evigt gröna,
källsprång friska, undersköna.

Gustaf Adolfs tro och kynne
egge oss till bragd och mod,
våra strider själv du gynne,
skänk oss segern i ditt blod;
till ditt kors vi tränga fram,
Jesus Krist, Guds dyra Lamm.
Barn och ungdom med de gamle
i ditt rike du församle.

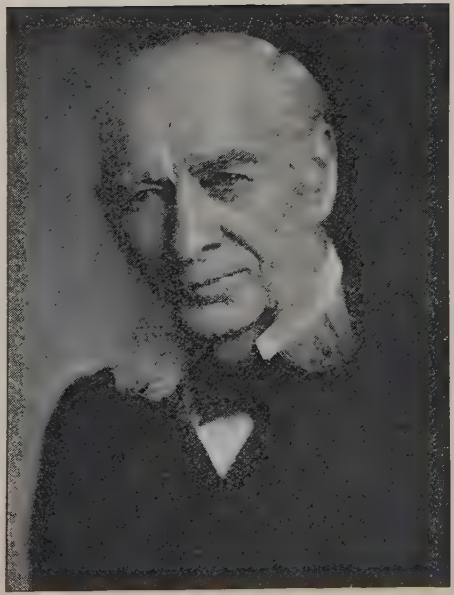

DR. E. F. BARTHOLOMEW.

DR A. P. MONTÉN.

Femtio år i prästämbetet

FEMTIO år i prästämbetet hör icke till precis det vanliga inom vår synod. Jämförelsevis få äro de av våra pastorer som åtminstone hittills beskärts förmånen och glädjen att i nämnda egenskap få insätta en så lång verksamhetstid i Guds och hans församlings tjänst. Förlidet år var införd i KORSBANERET en bildergrupp bestående av ej mindre än tretton prästmän, vilka tjänat vår kyrka i femtio år eller därutöver. En av dessa har sedan dess fått nedlägga herdestaven och mottaga den trogne tjänarens nådelön. Vidstående bilder framställa de blida dragen av tvenne högt förtjänta män, vilka på sina respektiva verksamhetsområden ha inlagt stor förtjänst om vår kyrkas väl. De ha nu båda under innevarande år kunnat fira halvsekelsminnet av sin ordination till det heliga predikoämbetet. Dr E. F. Bartholomew prästvigdes nämligen i Washington, Ill., den 28 mars 1875 och dr A. P. Montén i Vasa, Minn., den 27 juni s. å. Båda äro ännu stadda i tjänstgöring. I samband med detta deras märkliga jubileum betygas de en vördsam och hjärtlig hyllning med anledning av ett troget och väl utfört dagsarbete i vår kyrkas tjänst. C. A. L.

Präst från barndomen

Men Samuel gjorde tjänst inför Herrens ansikte och var redan såsom gosse iklädd linneefod.
1 Sam. 2: 18.

DEN älskliga berättelsen om Hanna och hennes son Samuel är en av de bäst kända i vår bibel. På grund av sin innerliga gudsfruktan, sin sanna kvinnlighet och sin ädla moderskärlek framstår Hanna som ett exempel och ideal för alla tider. Sonen är ock värdig sin moder, ett mönster av dygd och fromhet, som alla goda föräldrar gärna såge sina barn efterfölja. Vore varje moder inom Augustana-synoden en Hanna och varje gosse en Samuel, kunde vårt samfund se framtiden an med lugn. Då skulle väldiga framtida ledarekrafter fostras och vår kyrka bliva vuxen sin uppgift.

Den ryktbare domaren Ben Lindsay skall vid något tillfälle ha uttryckt en önskan att skolor måtte upprättas, där föräldrar kunde undervisas i konsten att ordentligt uppfostra sina barn. Föräldrarna skulle tvingas att bevista dessa skolor och lära sig att rätta till de missförhållanden, som nu finnas i så många hem. Såsom bekant är, har domare Lindsay under en lång följd av år föresått en domstol för barn och ungdom. Genom

därvid gjorda iakttagelser har han kommit till den slutsatsen, att den dryga delen av ansvaret för brottsligheten bland de unga vilar på föräldrar och målsmän. Dessa behöva därför å sin sida undervisning och fostran.

Idéen torde förefalla något underlig. Den är nog ej praktiskt utförbar. Men den vilar på en sanning, som vi icke lättfärdigt få slå i vädret. Intet inflytande i världen äger en sådan makt över det växande släktets karaktärsbildning som just föräldrarnas. Sådana våra hem äro, allmänt taget, sådana bli vårt land och folk. Kunde vi då på något sätt rycka upp våra hem, väcka en djupare ansvarskänsla och mera förståelse hos föräldrarna, med hänsyn till deras kallelse, hade vi kommit långt i att råda bot mot vår tids onda. Tanken är ej främmande för oss såsom ett folk. Den utgör en av den kristna religionens stora lärosatser. I alla tider har kyrkan yrkat på att hemmet måste hållas i helgd och barnen fostras i tukt och Herrens förmaning.

Tyvärr går sådan lära stick i stäv mot den gängse tendensen. Man förnekar den kanske icke i teorien, men i praktiken går man den oftast förbi. Då man vill ta itu med det onda, griper man till alla andra tänkbara medel. Man bildar föreningar, håller massmöten och banketter, sätter i gång reformrörelser och stiftar lagar utan tal. Mycket av detta är gott, och mycket som är prisvärt har utförts. Brottsligheten tilltager dock allt fortfarande.

Man anser att den publika skolan skall lösa frågan om det växande släktets fostran. Man har utvecklat och förbättrat denna, tills den blivit

ett mönster i sitt slag. Man har lyckats förträffligt vad beträffar barnens förkovran i fysiskt välbefinnande och intellektuell skärpa. Nu senast föreslår man att religionen bör införas som ett läroämne. I ett land som vårt med sina många kyrkosamfund och de därtill hörande mot varandra stridande läromeningarna blir detta nog ej en leksak. Vi måste dock till ett sådant företag utbedja Guds nådiga ledning. Men vi få aldrig glömma att skolan kan ej ersätta hemmets fostran. Den kan och den bör vara föräldrarna till hjälp och uppmuntran. Den må stå vid sidan av, aldrig i stället för, hemmet. Avbörda föräldrarna sitt ansvar på andra, kan inte mycket gott vinnas. Undantag torde finnas, men de belysa blott regeln. De äro även mycket sällsynta.

Att kyrkans lära är sann, har visat sig i erfarenheten. Där ett hem står i nära förbindelse med kyrkan och tar intryck av hennes lära, där vinnes det åsyftade målet. Därom har mer än en domstol i vårt land fällt träffande yttranden. Men då böra vi inte upprätta särskilda skolor avpassade för föräldrar. Vi böra hellre vinnlägga oss om att varje hem vinnes för kyrkan. Evangelium är en Guds kraft till frälsning även för hemmet. I evangelii skola bildas det rätta sinnet hos föräldrar. Här ha vi en av hemmissionens största plikter. Kyrkan måste sträcka ut en hjälpande hand och rädda hemlivet i vårt land. Detta måste ske, om den störtsjö av elände, som nu håller på att översvämma världen, ej skall alldeles fördränka oss.

Men skola vi fullgöra denna hemmissionens plikt, då är det ej nog att vi inom kyrkans kretsar uppfostra blott snälla människor, som i laglydnadens

och sedlighetens tecken för egen del slå sig fram i världen. Vår uppgift är att fostra män och kvinnor, som bliva ett salt i världens förruttnelse och ett ljus i världens mörker. Vi måste lägga oss vinn om att alstra hem, där far och mor ha Hannas tro och leva Hannas böneliv, där våra barn göra tjänst inför Herrens ansikte. Vi behöva i våra hem mången yngling som uppväxer en Herrens präst ifrån barndomen.

Inom vårt eget samfund äro vi ej nöjda med oss själva och vår verksamhet. Det talas och skrives mycket om att vi ej mäta upp till våra möjligheter. Det fattas oss både män och medel, och vi tilltaga varken i antal eller inflytande som vi borde. Man talar och skriver ej blott, utan man söker ock att råda bot. Detta är ett gott tecken. Men ta vi itu med de felande grundligt nog? Gå vi till bottnen? Tro vi på vår egen lära? Äro vi ense om att religionen först måste omdana den enskilde i privat- och hemlivet, innan den lyckas i det allmänna?

Det finnes en företeelse ibland oss som vi givit namnet "prästbrist". Det tyckes att synoden redan gjort så mycket, att den bristen länge sedan bort avhjälpas. Vi ha t. ex. våra högre skolor. För dem ha vi uppoffrat mycket, och ännu mera vilja vi uppoffra. Dessa penningar äro ej förspillda. Goda resultat ha vunnits. Säg vad man vill, våra skolor äro dock bäst avpassade för vår egen ungdom. De som utbildats vid synodens eller konferensernas läroverk stå ej efter dem som annorstädes utbildats. Helt nyligen gjorde synoden en kraftansträngning och samlade medel till nya byggnader för det teologiska seminariet. Det var på

tid. Vi må tacka Gud för det intresse vårt folk ådagalade i denna sak. Men bristen fortfar. Våra unga män komma ej till våra läroverk i stort nog antal. Vem skall sporra dem därtill, om fars och mors förmaningar upphöra och deras böner tystna.

Nu och då har man hämtat krafter från andra samfund. Ibland har detta lyckats över förväntan väl, ibland har det varit mindre lyckat. I längden hjälper det naturligtvis inte. Äger ej kyrkan tillräcklig livskraft att bland sina egna söner dana dugande män, är hennes historia snart skriven. Man har ock med omtvistade resultat berett genvägar till inträde i ministerium. Men leden ha ändå inte fyllts.

Nu senast försöker man ännu ett medel. Man höjer pastorernas löner och gör deras levnadsförhållanden mera tillfredsställande. Detta är som sig bör. Arbetaren är värd sin lön. Hos ett folk så välbärgat som vårt borde ingen pastor behöva dragas med ekonomiska bekymmer. Men blir behovet därmed verkligen avhjälpt? Nekade Paulus att gå till Macedonien, innan förmånliga lönevillkor fastställts? Vägrade Luther ikläda sig reformationens ansvar, förrän han däri såg sig en god utkomst? Var det löneförhöjningens lockbete som drog Esbjörn, Hasselquist, Erland Carlsson, och de övriga till Amerika? Har det inte hellre städse varit så att de, som verkat i Guds rike till största välsignelse, tvingats av Kristi kärlek?

Vi tillväxa ej i antal som vi borde? Våra församlingar utöva ej det inflytande i sina respektiva samhällen som man hade rätt att vänta. Man vill väcka synodens lekmän till större ansvarskänsla och få dem att ta itu med saken. Man inser

att pastorerna ej längre böra ensamma bära hela ansvaret. Man framhåller kvinnornas goda exempel, särskilt i hednamissionens sak, och manar till efterföljd. Må Gud rikligen välsigna både männens och kvinnornas missionssträvan. Vi behöva så väl att deras intresse stegras. Men hur skall man nu gå till väga? Här är inte en för stunden upparbetad entusiasm nog. Här gäller det att få män som, i trots av vad deras jordiska kallelse än må vara, alltid känna med sig att deras liv bör stå i Herrens tjänst, och som målmedvetet ingripa i kyrkans angelägenheter. Äro föreningsmöten och banketter, trevliga och nyttiga som de annars må anses, ett tillräckligt kraftigt medel? Är en stegrad känsla av kåranda inom våra leder eller en vunnen övertygelse att vår kyrka ändå är den allra bästa kyrkan i världen, är det nog? Vi tro det icke.

Ingen må skylla oss för att vilja motarbeta lekmännens ädla syften. De mena allvar. Men det gäller nog även här att präster måste fostras ifrån barndomen. Män, som villigt bära dagens tunga och hetta, som stå orubbliga i mot- och medgång, som i anda och sanning tjäna blott för den goda sakens skull, framväxa endast där en Hannas tårar, bön och tro äro i verksamhet.

I ett avseende har vår synod på senare tiden gjort framsteg. Vi ha inte kommit långt ännu, men vi ha dock gjort en början. Vi lära oss så småningom att åt Herrens rikssak uppoffra av det överflöd av timligt gott, som han i sin nåd välsignat oss med. Vi få taga till ännu bättre. Allt för många kassor stå fortfarande tomma. Varken hem- eller hednamission kan bedrivas utan pen-

ningar. Den lokala verksamheten sammankrymper ock, där dessa fattas. Och vad bleve i längden vår båtnad, hade vi aldrig så mycket guld, om helgade krafter till arbetets utförande komme att saknas.

Vi lida prästbrist. Vi lida ock brist på helgade lekmannakrafter. Från våra egna hem måste de komma. De måste av troende föräldrar fostras till gudfruktiga bönens män. Kunde vi inte i alla fall undgå en myckenhet av det närvarande plåstrandet på vår samfundskropp, om hjärtat gjordes friskt? Hjärtat, det är våra hem. Nämn vad namn du vill på män eller kvinnor, som stått i förgrunden, då det gällt släktets höjande och förädlande, och du skall finna, att bakom det namnet är en from fader eller moder, ett hem där gudsfruktan råder.

En sådan man har helt nyligen varit i allas tankar. William Jennings Bryan är ett namn, som i de troendes kretsar skall bevaras i helig hågkomst. Låt vara att vi ej i allt dela hans åsikter. En lekman och en politiker, framstod han dock i lära och vandel först och sist såsom en bibelns och kristendomens ädle försvarare. I bakgrunden finna vi ett gammaldags gudfruktigt hem. Där var bibeln i ständigt bruk. Morgonandakten, som varje dag hölls med familj och husfolk, fick av ingenting störas. En dag gjordes en kännbar förlust genom brand, ty den som framförde budet om den löskomna elden måste ställa sig i en vrå, tills läsandet och bedjandet var avslutat.

Sådana hem måste vi ha, om samfundet skall lösa sin uppgift. Här är själva källan till samfundets livskraft. C. O. Bengtson.

Augustana

Svenska Sion, fädrens kyrka,
till ett hem oss byggt av Herren,
tusenårigt fast på klippan!
Fjärran från din hembygds dalar,
mitt i mänskovärldens öken,
står du upp på nytt, föryngrad,
vittnande för folkens skaror
om Guds nåd i Kristus given.
Öppna vida dina portar,
Augustana, för din konung,
ty han kommer dig till mötes
i de skaror, vilka ännu
famla uppå vilsna stigar
utan Gud och hopp i världen!
Alla vill han till sig draga
och med Gud dem än förena.
Tala frid till dem, som sörja,
hopp och tröst till dem, som lida!
Öppna hjärtat för de arma,
de betungade och svaga,
och för dem, som ingen älskar,
Jesu hjärta uppenbara!
Duka än som Jesus fordom
nådens bord i ödemarken
mänskomeningarnas öken,

och bär fram Guds rikes håvor,
brödet som allena stillar
mänskohjärtats djupa hunger!
Upp att verka, upp att kämpa,
medan dagen ännu varar,
nådedagen, arbetsdagen,
som din Herre dig har givit!
Tidens långa arbetsvecka
skrider mot sitt slut, och dagen,
Herrens dag, i ordet bådad,
segerdagen, jubeldagen,
ingår för Guds folk på jorden!
Då vill även du, min kyrka,
höra honom till dig tala:
Augustana, du var trogen
i din kallelse på jorden.
Jag var hungrig, bröd du gav mig,
i min törst du gav mig dricka;
du besökte mig, då ensam
ibland främlingar jag dvaldes;
hem och vård du åt mig skänkte,
då jag, fattig och förgäten,
inom dina gränser bodde,
kom till mig i sjukdomsnöden,
och bland hednavärldens skaror
gick du troget vid min sida!
Upp att verka, du min kyrka,
medan dagen ännu varar,
nådens dag, som Gud dig givit!

A. F. A.

Då Augustana College flyttade

1. Hågkomster från tiden för vårt läroverks flyttning från Paxton till Rock Island

DENNA flyttning har i höst firats av detta läroverk med imponerande högtidligheter. Det har varit ett halvsekelsminne, som så har firats, ty så många år är det sedan denna flyttning försiggick. Då läroverket hösten 1875 flyttades från Paxton till Rock Island, så var det dess andra flyttning. År 1863 flyttdes det från Chicago till Paxton. Dessa flyttningar ha givit anledning till många reflexioner, i synnerhet med anledning av vad de inneburit för läroverkets finanser. De ha funnits, som insisterat på att det begicks ett ödesdigert misstag, då läroverket flyttades från Chicago till Paxton. Det måste väl ock medgivas, att tillfällen erbjödos i Chicago för att lägga en solid finansiell grund under läroverket, som icke erbjöds på någon annan plats. År 1886 utpekade dr Erl. Carlsson, som var emot att läroverket skulle flyttas till Paxton, för mig ett helt stadskvarter vid Dearborn St., som kunnat köpas för $5,000.00. Vi kunna ock i detta sammanhang tillägga, att då läroverket år 1875 flyttade till Rock Island, så hade ett lika stort område kunnat köpas i Hyde Park eller Edgewater i Chicago för billigare pris än vad

"Vallhalla", läroverkets huvudbyggnad.

som betalades för det område, på vilket läroverket nu är beläget. Men vi böra icke klaga på fäderna, ty de gjorde vad de uppriktigt ansågo vara bäst. Läroverket har i Rock Island ett gott och centralt läge, och där kommer det nog att förbliva, även om icke sådana finansiella förmåner erbjudas där, som vad som för 50 år sedan erbjödos i Chicago.

Den tid, under vilken vårt läroverk var beläget i Paxton, har, och troligen med rätta, beskrivits såsom vår synods heroiska tid, och den främste av våra heroer var läroverkets rektor, den oförgätlige dr T. N. Hasselquist. Det var ock den patriarkaliska tiden både i synoden i allmänhet och vid läroverket. Dr Hasselquist var rektor och lärare, och såsom sådan utgjorde han vid den tiden en klass för sig själv, men han var ock den omsorgsfulle husfadern, vars omsorg räckte till för alla och vars faderliga auktoritet ingen ifrågasatte. De ekonomiska omständigheterna för de studerande i Paxton voro mycket knappa, och det var ofta riktigt svårt för dem att stilla sin hunger med den mat, som serverades, men då dr H. manade till förnöjsamhet, så undertrycktes knotet, ty alla visste vi, att han själv föregick med föredöme i försakelse. Och dessutom återstod det för oss den utvägen, som vi ofta utnyttjade, att besöka församlingsmedlemmarne i staden och på landet, som alltid välkomnade oss, för att få "a square meal". Ja, nog komma de, som ännu återstå av "paxtoniterna", ihåg den där matsalen, den där oföränderliga matsedeln och "oarding-bossen" Swenson, som såsom en kapten vandrade omkring i matsalen under måltiderna och såg till att de

studerande icke föråto sig. Men icke hade vi rättighet att klaga, ty vi voro ju nästan alla "frielever".

Har ovan nämnt dr Hasselquist, men andra lärare från Paxton-tiden, som paxtoniterna tänkte på

L. P. ESBJÖRN
1860—1863

T. N. HASSELQUIST
1863—1891

med glädje och tacksamhet, voro professorerna Cervin, Granere och Reck. Av dessa lever nu blott dr Granere, som fått vara med om att fira femtioårsminnet av läroverkets flyttning till Rock Island och som även tjänstgjorde under många år här i Rock Island. Och jag tolkar mina bröders, paxtoniternas, känslor, då jag uttalar ett varmt erkännande av vad denne man var för oss under Paxton-tiden både såsom lärare och såsom en deltagande vän. Han var, vad han säkerligen varit allt sedan, en man i detta ords bästa betydelse.

Den ädle, lärde och av nåden helgade dr Cervin och den vänlige, alltid hjälpsamme och praktiskt duglige prof. Reck hava nu länge vilat i helgade grifter, men den insats de gjorde i vårt läroverks utveckling har ett förblivande värde.

Av vår synods ministerium är det nu blott 20 pastorer, som studerade i Paxton längre eller kortare tid, och av dem är det tio, som 1875 voro med i flyttningen från Paxton till Rock Island. Tecknaren av detta inmatrikulerades i läroverket i Paxton hösten 1872, och av de elva, som voro med i flyttningen till Rock Island var det blott två, dr C. J. Petri och Josua Hasselquist, som inmatrikulerats förut. Min tanke dröjer ofta vid de studerande i Paxton. De utgjordes huvudsakligen av äldre män, och det bör sägas, att de förekommo äldre än vad de i verkligheten voro på grund av att de enligt den tidens sed prydde sina ansikten med så ymnigt skägg, som de förmådde att frambringa. De flesta av dem hade kommit från Ahlbergs eller Fjellstedts skola och voro vad vi då kallade "predikande bröder". Men där var ock en liten grupp av ynglingar, "pojkarne", som de kallades. Bland dem påminner jag mig de briljanta Chicago-pojkarne Lorell och Lauren, av vilka den sistnämnde dog i Paxton och den förre 1877 i Rock Island, Aurelius, Swensson, Petri och några fler. Till denna grupp fick jag ock räkna mig. Mellan dessa båda grupper var det ibland icke så lite missförstånd. De gamla tyckte att vi pojkar voro oförståndiga, och att vårt väl fordrade, att de utövade en faderlig uppsyn över oss, och vi å vår sida voro ibland frestade att tro, det våra "farbröder" voro icke blott

"*Muspelhem*", matsal i första våningen och rum för studerande i den övra.

fromma, utan ock lite smått elaka. Men till några allvarligare yttringar av den där känslan än det att en snöboll då och då träffade någon av de äldres hattar, kom det dock icke till. Bland de ynglingar, som studerade i Paxton året före flyttningen av läroverket därifrån och som sedan fortsatte sina studier i Rock Island, tänka vi särskilt på Constantin Esbjörn, som hade anlänt från Sverige. I honom fick den yngre gruppen en värdefull ackvisition. Vi märkte, att vi i honom hade en intellektuell jätte, på samma gång som han var den gemytlige kamraten. Så väldigt han på det Frenokosmiska sällskapet försvarade satsen: "Ljus är materia"!

Det var en positivt andlig atmosfär, som genomträngde skolkolonien i Paxton. Nästan alla elever hade ock predikoämbetet till mål för sina studier. Det var ock under den tid, då Gud välsignade många av våra församlingar med djupgående andliga väckelser. Så livligt vi påminna oss den där kyrkan, vid stadens utkant. Vi tyckte då, att den var en både stor och härlig helgedom; men nu har hon fått giva vika för ett större och dyrbarare tempel. Hasselquist predikade vanligen i högmässan, och det var en given sak, att hela skolkolonien, lärare och elever, infunno sig vid gudstjänsterna. Vid den lilla kammarorglen på läktarn fungerade såsom organist fröken Hanna Hasselquist, och bland tillbedjare på läktaren satt vanligen den lärda och ädla fru Hasselquist, som alltid var så vänlig mot de studerande. Stor vikt lades under den tiden på det personliga religiösa livet och dess sundhet. Vår kyrkas uppbyggelseböcker, särskilt Luthers och Rosenius', lästes fli-

"Skärselden", teologernas lärosalar och rum för professorer i den första våningen.

tigt, och det bidrog säkert mycket till att prägla predikningarna i våra kyrkor under en lång tid. Med hänsyn till den sist nämnde författaren uppstod det en strid. En från Sverige anländ person, som sedermera blev präst och nyligen dött som kyrkoherde i Sverige, blev anställd såsom lärare. Han var kunskapsrik och en god pedagog samt en begåvad predikant, men han hade fått för sig, att vi voro alla "nyevangelister", och han satte såsom ett mål för sig att rädda oss från den faran. Men därmed tog han för sig något som han icke kunde gå i land med. Det måste ock erkännas, att de studerande i den striden icke brukade idel andliga vapen, varpå vi kunde angiva för dem icke väl rekommenderande bevis. Och även bland studenterna voro andliga "riktningar", som framkallade livligt disputerande. Men i trots av att dessa disputationer icke alltid voro så andliga, som de bort vara, så tänka vi med saknad på en tid, då man ansåg religionen vara värd att strida om. Vid den tiden hörde det icke till det ovanliga, att religiösa ämnen diskuterades på läroverkets litterära föreningsmöten. Så t. ex. påminner jag mig huru väldigt det diskuterades över sådana ämnen som dessa: "Älskar Gud alla människor lika?" "Barndopet", "Den objektiva rättfärdiggörelsen" o. s. v.

* * *

Kommer ihåg, som det varit i går, läroverkets sista commencement i Paxton. Hur det var, så besjälades vi studerande av en allvarlig känsla med tanken på att vi skulle lämna Paxton för att icke återförenas där. Vi visste icke, att vi därmed

skulle lämna många och kära vänner. Men det måste ske. Under första veckan i september 1875 löste "profetsönerna" sina biljetter till Rock Island. Jag löste min från Indianapolis, Ind. Det var ock med stora förhoppningar, som vi reste dit. Vi talade ju även då om ett "Greater Augustana", och vi hade ju hört om den väldiga byggnad, som uppfördes där. Och icke kan jag säga att vi kände oss besvikna i våra förhoppningar. Vi hade ju icke blivit bortskämda i Paxton. Nog av, vi samlades där på backsluttningen vid Rock Islands östra gräns, ty staden räckte då blott till den 38:de gatan, gatan mellan läroverket och Augustana Book Concern.

Vi aktgåvo på den stora byggnaden, det nu varande unga männens dormitorium, och man försäkrade oss, att den skulle bliva stor nog att fylla alla framtida behov. Byggnaden var icke färdig, då vi anlände, och vi påminna oss huru vi studerande fingo vara med om att langa tegelstenar från vägen nedanför till byggnaden, som fick en tegelbeklädnad. Men den blev snart färdig, och vi fingo oss anvisade våra rum. Och så tillfredsställda vi kände oss över våra som vi tyckte rikt möblerade och bekväma rum! Det är sant, sängarnas botten hade inga resårer (metallfjädrar), och vi fingo själva gå till farmarna att skaffa halm att fylla madrasserna med, men sådana bagateller bekymrade oss icke på den tiden. Vad vi uppskattade mycket var, att byggnaden hade centralvärme. I Paxton fingo vi själva styra med att elda i våra rum, och i huset där jag bodde insisterade röken på att gå in i rummet i stället för ut genom skorstenen, och därför har den byggnaden fått

namnet Ragnarök i läroverkets historia. Ja, stor var läroverksbyggnaden. Den rymde alla studerande, alla lärosalar, kapell, bibliotek och hade lägenheter för alla lärare och deras familjer. Och den stora matsalen, som ännu dagligen fylles tre gånger om dagen av hungriga ungdomar, må ock

O. OLSSON
1891—1900

G. A. ANDREEN
1901—

nämnas. Vi märkte ock en förbättring, om än en ringa sådan, i maten som serverades.

Det dröjde icke länge, förr än skolarbetet var i full fart. Fakulteten hade ökats med professorerna Eyster och P. Mellin, den senare en utomordentlig pedagog, och vid vårterminens början presenterades fil. doktorn Gripenberg för oss såsom vår lärare i historia och i svenska. Och då läroverksbyggnaden invigdes med stora högtidligheter den 14 oktober, hade allt som rörde skolarbetet ordnats.

Det dröjde icke heller länge, förrän vederbörande upptäckte, att de hade missräknat sig i fråga om byggnadens tillräcklighet för framtiden. Tilloppet av nya elever blev så stort, att den redan det första året togs helt och hållet i anspråk. Det gällde därför att genast börja planlägga för nya byggnader, och därom planlägges det nu efter det femtio år flytt, sedan den första byggnaden uppfördes.

Med hänsyn till Augustana College and Theological Seminary måste vi med tacksamhet till Gud tänka på dess flydda historia. Varje blad av densamma vittnar om huru Gud hållit sin skyddande och välsignande hand uträckt över läroverket. Vi önska därför ock, att den halvsekelsfest, som vi nyss firat, skall utgöra en minnessten, på vilken vi, under tack och lov till Gud, fädrens Gud, som ock i nåd och förbarmande vänder sig till barnen, inrista vårt Ebeneser. Därför tänka vi ock med glädje på det närvarande och med hopp på framtiden.

L. G. Abrahamson.

2. Femtio år i Rock Island

Augustana College och Teologiska Seminarium grundlades år 1860 och har alltid varit bofast inom Illinois' landamären. Under tre års tid hade det sitt hem i Chicago, flyttades sedan till Paxton, där det var beläget under tolv års tid; år 1875 fann läroverket sitt permanenta hem i Rock Island. Femtio år sedan, den 14 oktober 1875, invigdes den första läroverksbyggnaden, vadan vi nu fira denna femtioårsfest.

Skolmarken i Paxton var ampel och präktig. Orsakerna till flyttningen må därför sökas i den omständigheten, att emigrationen under 60-talet ej mycket vände sig söderut från Chicago, utan som en stark fors gick strömmen västerut och mot nordvästern, så att de större svenska samhällena kommo till stånd i norra Illinois, i Minnesota och i Iowa. Paxton kom sålunda att ligga i utkanten av det område, vi kalla det svensk-amerikanska. Röster höjde sig, synnerligast från Minnesota, vilka yrkade på att synodens läroverk med dess seminarium skulle förläggas till en mera central plats. Ja, somliga hotade, att om flyttningen ej ägde rum, skulle ett seminarium till upprättas i Minnesota. Saken blev därför föremål för allvarliga överläggningar, synoden tillsatte vid slutet av sextiotalet en kommitté att framkomma med planer, flera platser besöktes, ett erbjudande från Geneseo, Ill., antogs, men en amerikansk bankir därsammastädes, som ej anade att Augustana College skulle utveckla sig till en storskola, ändrade åsikt och omintetgjorde planen. Synodens president (till sin död 1873), pastor Jonas Swensson, var då en av dem som förordade förläggandet av läroverket till en av "tvillingstäderna" Moline eller Rock Island, med dess svenska församlingar, i närheten av de ursprungliga nybyggena i Andover och Galesburg med de många dotterförsamlingarna runt omkring dessa centra. Den egendom som inköptes var belägen mitt emellan centra av städerna Moline och Rock Island, inom Rock Islands område, i en omgivning, varom dr Hasselquist skriver, att den var "den vackraste, som kunde nästan någonstädes uppsökas".

Hit kommo då för femtio år sedan president T. N. Hasselquist med en skara elever och några lärare för att fortsätta det påbegynta skolarbetet under nya förhållanden. Det nya hemmet, som vi nu kalla "den gamla skolbyggnaden", var nästan färdigt, och i detta hem inflyttade rektorn och hans familj samt professorerna Reck och Granere med sina familjer; i samma byggnad hade ock eleverna sina rum, och där voro även lektionssalarna med kapellet, biblioteket och muséet, matsalen och köket — allt under samma tak.

De lärare, som medföljde Augustana College och Seminarium från Paxton till Rock Island, voro dr T. N. Hasselquist, professorerna Henry Reck, A. R. Cervin och C. O. Granere. De lärare, som upptogo undervisningsarbete vid Augustana College i september 1875, voro dr P. E. Melin, professor W. F. Eyster samt de biträdande lärarna A. Wihlborg och N. Nordene. Av de studerande hade 64 varit med i Paxton, och 48 läto inskriva sig i Rock Island 1875; hela antalet under det första skolåret i Rock Island var sålunda 112.

I pålysningen om det nya skolåret nämner dr Hasselquist (i *Augustana* för augusti 1875), att läroverket skulle upptaga sitt arbete i Rock Island på onsdagen, den 22 september 1875. Han omnämner regeln, "att studerande medhava nödiga sängkläder, handdukar o. d.", samt "att undervisningsavgiften komme att belöpa sig till omkring $30 för hela läsåret".

Invigningshögtidligheterna för den nya läroverksbyggnaden ägde rum den 14 oktober 1875, då stora skaror av vårt folk samlades på Sionskullen. General Council hade under de föregå-

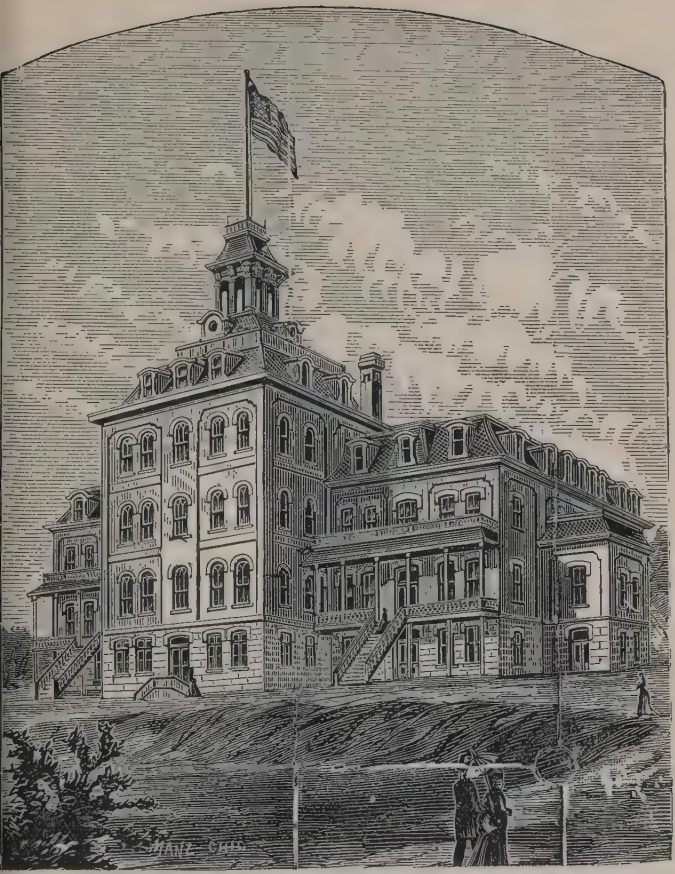

AUGUSTANA COLLEGE, 1875

ende dagarna sammanträtt i Galesburg, Ill., och voro representanter från östern, medlemmar av detta koncilium, även närvarande.

Från dr Hasselquists redogörelse i *Augustana* för oktober 1875 hämta vi följande uttryck:

"Dagens största betydelse ligger i det inflytande, man hoppas den invigda läroanstalten skall utöva vitt och brett på den svenska befolkningen i Amerika. Skall det svenska folket i Amerika ernå den betydelse, som det i anseende till sitt antal borde hava, så måste den uppväxande ungdomen förses med det som gör den skicklig att på rätt sätt göra denna betydelse gällande, och det är en kunskap, som verkligen bildar och odlar sinnet, umgängelsen och verksamheten. Ingenting går så på djupet, omfattar så hela människan, som Kristi evangelium. Att meddela denna bildning, en sådan kristlig bildning, — därtill är Augustana College och Teologiska Seminarium ämnat och kallat.

"Redan tidigt på morgonen började man ställa sin kosa till college-platsen för att kunna på förhand bese det nya huset; framemot kl. 10 anlände mer än 300 personer över Peoria och Rock Island järnvägen. På flera tillstötande järnvägar så väl som från städerna och landet runt omkring hade en mängd människor sammanströmmat. Folkmängden beräknades av närvarande tidningsreferenter till emellan 2,000 och 2,500. Ibland gästerna räknade vi en representant av och från vårt gamla fädernesland, nämligen hr Ernest Beckman, son av den nitiske och utmärkte biskop Beckman.

"På förmiddagen höllos högtidligheterna i kapellet. Vårt "Silver Band" och sångkörerna anlita-

des alltjämt. Efter bön av pastor Andreen och åter en sång hälsades de närvarande välkomna av undertecknad (Hasselquist), som därjämte även sökte hänleda uppmärksamhet på dagens betydelse. Det egentliga högtidstalet hölls av synodens president, pastor E. Norelius. "Bandet" lät åter höra sig; Davids 150:de psalm sjöngs av kören, varefter undertecknad ledde invigningsakten.

"Eftermiddagsmötet ägde rum på den högsta höjden av college-landet, utgörande en rätt jämn och vacker plan, där studenterna bland träden uppsatt en plattform för musikkåren, sångkören och talarna. Dr Greenwald från Lancaster, Pa., begynte med bön och ett hjärtligt tal. Därefter framträdde dr Passavant och höll det egentliga festtalet, flödande av det intresse talaren allt ifrån början hyst för svenskarna, synnerligen sedan prof. Esbjörns hitkomst, fullt av kärlek till den sak, för vilken vi strida, och för övrigt både väl författat och utfört. Sedan uppsteg dr B. M. Schmucker från Reading, Pa., och höll ett extemporerat, kraftigt föredrag, vari erinrades om de första till Amerika överflyttade svenskarnas förtjänster, om missionen bland indianerna samt om den store Gustaf Adolfs nit om religionsundervisningen m. m. Slutligen gav pastor Erland Carlsson från Andover oss en historik rörande vårt läroverks öden ända från dess ringa början till den närvarande högtidliga dagen. Sång och musik interfolierade och avslutade alltsammans.

"Alla våra gäster, även de från östern ankomne, förvånades över den betydliga byggnaden. Utsikten åt kringliggande städer, över ön Rock Island, Mississippi m. m. är härlig, härligare och skönare

än, vi våga ej säga mer, på de flesta andra ställen i Förenta staterna. T. N. HASSELQUIST."

Så långt citera vi från den ärevördige skolchefens artikel. Undertecknad, som inskrivits vid Augustana i september 1875 som den yngste av de dåvarande eleverna, minnes den betydelsefulla dagen, då läroverket invigdes. Under studerande S. M. Hills ledning hade flera av eleverna — och som springpojke fick jag vara med på ett hörn — hulpit att göra i ordning transparanger, vilka hade inskrifter på fem olika språk. Dessa transparanger tilldrogo sig på aftonen av invigningsdagen mycken uppmärksamhet, och i mitt unga omdöme syntes de vara utomordentligt imponerande.

Uppenbart var det, att både lärare, elever och vänner väntade och bådo, att flyttningen till Rock Island skulle bringa med sig mycket gott och många välsignelser för det läroverk de omhuldade. De sågo framtiden hoppfullt an.

* * *

Nu ha femtio år förflutit, och vi blicka tillbaka både med en känsla av tacksamhet och ödmjukhet. Guds ledning har varit med oss under detta halva sekel; mycket har gjorts för läroverket och dess befrämjande; och likväl kunde ännu mera ha gjorts, ifall vi haft större tro och nit, ifall uppoffringens och uppbyggandets ande varit starkare ibland oss.

Ett uttryck av dr Hasselquist vilja vi allt fortfarande göra till vårt, nämligen: "Ingenting går så på djupet, omfattar så hela människan, som Kristi evangelium. Att meddela denna bildning, en sådan kristlig bildning, — därtill är Augustana

College och Teologiska Seminarium ämnat och kallat."

Kristendomen är således ej blott *en del* av vårt undervisningsarbete; det är den jordmån, i vilken hela trädet skall slå rot, varav det hämtar must och kraft och bär riklig frukt. Så skall kristendomen genomströmma, pånyttföda och behärska allt i vår personlighet, bestämma vår livsåskådning, bliva den kraft varigenom vi bära välsignad frukt till nytta för dem, som komma under vårt inflytande. — Vi vilja ock i dag, som våra fäder före oss, vara trogna det arv Gud givit oss i vår egen evangelisk-lutherska kyrka och i den på Guds ord grundade bekännelsen. Detta Ord och denna bekännelse vilja vi accentuera, understryka i vår vandel, i vår undervisning, vid våra morgonandakter, i våra kristliga skolföreningar, i allt vårt görande och låtande. Därigenom blir vår umgängelse och vårt inflytande, både som individer och som läroverk, "ljuvligt och med salt bemängt" och kommer att lända alla, som komma under dess inflytande, till ledning, till en rätt evighetssyn på tingen och till varaktig välsignelse.

Vi glädja oss över den kristliga anda, som genom Guds nåd vilar över vårt skolliv. Det har visat sig både i enskilda hjärtans mottaglighet för Guds Andes verk samt även i de sammanslutningar, som ägt rum för bevarandet av kristligt intresse — samt utförandet av kristligt arbete. Ibland dessa föreningar må nämnas de studerandes Missionsförening, de olika sammankomsterna för bibelstudium, bönemötena på lördagskvällarna samt i seminariet på varje vardagskväll, "Christian Brotherhood" och andra grupper. Ej heller

vilja vi förgäta de stormöten med kristligt program, som av ungdomen, och av ungdomligt sinnade äldre personer också, ha hållits vid vårt läroverk. Förberedelser göras nu för en dylik sammankomst i mars 1926, då vi hoppas se representanter från församlingar i varje del av vår synod. Gud skydde och lede vår ungdom och vår skolverksamhet, att vårt härliga arv må behållas och vårdas släkte efter släkte intill dagarnas ända; ja, det hör evigheten till.

Då den gråhade, vördnadsbjudande president dr T. N. Hasselquist avgick med döden den 4 februari 1891 efter en trogen och väl utförd levnadsgärning, valdes O. Olsson till president; han verkade med iver och med stor förmåga för läroverkets gemensamma bästa, till dess han hädankallades den 12 maj 1900. Under ett års tid tjänade dr C. W. Foss med trohet som t. f. president, och vid synodalmötet i Jamestown, 1901, kallades dr G. A. Andreen till rektorssysslan, vilken post han ännu innehar. Vi tänka med tacksamhet på de hädangångna rektorernas trohet och hängivenhet och bedja om nåd, att vi må kunna vandra i deras spår, som de vandrade i Herren Jesu efterföljd.

Lärarepersonalen har under dessa femtio år vuxit i antal. Jämte dem som redan nämnts ha i seminariet undervisat professorerna O. Olsson, R. F. Weidner, P. J. Swärd, N. Forsander, C. J. Södergren samt de som ännu äro med oss i den aktiva tjänstgöringen, professorerna C. E. Lindberg, dekanus, S. G. Youngert, vice president, C. A. Blomgren, Adolf Hult och S. J. Sebelius. År 1922 uppfördes på krönet av Sionskullen, just på den plats, där fäderna i hoppet skådat dem, de

AUGUSTANA COLLEGE,
den gamla och den nya byggnaden, samt Denkmann Library, 1910

nya seminariebyggnaderna mot en kostnad av över tre hundra tusen dollars, och invigdes dessa i mångtusendes närvaro av synodens president, dr G. A. Brandelle, den 6 november 1923, då Svea rikes ärkebiskop, dr N. Söderblom, även deltog i den högtidliga akten. Från vårt seminarium ha utgått över ett tusen pastorer (1,036), av vilka 939 ha bevistat seminariet under Rock Island-perioden. Av dessa pastorer ha närmare 700 studerat även vid Augustana College. Ett fyrtiotal av dessa pastorer ha utgått som missionärer på hednafälten, där Herren ock bekänt sig till deras värv. Hela antalet elever, som bevistat synodens läroverk, är bortemot tolv tusen.

Den ende kvarlevande professorn från 1875, nu emeritus, är dr C. O. Granere, som ock tidtals deltagit i seminariearbetet. Andra lärare som verkat i college-avdelningen, jämte de förut nämnda, äro professorerna C. P. Rydholm, Josua Lindahl, A. O. Bersell, A. W. Williamson, C. M. Esbjörn, G. W. Sandt, J. A. Udden, J. A. Enander, P. M. Lindberg, V. O. Peterson, E. A. Zetterstrand, C. J. Södergren, J. G. Dahlberg, Andrew Kempe, P. Benzon och M. Skarstedt (bibliotekarie). De nuvarande ordinarie professorerna i college äro C. W. Foss, C. L. E. Esbjörn, E. F. Bartholomew, I. M. Anderson, L. W. Kling, J. Mauritzson, dekanus, A. W. Kjellstrand, J. P. Magnusson, W. E. Cederberg, A. R. Wallin, O. L. Nordstrom, Iva Pearce, Otto Boström, Olof Grafström, I. O. Nothstein (bibliotekarie), A. F. Schersten, H. C. Yingling, K. G. Larson, L. V. Simpson och A. V. Swedberg. Denna avdelning har haft den starkaste numerära tillväxt; år 1875 hade college-avdel-

ningen 26 medlemmar; i år (1925) räknar den ungefär 500 medlemmar, med en Freshman-klass på över 200. År 1877 avlade den första klassen med sju medlemmar mogenhetsexamen för graden *Bachelor of Arts*. Antalet av dem som under de förflutna 48 åren absolverat examina för denna grad är 937.

Musikavdelningen har nog sin djupa grund i svenskarnas kärlek till skön sång. Den yttre anledningen blev säkerligen stiftandet av Oratoriekören av dr O. Olsson på hösten 1880. Dr Gustav Stolpe kallades 1882 som musikavdelningens förste direktör, och har den levat ett kraftigt liv alltsedan vid vårt läroverk. Många tonskapelser, förnämligast Händels *Messias*, ha presterats, och kommer detta oratorium att sjungas även i år i december månad. — Manskören har under ett fjärdedels sekel burit det välkända namnet *The Wennerberg Chorus;* bland de kvinnliga eleverna odlar *Oriole*-klubben skön sång. — Musik-kåren leder sina anor tillbaka till Paxton-tiden och består nu av omkring fyrtio medlemmar.

Affärsavdelningen florerade under många år (redan 1888), till dess den på grund av synodens beslut överfördes till den förberedande avdelningen (the Academy), där bokföring och stenografi allt fortfarande äro föremål för elevers studium.

Konst-avdelningen har allt sedan 1897 förestått av prof. Olof Grafström, som ock målat ett stort antal av de altartavlor, som finnas i våra svenskamerikanska kyrkor. Ett av de skönaste alstren från hans pensel, en bild af Martin Luther i kroppsstorlek, pryder nu seminariets bibliotek.

Denna målning är en gåva av prof. Carl Esbjörn och hans systrar fru Maria Johnson och fru Hanna Shugren till seminariet som ett minne av deras moder, prof. L. P. Esbjörns efterlevande maka, som avgick med döden den 20 september 1925 i en ålder av mer än 92 år, — den sista personliga länken, som sammanband oss med vår synods och vårt läroverks allra tidigaste dagar.

Liksom synodens läroverk förstorats med avseende på elevantalet (nu över ett tusen personer i de olika avdelningarna) och antalet fakultetsmedlemmar, har det ock i yttre måtto med profetens ord "vidgat ut platsen för sitt tjäll och låtit spänna ut tältet, under vilket det bor." I stället för den ena byggnaden, som invigdes 1875, har Augustana College och Teologiska Seminarium en byggnadskomplex omfattande ett tiotal olika hus och byggnader. Ibland dessa ha redan nämnts de två präktiga seminariebyggnaderna, vilkas arkitekt var hr O. Z. Cervin tillsammans med hans kompanjon hr B. Horn. Den s. k. huvudbyggnaden uppfördes 1885 och innehåller ampla lektionssalar samt college-kapellet. — Det sköna Denkmannska biblioteket uppfördes 1910 till minne av föräldrarna av hr och fru F. C. A. Denkmanns söner och döttrar, vilka ock under varje år ha bidragit till dess underhåll.

Det stora auditoriet (gymnastiksalen) uppfördes 1916, där synoden redan haft tvenne av sina årsmöten. — Redan före detta hade den centrala värmapparaten (central heating plant) blivit en verklighet. Åtskilliga andra byggnader finnas ock på läroverkets mark, av vilka en brukas som hem för kvinnliga elever; en är rektorns bostad.

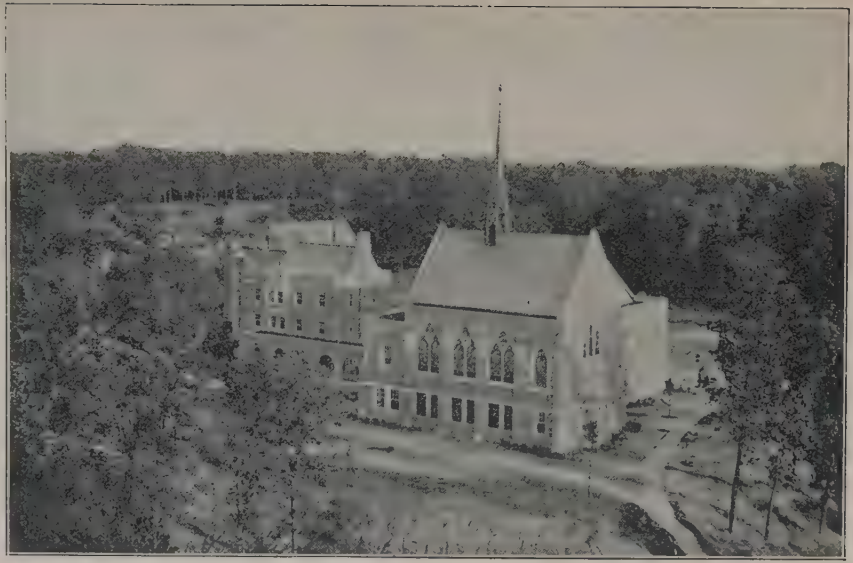

SEMINARIE-BYGGNADERNA

Det ursprungliga jordområdet har förökats genom gåvor: *The Ericson Park* skänktes av senator C. J. A. Ericson och av *The Augustana University Association.* Ett kvarter ("block") i skolans omedelbara närhet överlämnades 1923 till läroverket av hr och fru John Hauberg. Och på 90-talet skänkte dr A. W. Williamson ett område som utsträckte skolegendomen åt kullarna i söder.

Vid flere tillfällen ha stora folkfester firats vid läroverket i Rock Island. Ibland dessa må nämnas Luther-jubileet 1883, Uppsala mötes 300 årsfest 1893, då biskop K. H. Gez. von Schéele var läroverkets hedersgäst, den stora jubelfesten 1910, som var väl den mest besökta av alla, 400 årsminnet av Luthers nittio-fem teser, 1917, samt invigningen av seminariebyggnaderna den 6 november 1923. Sådana festligheter bidraga hos gamla och unga till ett rätt uppskattande av det arv vi mottagit samt av våra plikter gent emot detsamma i framtiden.

Den finansiella frågan har varit föremål för så väl synodens som för direktionens bästa omtanke. Den s. k. 25 cents-avgiften har utgjort den grund, på vilken läroverket kunnat uppehålla sig. Under de senare åren har denna avgift höjts till 50 cents i Illinois- och Iowa-konferenserna samt sänkts till 10 cents i de konferenser som hava egna läroverk. Vid mediet av 80-talet kände läroverket behov av en man, som skulle taga hand om läroverkets finanser. De följande ha varit affärsföreståndare under dessa åren: Dr Erland Carlsson, pastor J. Jesperson, hr A. G. Anderson, dr A. Theo. Ekblad, prof. A. Kempe, hr David Beckstrom och nu under de två senare åren pastor Carl J. Johnson. Vi äro

dessa män skyldiga mycken tack för hårt, ansträngande och framgångsfullt arbete. — En början till grundfonder samlades av män i Sverige vid början av 1900-talet, då en summa uppgående till 100,000 kronor överlämnades till vårt läroverk för att utgöra en grundfond för en professur i naturvetenskaperna.

Synoden beslutade 1903 om Jubelfonden, vilken plan ock genomfördes, så att $250,000 tecknades före jubelfesten 1910, och har denna summa även inbetalats. En villkorlig testamentarisk gåva av Senator Ericson föranledde 1912 insamlandet av närmare femtio tusen dollars. Intresserade vänner i Rock Island och Moline betalade i det närmaste för det nya auditoriet. Om insamlingen (1921) för seminariebyggnaderna har det redan ordats. Grundfonderna belöpa sig nu till $503,-298.17. Den skuld som under åren uppstått fördelade synoden 1923 på de olika konferenserna, och deltagandet från församlingarna visar att sista resten av skulden snart kommer att bortsopas.

Framtiden kommer att fordra av oss ännu mycket arbete. Vi behöva bland annat byggnader för kemi, fysik och biologi, för museum, för ett dormitorium för de unga männen. Augustana-synodens kvinnor ha redan gjort en större insamling för "Woman's Building" vid Augustana College. Ett tempel borde ock höja sin spira mot skyn på Augustanas mark. Och för underhållet av allt detta tarvas grundfonder. Som läroverk äro vi nu medlemmar "in good standing" av *North Central Association;* men för att bibehålla detta medlemskap måste vi gå framåt, måste utvecklas,

måste stärkas. Med dr O. Olssons ord: "Tiden väntar ej på oss; vilja vi ej följa med, så måste vi bliva efter. Lämna vi oss efter, så bliva vi avsatta från vårt fögderi i Guds rike. — Guds löfte till läroverket är: "Du skall vara en välsignelse."

Ja, "Du skall vara en välsignelse!" vare det vår bön, vårt hopp och vår strävan för vår gemensamma skolverksamhet.

GUSTAV ANDREEN.

A. B. C.

Det är uttytt: Augustana Book Concern

(Några konturer till en historik.)

På en hylla i mitt bibliotek stå uppradade, sida vid sida i kronologisk ordning 46, i flera olika kulörer av kloth inbundna, jämnstora volymer. Det är årskalendern "Korsbaneret" (1880–1925), och inom dess pärmar inrymmes och förvaras mycket av Augustana-synodens historia under förfluten tid. Häri inbegripas, utom kortare uppbyggelseartiklar, samfundets "herdaminnen", dödsrunor över mer eller mindre framstående lekmän och kvinnor, kyrkors, läroverks, olika välgörenhetsanstalters och missioners historia i ord och bild, under året prästvigdes konterfej, våra kyrkliga barders inspirerade kväden och måhända ett och annat fantasifoster — kulturbilder från tid som gått. Kalendern innehåller nämligen, såsom man förr brukade uttrycka sig: multum in parvo, d. v. s. mycket i litet eller kanske rättare: mångahanda i litet format, och troligen har ingen annan av förlagets tryckalster varit av synodens medlemmar så mycket efterlängtad och så flitigt läst som just denna kalender. Medan den, såsom ovan antytt är, redogjort för allt möjligt inom, och undan-

tagsvis även utom, synoden, har den dock ej, för så vitt jag kan erinra mig, alls ordat om sig själv och den förlagsexpedition, vars äldsta tryckalster den sedan länge varit.

Det var, vill jag minnas, framlidne dr Carl Swensson, som en gång yttrade: "If you don't toot your own horn, nobody else will," vilket något fritt torde kunna återges: om du ej själv sjunger ditt lov, så gör ingen annan det. Det är sannolikt med tanken härpå som redaktören ansett det lämpligt att, sedan A. B. C. nu i snart ett halvsekel genom utgivna böcker, tidskrifter, kalendrar och tidningar gjort reklam för synoden och dess olika verksamhetsgrenar, det nu kunde vara på tiden att för en gång "stöta i basun". Och han uppdrog åt mig såsom en av dem, som redan före början "var med", att berätta ett och annat ur dess hittills visserligen ej så långa, men på det hela taget framgångsrika och i allo hedrande historia.

Ehuru en av de största och viktigaste av synodens inrättningar, torde ingen av folk i allmänhet vara mindre känd än just Augustana Book Concern. Visserligen utgå därifrån varje vecka tiotusentals tryckalster och spridas inom alla Unionens stater, i Canada och i Europa, för att ej nämna Asien och Afrika, och regelbundet inlämnas till synoden detaljerade årsberättelser. Men som dessa nödvändigtvis innehålla en mångfald av "torra" och otrevliga sifferuppgifter, torde flertalet läsare likna Runebergs främling, som "far oss stolt förbi", och på grund därav ha de gått miste om mycken intressant och värderik kunskap i detta avseende. Vilken myckenhet arbete av olika slag,

AUGUSTANA-SYNODENS BOARD OF PUBLICATION, 1889.

det för läsning färdiga tidningsnumret, som av brevbäraren framlämnas, representerar, tänker mottagaren i de flesta fall ej på eller för övrigt har någon aning om.

Det kan ju förefalla märkvärdigt, för att ej säga paradoxt, då jag påstår, att Augustana Book Concern har — fyra "födelsedagar". Som synodal inrättning är den ju ej stort mer än trettiofem år gammal, men den äger en "för"-historia, som i möjligaste korthet kanske bör berättas. Efter en del rådplägningar mellan lärare och studerande vid Augustana College i Rock Island, Ill., bildades den 14 december 1877 — den första födelsedagen — "Svenska Ev. Luth. Föreningen Ungdomens Vänner", vars mål uttalades i följande antagna resolution: "Vi, undertecknade, besluta härmed att stifta en förening till främjande av barnens och ungdomens andeliga såväl som timliga väl, särskilt inom den svensk-amerikanska lutherska kyrkan; och att för detta måls vinnande till en början i och med 1878 års ingång begynna utgivande av en barntidning på svenska språket". Resolutionen undertecknades av professorerna T. N. Hasselquist, C. O. Granere och O. Olsson, pastor C. P. Rydholm och studerandena J. H. Randahl, C. J. Petri, C. A. Swensson, M. Wahlström, C. M. Esbjörn och J. Hasselquist. Föreningens kapital vid dess stiftelse utgjordes av $11.41, vilka penningar läroverkets första seniorklass hade kvar av en kollekt, som upptogs vid en Gustaf Adolfsfest i Moline hösten 1876, och som av klassen skänktes till föreningen.

Vid en offentlig fest, som avhölls vid läroverket den 10 juni 1880 efter två och ett halvt års

verksamhet, rapporterades det, att föreningen "Ungdomens Vänner" under den flydda tiden hade utgivit inalles 50,000 tryckalster, varav cirka 31,000 hade sålts eller bortskänkts och 19,000 voro

DR S. P. A. LINDAHL,
Augustana Book Concerns förste president.

på lager. Tillgångarne visade för övrigt kassabehållning och fordringar på över $400.00. Verksamheten hade börjats med utgivande av sex traktater i en upplaga på 5,000 var, och dess första bok var en liten uppbyggelsebok "Vid korset" innehållande sexton betraktelser för den stilla veckan, vilka av författaren, signaturen "O. O." (professor Olof Olsson) skrivits "på fjorton dagar på mellanstunder i en trägen verksamhet". Det var 1878, och på två år hade den lilla boken utgått i

tvenne upplagor på 3,000 ex., och under samma tid hade fyra upplagor utgivits och slutsålts i Sverige. Ett föredrag rörande "Reformationen och Socinianismen" av samme författare hade utgivits

HR A. G. ANDERSON,
mångårig verkställande direktör och skattmästare.

och spritts i 9,000 ex., och med 1879 års ingång hade man börjat utgiva en illustrerad tidskrift, "Ungdoms-Vännen", som i början utgavs från Chicago. (Den påtänkta svenska barntidningen kom till stånd först långt senare.)

Så småningom vart det uppenbart, att man behövde en fastare organisation och mera rörelseka-

pital, och den 6 februari 1883 — det är den andra födelsedagen — blev beslutat att inkorporera föreningen och ändra namnet till "Augustana Tract Society" samt att påbörja en allmän bokhandels-

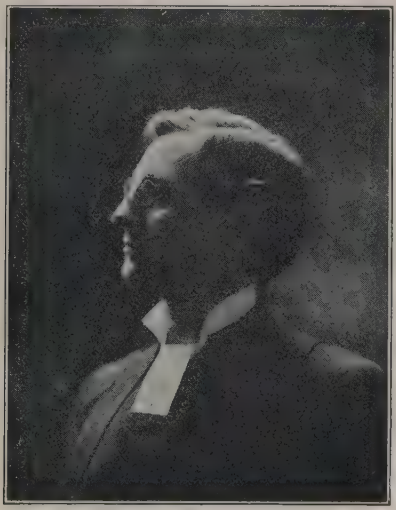

DR F. A. JOHNSSON.
Tjänstetid 1908–1924.

och förlagsaffär. Nu inköptes hälften av Thulin & Andersons i Moline tryckeri, och en engelskspråkig söndagsskoltidning, "Olive Leaf", som ännu fortgår, började utgivas. Några andra förlagsartiklar kommo också till, bland dessa den rikt illustrerade "Luther-Kalender, jubel-året 1883". Man led emellertid fortfarande brist på kapital,

och vid årsmötet den 13 juni samma år vart beslutat, att till det under bildning varande aktiebolaget "Augustana Book Concern" sälja hela rörelsen. Föreningen "Ungdomens Vänners" första och förnämsta uppgift var från början, såsom vi sett, att sprida god, kristlig ungdoms-litteratur, men den andra och kanske icke mindre viktiga var att finansiellt understödja Augustana College och betrygga dess framtid. "Augustana Book Concern" organiserades den 2 juli 1883 — det är den tredje födelsedagen — men huvudgrundsatsen var, och skulle även hädanefter förbliva, att företaget skulle vara till förmån för Augustana College. En kommitté tillsattes att inbjuda till aktieteckning, men det dröjde ett helt år, eller till juni 1884, innan det bestämda aktiebeloppet, $15,000.00, var fulltecknat. Då valdes styrelsensmedlemmar, och dessa i sin tur utsågo ämbetsmän, som följer: President, dr T. N. Hasselquist; vice president, pastor C. A. Swensson; sekreterare, prof. A. O. Bersell; kassör och affärsföreståndare, tills vidare, prof. C. P. Rydholm.

Vid det nya bolagets första styrelsemöte den 16 och 17 juli 1884 beslöts att tillhandla sig, för en köpesumma av $1,500.00, "Augustana Tract Society's" boklager och plåtar, samt tidningarna "Ungdoms-Vännen", "Olive Leaf" och "Augustana Observer", som börjat utgivas i New York något år förut. Det beslöts också att inköpa den andra hälften av Thulin & Andersons tryckeri och flytta det till Rock Island, vilket skedde den 1 september, samt att öka kapitalet till $25,000.00. I november 1887 inköptes sedan fastigheten i Rock Island, ungefär samtidigt också herr C. G. Thu-

lins bokhandel i Moline, och boklagret flyttades till lokalen vid 38:de gatan och 7:de avenyen, Rock Island, där den ännu är. (Det var under denna "interim"-tid, då bolaget ännu var oberoende av

DR C. W. FOSS,
nuvarande president.

synoden, som undertecknad hade den äran att vara en, om ock blygsam, aktieägare.) Redan vid styrelsens årsmöte den 12 juni 1885 hade pastor S. P. A. Lindahl blivit vald till ordförande, och han blev sedan den ledande själen i företaget. Med

undantag för ett år, 1889, då pastor H. O. Lindeblad tjänstgjorde, innehade Lindahl detta förtroendeuppdrag ända till sitt frånfälle den 27 mars 1908. Affären överläts till "The Lutheran Augus-

PROF. I. M. ANDERSON,
"ständige" sekreterare.

tana Book Concern" den 1 augusti 1889 — den fjärde födelsedagen — och vart på samma gång Augustana-synodens egendom.

Den "bokhadelsstrid", som uppstod under de närmast följande åren efter det Lindahl kommit till styret, hör ej hit — den har för övrigt skildrats länge sedan — men det bör kanske nämnas,

att han fick utkämpa mången hård dust, bildligt talat, med dem som förnekade verksamhetens berättigande, och han lade då ut de starkt markerade riktlinjer, efter vilka affären allt hittills be-

DR O. V. HOLMGRAIN,
Litteratursekreterare sedan 1899.

drivits. Han var den egentlige grundläggaren och den skicklige organisatören, och det är hans stora förtjänst att under begynnelsens svåra dagar ha styrt skeppet mellan bränningarna till ett visst och säkert mål. Men vid hans sida stod lyckligtvis den lugne, säkre, anspråkslöse, men i fackets alla vinklar och vrår hemmastadde värmlänningen Andrew G. Anderson, på vars skuldror för övrigt ansvaret från början dock ytterst lades att bringa i verkställighet presidentens idéer och planer. Och

med aldrig sviktande mod och med affärens framgång som mål har han

"i med- och motgång lika,
sin lyckas överman",

under de gångna åren som verkställande direktör och skattmästare lett dess öden. På ett lyckligt sätt kompletterade Lindahl och Anderson varandra — småländingen Lindahl mera djärv, initiativrik, framsynt och, ja, varför icke: envis; Anderson mera försiktig och tålig, men på samma gång grundlig och ihärdig. Då jag på grund av synodens förtroende en följd av år haft äran att äga "säte och yttranderätt" vid det långa bordet i Augustana Book Concerns biblioteksrum, har det hänt ej så sällan, att jag riktat blicken mot östra ändväggen, på vilken finnes anbragt dr Lindahls porträtt i kroppsstorlek. Och det har nästan lika ofta hänt, att jag påmints om Tegnér och den värmländska skogen, som

"— vart du går, omgjordande din stig,
står hög och allvarsam och blickar ner på dig",

och jag har tyckt mig förnimma att han, den mångårige presidenten och ledaren för Augustana Book Concern, ännu allt fortfarande "håller ett öga på oss", som fått i uppdrag att fortsätta och utveckla den verksamhet, han i så betydlig måtto upparbetade från en ringa början och lämnade oss i arv.

När doktor Lindahl gick bort, var det den förre Andover-gossen, numera pastorn och teologie doktorn Frank A. Johnsson (med två ss) som upptog hans mantel. Genom flerårigt medlemskap i

styrelsen var han väl skickad att åtaga sig det visserligen dryga ansvaret att som president fortsätta den redan då till ansenliga proportioner bragta förlags- och bokhandelsaffären. Med vad allvar

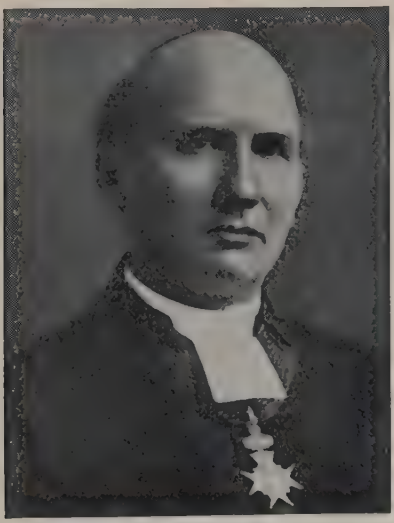

DR L. G. ABRAHAMSON,
Augustanas huvudredaktör.

och nit han skötte sina åligganden och huru varmt intresserad han för övrigt alltid var i verksamheten, därom bära hans många sakliga årsberättelser till synoden vittne, och det kunna också de, som förunnades att under ett flertal år tjäna vid hans sida, intyga. Och han fortsatte därmed under femton år, eller till dess synoden på grund av

hans påtagligen nedbrutna krafter fann för gott att entlediga honom från medlemskapet i styrelsen.

Det kan här ej komma i fråga en utförligare re-

DR C. J. BENGSTON,
redaktör The Lutheran Companion.

dogörelse för verksamhetens utveckling och fortgång under de gångna åren. Vare det nog sagt, att den stadigt gått framåt, att den stora, präktiga byggnaden uppfördes 1898–1899 med tillbygge 1911 för att bereda tillräckligt utrymme, och att arbetsstyrkan, inbegripande redaktörer och kontorspersonal, går till omkring ett hundra personer, att

till 1925 års ingång från tryckeriet utgått närmare sex millioner tryckalster, att den årliga omsättningen närmar sig fyra hundra tusen dollars och att dess egendomsvärde utgör ett liknande belopp.

PASTOR CARL KRAFT,
Augustanas redaktionssekreterare.

Under dess tillvaro ha dessutom av vinstmedel $38,000.00 skänkts till Augustana College & Theological Seminary, $16,000.00 till Augustana Pension and Aid Fund och $12,163.05 till andra synodala ändamål, eller inalles $66,163.05 — och det är för visso vackert så. Det bör slutligen nämnas, att genom synodalbeslut styrelsens begäran

att få ändra namnet till Augustana Book Concern beviljades 1903, det ursprungliga och i flera hänseenden bäst passande namnet.

En direktion eller styrelse på nio personer, fem präster och fyra lekmän, varav tre årligen avgå och ett lika antal inväljas av synoden, jämte den verkställande direktören, som tillika är skattmästare och ex officio medlem, har från början haft verksamheten om hand och sammanträder i Rock Island fyra gånger om året. En verkställande kommitté på fyra medlemmar har månatliga möten eller närhelst sådant av behovet påkallas. Ända från början och till 1924 har ordföranden varit präst, men när sagda år den förre medlemmen och mångårige ordföranden trädde tillbaka, invaldes i hans ställe som ordförande professorn dr C. W. Foss, som nära ett kvarts sekel varit medlem av styrelsen och i flera år tjänat som vice ordförande; och att fylla vakansen efter honom utsågs då en annan lekman, professor A. A. Stomberg, också han en flerårig medlem av styrelsen. Som sekreterare har, vill jag minnas, hela tiden en lekman tjänstgjort, och den nuvarande, som jag gärna ville kalla "ständige" sekreteraren, professor I. M. Anderson, har på ett utmärkt sätt skött sin befattning och för övrigt ådagalagt sitt stora intresse för verksamheten.

Varje framgångsrik affär räknar som regel bakom den eller de styrande s. k. trotjänarne, personer, vilka troget och träget arbetat i det undangömda, som allmänheten ej ser eller hör omtalas och som sällan erhålla det erkännande, de gjort sig förtjänta av. Ty det är som skalden sjunger:

"Härföraren ensam vinner icke slaget,
de djupa leder vinna det åt honom".

Icke så förstått, som att ledaren vore umbärlig och icke behövdes, ty ledning är väsentlig i alla företag, men enigt samarbete åvägabringar det bästa resultat och "befordrar hälsa och välstånd". Näppeligen har väl något annat bolag av liknande art och storlek i sin tjänst haft och har ett jämförelsevis så stort antal av trotjänare, och det talar väl ej endast för dem, utan jämväl för den, som i egenskap av förman eller principal haft ledningen av affären. Hade han varit kitslig eller annars svår att komma sams med, så hade de nog ej så länge stannat kvar i tjänsten. Då jag nu ansett mig böra väcka uppmärksamheten på detta förhållande, hade det ju varit lättvindigast att som vanligt intyga: ingen nämnd och ingen glömd. Men liksom i förbigående önskar jag dock omnämna några bland dem och då först och främst pastorn, dr O. V. Holmgrain, som för visso har utövat ett ganska stort inflytande i egenskap av förlagets litteratursekreterare. Som sådan har det fallit på hans lott att läsa och bedöma tusentals inkomna manuskript, och det lär väl ej förvåna någon, om han under det gångna kvartseklet funnit skäl föreligga att också — fördöma ett ej ringa antal. Äldre än han i tjänsten men ännu ungdomlig och rask i vändningarna är den sakkunnige faktorn i sätteriavdelningen C. A. Larson, som i 39 år vakat över och tillsammans med den erfarna typografkåren ombesörjt den typografiska utstyrseln, för vilken Augustana Book Concerns alster äro så väl och fördelaktigt kända. Som

hans nära nog jämnårige i tjänsten är faktorn i pressrummet, C. L. Ackerlind. En dylik trotjänare är ock Josua Hasselquist, som under trettio år varit och fortfarande är sysselsatt i bokbinderiet. Som direktör Andersons "hjälpreda" och den, som kunderna vanligen först komma i beröring med, är

HR C. A. LARSON,
faktor sätteriavdelningen.

HR C. L. ACKERLIND,
faktor pressavdelningen.

den tjänstvillige och tillmötesgående D. W. Dahlsten, som snart har 25 år bakom sig i bolagets tjänst, samt John Nelson, vilken i 20 år skött om in- och utskeppning. Nästan lika länge har korrekturläsaren Carl E. Nelson nagelfarit med det som senare skall komma inför våra ögon. Inalles, inbegripande direktören, ha tjugu personer varit i tjänsten hos A. B. C. över tjugu år och av dessa sju över trettio år. Ehuru det från början var meningen att ej namngiva någon, som mindre än tjugu år varit i tjänsten hos A. B. C., torde jag

dock böra göra ett eller ett par undantag. Som förlagsredaktör, i rummet näst intill biblioteket, även det fyllt med böcker och tidningar, sitter sedan 1911 den tystlåtne och lugne, i svenska, och kanske i ännu högre grad i engelska, språkets finesser hemmastadde och för övrigt som lycklig

HR R. E. LINDSTRÖM,
Förman bokbinderiavdelningen.

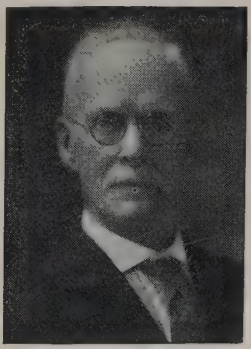

HR JOSUA HASSELQUIST,
Tjänstetid 30 år.

skald på båda språken väl kände skåningen E. W. Olson, och har han särskilt de senare åren nedlagt ett drygt och tålamodsprövande arbete på den nya "Hymnal", som nu är under utgivning. Och den i siffrornas konst väl förfarne huvudbokföraren och kassören Clarke L. Swanson, som ända sedan 1908 tjänstgjort i denna befattning, förtjänar också att nämnas i detta sammanhang. Detta om förlagets och bokhandelns personal. Redaktörerna för samfundets tidningar *Augustana* och *Lutheran Companion*, väljas av synoden permanent, vilket ju

talar ett tydligt språk om uppskattning och förtroende från synodens sida.

Bland Augustana Book Concerns förlagsartiklar har jag hittills omnämnt endast en — kalendern "Korsbaneret". Den är nästan jämnårig med verksamhetens upprinnelse och innehåller, som förut är antytt, intressant och värdefullt material för den som i en framtid kommer att skriva synodens historia. På det begränsade utrymme, jag har till mitt förfogande, kan jag ej omständligt redogöra för den stora katalogens olika nummer, men några ord måste dock ägnas åt en del andra förlagets alster, såsom kalendern "Prärieblomman" (1900–1913), som under redaktör Anders Schöns redaktion lyckades samla mycket av det bästa skönlitterära, som på svenska språket tryckts här i landet, och som även tillvann sig berättigat erkännande i Sverige. Där såväl som särskilt här i landet har mången beklagat, att på grund av brist på uppmuntran och av pekuniär förlust det befanns nödigt att upphöra med dess utgivande. En annan årskalender, "My Church", som ända från början haft samma redaktör, Rev. Ira O. Nothstein, och som nu utkommer i sin elfte årgång, är avsedd för de uteslutande engelsk-talande medlemmarna av Augustana-synoden och söker på samma språk lämna en översikt rörande lutherska kyrkans verksamhet — lika som "Korsbaneret" på svenska. Av förlagets många tryckalster har givetvis en avsevärd del utgjort avtryck av i Sverige förut utgivna böcker och, särskilt de senare åren, av översättningar till engelska av såväl berättelser av välkända författare, såsom Topelius, "Runa", "Hillis Grane", Mathilda Roos, m.

AUGUSTANA BOOK CONCERN. EXTERIÖR, NEW BUILDING.

fl., som isynnerhet av religiösa s. k. uppbyggelseböcker. Av vår egenartade svensk-amerikanska litteratur har förlaget utgivit bland andra, i alfabetisk ordning: Carl W. Andeer, " I brytningstid, skisser ur det svensk-amerikanska folklivet", "Augustana-Folk", två samlingar; Wilhelm Berger, "Svensk-Amerikanska Meditationer" och "Vårt Språk"; Jakob Bonggren, "Sånger och Sagor, en Samling Dikter"; Ludvig Holmes, "Dikter av Ludvig" och "Nya dikter av Ludvig"; Oliver A. Linder, "I Västerland, stycken på Vers och Prosa"; C. A. Lönnquist, "Dikter av Teofilus" och "Vildros, ett nytt knippe"; G. N. Malm, "Charli Johnson, Svensk-Amerikan"; Anna Olsson, (Aina) "Från Solsidan', "Från Jubelfesten", "En Prärieunges Funderingar", "Ängelns gåva med flera berättelser för barn"; Johan Person, "Svensk-Amerikanska Studier"; Birger Sandzén, "Med Pensel och Penna, berättelser, studier och stämningar"; Edw. Schuch, "Emigranterna" och "Tvenne Familjer"; A. A. Swärd (-r-), "Blommor från Prärien, dikter" och "Från Vestanskog". Här bör också nämnas de två digra volymerna: "De Svenska Lutherska Församlingarnas och Svenskarnas Historia i Amerika" av E. Norelius, och tvenne till jubelåret 1910 utgivna skrifter: "Minnesskrift med anledning av Augustana-synodens femtioåriga tillvaro" samt "The Augustana Synod. A Brief Review of its History 1860–1910", båda redigerade av dåvarande synodalpresidenten L. A. Johnston. Tvenne intressanta reseskildringar, en på svenska och en på engelska, ha också utgått från Augustana Book Concern nämligen: "Hälsningar från Medelhafvets Stränder" av G. E. Hemdahl, och

"Glimpses of Three Continents" av C. W. Foss. I detta sammanhang torde också det rikt illustrerade arbetet "Svensk-Amerikanerna, deras Materiella och Andliga Strävanden, anteckningar från en resa i Amerika, företagen med understöd av Svenska Staten, av Carl Sundbeck" böra nämnas.

"Kära böcker! Bakom titeln
alltid något finns hos er,
då hos mänskorna så ofta
utom titeln intet mer".

G. N. S.

Upsala College

DE allra flesta av Augustana-synodens högre läroverk ha i sina yngre dagar varit behäftade med en oemotståndlig "Wanderlust". Augustana flyttade från Chicago till Paxton och från Paxton till Rock Island. Gustavus Adolphus flyttade från Red Wing till Carver och från Carver till St. Peter. Upsala flyttade från Brooklyn till Kenilworth och från Kenilworth till East Orange. I tvenne fall har man först varit bosatt i en storstad, sedan flyttat ut på landet, och så till sist kommit till en stad av respektabel storlek, men icke så stor som den första. Om nu denna vandring varit oundviklig eller till stor del en följd av kortsynthet, det vill jag icke ta mig på att avgöra. Ett är dock säkert, att våra skolor varit starkare i dag, om man valt den rätta platsen första gången och låtit skolorna förbliva där.

Upsala College hade nog en så vacker och löftesrik början som någon annan av våra samfundsskolor. Beslutet om att upprätta ett läroverk i östern fattades i Rock Island, där man var samlad till jubelfest, till att fira 300-årsminnet av Upsala mötes beslut. Upsala är således ett jubelbarn, ett levande monument på amerikansk jord till minne av den lutherska reformationens genomfö-

rande i Sverige. Detta förklarar också, varför Upsala fick det namn det burit i dessa trettiotvå år. Beslutet fattades och planerna uppgjordes av en "skolkommitté", som New York-konferensen valt vid sitt möte i Titusville, Pa. Kommittéen kallade till skolans rektor pastor Lars Herman Beck, som året förut erövrat filosofie doktorsgraden vid Yale Universitet. Den 3:dje oktober 1893 påbörjades arbetet i den gamla Bethlhems-kyrkan på Pacific street, Brooklyn. Elevernas antal var sexton. Under året ökades skaran, så att hela antalet blev 75. Kanske ingen annan skola inom synoden haft så många elever det första året. De tvenne följande åren hölls skolan i St. Paul-kyrkan på McDonough street. Bland dem, som under denna tid undervisade, märkas dr Philip Andreen, dr V. H. Hegström, dr P. A. Rydberg och dr Alfred Pearson. Bland de ledande i hela företaget må nämnas konferensens driftige ordförande, dr Gustaf Nelsenius.

På konferensens möte i New Haven, Conn., i februari, 1894, "erkändes och godkändes" skolkommittéens åtgöranden. Man tillsatte följande personer till inkorporatörer: pastorerna G. Nelsenius, L. H. Beck, M. Stolpe, V. Tengvald, A. A. Magnusson, C. G. Norman och C. F. Johansson samt herrar C A. Peterson, D. Blomquist, Emil Reims, John Anderson, och A. P. Lundborg.

Arbetet hade vunnit glädjande framgång, fastän konferensen var oförlåtligt trög och saktfärdig med att komma med de utlovade bidragen. Men man såg sig omkring överallt efter en passande lägenhet för Upsalas blivande hem. Hittills hade man lånat hus. Flera anbud inkommo, men ingenting

blev gjort, till dess ett anbud kom från ett landbolag i New Orange (sedermera Kenilworth) New Jersey. Detta såg så lockande ut, att man ansåg det komma från himmelen. Styrelsens ordförande rapporterade till konferensen: "Aldrig i synodens eller konferensernas historia har ett sådant anbud gjorts." Man skulle få en landbit på 15 acres fritt samt $50 på vardera av 2,000 lotter, om man kunde sälja dem. Hela gåvan beräknades vara värd 160,000 dollars. Man hade redan sålt lotter, så att man fått in 8,000 dollars, och kunde därför med ens påbörja byggnadsarbetet. Konferensen blev så förtjust över denna rapport, att den alldeles försummade att lova skolan något understöd för det kommande skolåret. Förut hade den fått, eller skulle få, från tio till tolv och en halv cents per år. Nu fick den nöja sig med löftet om en kollekt. Så for man i väg till New Orange och påbörjade arbetet där på hösten 1898. Nu började en tid av både hopp och strid. Hoppet grusades till stor del, men striden fortfor. Man var nu ute i vildmarken, utan vägar, utan vatten, utan ljus. Landaffären gav skolan en liten summa att börja med, men det var dock skolans och konferensens sämsta affär. De som köpt tomter insågo snart, att de blivit "lurade", och blevo avogt stämda mot hela skolföretaget. Synodens skolor ha aldrig lyckats med sina landspekulationer. Man försökte visst även i Kansas och Chicago, med ödesdigert resultat.

Upsala levde dock och kämpade sig igenom år efter år. Elevantalet växte till något över ett hundra, högre kom det aldrig i Kenilworth. Präktiga lärare anskaffades, men de stannade vanligt-

vis blott ett år eller två, på grund av de ömkliga löner, som betalades. Fullständigt college blev Upsala år 1905, då dess första college-klass erhöll graden Bachelor of Arts.

Något större byggnadsprogram blev aldrig utfört i Kenilworth. De utlovade penningarna, som skulle inkomma genom försäljning av tomter, syntes aldrig till, sedan bolaget upplösts, och från vårt eget folk fick man med knapp nöd nog att livnära sig med och hålla arbetet i gång. Ett par trähus inköptes till boningshus för de studerande, och ett litet trähus uppfördes att tjäna som gymnastiksal — det var allt. Man måste högt beundra både lärare och elever, som stodo på sin post under dessa stormiga och nästan hopplösa år. Dr Beck tiggde och arbetade, hela skolfamiljen försakade och hoppades, men det bästa man kunde göra var att hålla skolan vid liv och hålla kreditorerna på någorlunda bekvämt avstånd.

År 1910 lämnade dr Beck den plats, han så heroiskt fyllt i sjutton år. Till hans efterträdare valdes pastor Peter Froeberg. Den nye presidenten åtog sig en börda, som få skulle ha velat lägga på sina skuldror. Läroverket var i skuld, och krediten var nästan slut. Så snart som möjligt igångsattes en "drive", enligt gammal metod, för att kunna avlyfta skulden och skaffa sig en liten summa därutöver. Men folket var kallt, medel till löpande utgifter kommo icke in, och resultatet blev, att en del av skulden stod ännu kvar, ingenting var i kassan, och Upsala fick kämpa som förut mot fattigdom och bristande intresse. Dr Froeberg utförde ett energiskt arbete, och att skolan icke dog helt och hållet, särskilt under kriget, var

nog till stor del hans förtjänst. Sedan han lämnat sin post på hösten 1917, fylldes platsen på ett förtjänstfullt sätt av vår nuvarande dekanus, professor Frans Ericsson, till dess undertecknad anlände på sommaren 1920.

För en "främling', som kom med en oskyldig och objektiv blick på verkligheten, voro dessa saker alldeles klara: 1) att återstoden av skulden måste

DR PETER FROEBERG

DR C. G. ERICKSON

utplånas; 2) att skolan måste förflyttas till ett passande läge; 3) att en "förtvivlad" ansträngning måste göras för några hundra tusen för att göra denna flyttning och bosättning möjlig; 4) att "driven" och planen om flyttning ställdes tillsamman i ett och samma program, annars vore det omöjligt att vinna folkets förtroende och medverkan. Ingen flyttning utan penningar, och inga penningar utan löftet om flyttning. Skulden betalades under år 1921. Båda konferenserna beslöto enhälligt, att styrelsen fick igångsätta en kampanj för 500,000 dollars samt förflytta skolan till lämplig plats.

Båda punkterna i ett förslag. Alla gamla tvistefrön och ursäkter blevo nu bortsopade, och vårt folk ställdes på sin heder inför Gud och samfundet. Det blev fråga om att vara eller icke vara för de östra konferenserna.

Kampanjen och flyttningen.

Året 1922 kommer alltid att stå som ett stort märkesår i Upsalas historia. Då trängdes mera gemensamt arbete, mera "team work" inom ramen av några få veckor än vad som hade blivit utfört under konferensernas hela föregående historia. Märk, *gemensamt* arbete. Förut hade det varit gott om enskilda ansträngningar, under det andra vanligtvis drogo åt det motsatta hållet. Nu drog man äntligen åt samma håll, hela hopen.

Arbetsprogrammet bestod huvudsakligen av följande delar: 1. Utarbetandet av planen för det hela; 2. Organiserandet av en duglig och pålitlig centralkommitté; 3. Anställande av en duglig ordförande i varje distrikt samt i varje församling; 4. Direkt och livlig kontakt mellan den centrala organisationen och vårt folk genom litteratur och tal; 5. Stora "inspirations"-möten för att väcka till hänförelse; 6. Väljandet av ett tillräckligt antal dugliga och pålitliga "arbetsbin" i varje församling och samhälle; 7. Att så tidigt som möjligt, före den egentliga "driven", komma i beröring med sådana i varje samhälle, som kunde och ville taga ledningen och "sätta farten" i själva givandet; 8. Själva "driven", som varade blott en vecka, här och där något mer, under vilken hela den organiserade styrkan mobiliserades. Hela denna plan utfördes. Det var feberheta dagar och sömnlö-

HUVUDBYGGNADEN, UPSALA COLLEGE.

sa nätter. Men vilken hänförelse! Då telegrafen under den sista stora veckan förkunnade för den ena delen av fältet, vad man gjort på de andra, gick det som en löpeld genom lederna, och man kände som aldrig förut: Vi äro ett folk och arbeta för samma sak. Det måste lyckas.

Då stridsmolnen hunnit skingra sig och man fått hämta andan efter slaget, undrade man, om det var en dröm eller en verklighet. Verkligt var det. Man hade icke utfört ett underverk: man hade helt enkelt funnit sig själv och sin egen gemensamma arbetskraft. Man hade nått två resultat på samma gång: räddat Upsala och funnit sig själv.

Härmed voro icke alla frågor lösta. Aldrig hade vi haft så många "frågor" som nu. Men vi hade kommit i gång, och det så pass, att vi icke kunde stanna. Nästa steg var nu att finna en ny plats för skolan. Lägenheterna, som undersöktes, voro legio, men ingen syntes fylla alla krav, förr än man, liksom av en slump, kom över den egendom i East Orange, som nu utgör Upsalas hem. Det tog icke länge att ena sig om denna plats. En dag besågs egendomen av undertecknad och en medlem av styrelsen. Ett par dagar senare var hela styrelsen där, och dagen därpå beslöt styrelsen enhälligt att ge "den exekutiva kommittéen rättighet att taga "option" på egendomen, eller egendomarna, om priset vore tillfredsställande. Inom en vecka hade vi "option' på tvenne till varandra gränsande egendomar å 14 och 9 acres, och litet senare köptes en tredje egendom å fem acres.

Hela skolegendomen består således av 28 acres land, och på detta stå flera stora och några små

MUSIKSKOLAN OCH BONINGSHUS FÖR DE KVINNLIGA STUDERANDE, UPSALA COLLEGE.

hus. En stor byggnad användes som "Administration Building" samt för klassrum. Av en annan stor byggnad begagnas första våningen för musikskolans räkning och de övre våningarna som boningsrum för flickor. En tredje större byggnad användes till boningshus för gossar. Ett fjärde hus blev ombyggt till ett boningshus för Academygossar. Ett femte blev ombyggt till gymnastiksal. Utom dessa fem större äger skolan sex boningshus, som bebos av presidenten och professorer med deras familjer. Det mesta av egendomen är i bästa skick, med gräsplan, vägar, blomsterhäckar, och en mängd stora, härliga träd.

Med nödiga reparationer och ändringar kostar hela egendomen omkring 300,000 dollars. Byggnaderna ensamt, eller landet ensamt, är värt mer än hela kostnaden.

Upsalas nya hem erbjuder en lugn och ostörd plats för studiers bedrivande. På samma gång är man nära järnvägar och spårvagnar, så att man lätt kan komma ut och in. Runt omkring Upsala ha vi ett bland de rikast befolkade områden i världen. Om man från Upsala som centrum drar en cirkel med en radie av femton mil, har man ett område på vilket bo minst tio millioner människor. Staden East Orange beskrives ofta såsom "New York's most beautiful suburb". Den har en befolkning av omkring 65,000, men alla "Oranges", vilka egentligen utgöra en enda stad, ha en befolkning på omkring 150,000. På ena sidan om oss ligger det vackra Montclair, och på den andra den stora staden Newark med en halv million invånare.

Kurser, lärare, o. s. v.

Upsala utgöres först och främst av ett fullständigt College, där åtta olika studielinier nu erbjudas. Dessutom har den en förberedande eller Academy-avdelning, en affärsskola, samt en ypperlig musikskola. Sommarskola och aftonskola ha vi ock börjat med, sedan vi kommo till East Orange. Kurserna i College och Academy utgöras av 1) de mest "fundamentala" ämnena, vilka äro obligatoriska för alla studerande. Hit höra först och främst kristendomsämnena; 2) ämnen, som äro obligatoriska inom en linje, men icke inom en annan; 3) några helt valfria ämnen inom varje linje.

Upsala har alltid haft bättre lärare, än lönerna berättigat henne till. Så är ock förhållandet i dag, fast lönerna betydligt förbättrats under de senare åren. Vi ha skickliga och samvetsgranna lärare, sådana som icke äro rädda för arbete. En vacker kåranda är rådande inom fakulteten.

Elevantalet blev aldrig mer än några få över ett hundra, medan läroverket var i Kenilworth. Under vårt första år i East Orange, har elevantalet fördubblats. Upsala har ett stort fält, och möjligheterna äro obegränsade. Nu beror tillväxten på medel och byggnader. Redan nästa år behöva vi en större ny byggnad. Med Guds välsignelse och med vårt folks fortsatta intresse och understöd skall Upsala få vad hon behöver och bliva vad hon var ämnad till från början, en tjänarinna åt vår kyrka och en segrande makt i kampen för det goda.

Många personer, både inom och utom styrelsen, ha förtjänt ett hedersomnämnande i detta sam-

manhang. Men det vore omöjligt att nämna dem alla, och därför får det väl heta: "Ingen nämnd och ingen glömd." Utan deras trogna och uppoffrande arbete skulle det nu uppnådda resultatet ha varit en omöjlighet.

C. G. Erickson.

Vid Norelii grav

"Märket skall vid vägen
stånda och till minne mana,
så länge män leva."

I sjutti år nu gamla Vasa-trakten
om dyrbart arv och luthersk tro haft vakten.
Hit sökte landsmän väg, då väg ej fanns,
och av dem snart i vildmark framgång vanns.

De kommo flockvis hit i långa banor
från fosterland med goda gamla vanor;
från Skånes slätt och Smålands magra bygd
Guds ord de förde hit och kristlig dygd.

Två män det är som Vasa aldrig glömmer,
vars bilder det inom sig troget gömmer;
ej tidens makt förmår dem plåna ut,
de dröja, leva här till tidens slut.

Hans Mattson var det som tog första tagen
på oplöjd hed och styrde arbetslagen;
han gick dem före, axelbred och stark,
han röjde väg, högg skog, bröt sten och mark.

Norelius kom år femtisex på våren
till denna trakt; han var i ungdomsåren;
han herdesysslan strax sig käckt tog an
och Vasa-bornas hjärtan snart han vann.

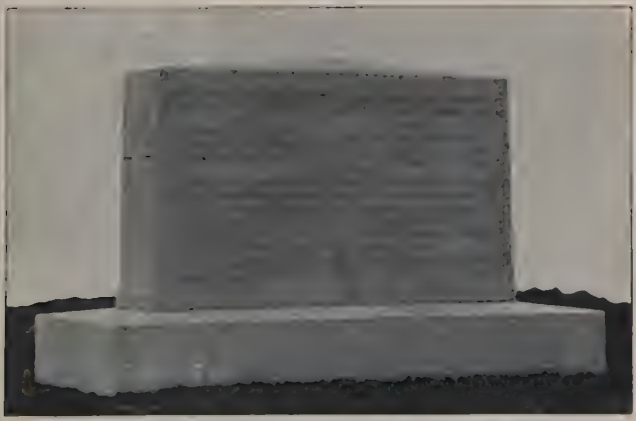

DR NORELIUS MONUMENT

Här har han bott, haft här sin ro och trevnad,
sitt arbetsfält så gott som all sin levnad;
sig själv och sitt åt folket helt han gav,
och här hans viloplats du ser — hans grav.

Se, svensk han var till hjärta och till lynne,
av urstyvt virke och av norrländskt kynne;
från Helsingland han kom av bondestam,
och därför gick han fri och orädd fram.

I luthersk tro han hade själens styrka.
Hur ömt och varmt han älskade sin kyrka!
Sin kyrkas hävdatecknare han blev,
med sans och oväld han om henne skrev.

Vad han för er, för oss, för kyrkan varit,
hur han har lidit, kämpat, illa farit,
och hur han verkat här med andemakt,
vi göra väl, om vi därpå ge akt.

Han var förvisst en "präst uti sin prydnad",
beredd och villig städs till "trones lydnad."
Finns här en pionjär, han vet det bäst.
att vår Norelius var nybyggarpräst.

För er allt mer och mer en fader vorden,
med kärlek varm i hjärta och i orden,
han vittne bar om sanning och om nåd
och färdig var att ge de bästa råd.

Väl straffa kunde han, men också lisa
och tyngda hjärtan till Hugsvalar'n visa.
Profetisk klang det låg uti hans röst,
men stilla frid också för sorgsna bröst.

En vän han var, ej andra vänner lika,
ej skrymta kunde han och icke svika;
så trofast vän som han i själ, i ord
du finner knappt bland vänner här på jord.

Hans samfund honom gav rättmätig heder,
han hylladcs av svenskars djupa leder,
och in i sena åldern, rask och stark,
han var vår chef, vår kyrkas patriark.

I nio år han vilat här i griften;
sin gärnings frukt en gång, så säger Skriften,
han skall få se i livets sälla land,
där han ej stav, men palm nu bär i hand.

Ej undras må, att Vasa upprest stenen
på kullen, som har gömt och gömmer benen
av odlarn som här, ung, slog upp sitt tjäll
och så blev kvar intill sin levnads kväll.

Så vittna då, du sten, i dessa bygder
om patriarkens, pastorns kristna dygder!
Du Vasa-flock, ditt allt han länge var,
och stoftet hans, det har du ännu kvar.

Han från sitt ljusa hem hit ned nu blickar,
med sommarvind han hälsning till oss skickar:
"Gud signe er på höjd, i dal, vid strand;
välkomna, barn, hit upp till fridens land."

EMIL LUND.

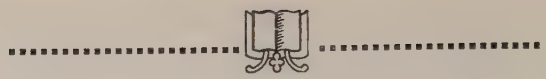

Ett gammalt svenskminne

EN av de främsta svenska prästerna i kolonien Nya Sverige vid Delawares stränder var tvivelsutan prosten Eric Björck. När han år 1714 efter 16 års ansträngande verksamhet anträdde sin hemresa till fäderneslandet, gåvo Vicacoa och kristna församlingar i Nya Sverige i brev till biskop Jesper Swedberg uttryck åt sin sorg och saknad efter den utmärkte och omtyckte själasörjaren. De berätta, att även "de som utom oss äro, såsom Presbyterianer, Anabaptister, Kväkare och själva Hedningarna hava älskat honom".

Prosten Björck var född i Västmanland och prästvigdes den 11 maj 1696 och var, enligt biskop Swedberg, "en lärd och vacker man".

År 1697 reste Björck ut till den svenska kolonien jämte två andra svenska präster, nämligen Rudman och Aurén. I kolonien funnos då omkring 1200 svenskar. Dessa samlades nu, och den svenska nationalkänslan stärktes i ganska betydlig mån. Nya kyrkor byggdes. Historien meddelar, att den 4 juli 1699 invigdes Kristina-församlingens nya kyrka under stora högtidligheter och under församlingens innerliga tack till Gud, som genom alla svårigheter hulpit henne fram dit hon nu hunnit. Efter dagen fick kyrkan sitt namn:

PROSTEN ERIC BJÖRCK.

Heliga Trefaldighetskyrkan. Denna dag firades sedermera under en lång följd av år av Kristina församling med högtidlig aftonsång till minne av invigningen av den första större svenska kyrkan i Amerika. Prosten Björck förrättade invigningen, vilken, säges det, bevistades av icke blott de engelska ämbetsmännen i Delaware, utan även av guvernör Nicholson i Maryland och guvernör Blackstone i Virginia. Kyrkan, som var murad av gråsten och som var 60 fot lång, 30 fot bred och 20 fot hög, står ännu kvar i staden Wilming-

SVENSKA KYRKAN I WILMINGTON, DELAWARE.

ton som ett äreminne över de första svenska banbrytarna i Amerika. Den påstås vara den äldsta nu brukade kyrkan inom Förenta staterna. Året därpå, eller 1700, invigdes kyrkan "Gudz Ährös hus" eller Gloria Dei-kyrkan i Vicacoa (Philadelphia) församling. Denna kyrka var luthersk i över hundra år, men är numera i episkopalernas händer. Men varför förblev den ej luthersk? Härpå giver "The History of the Lutheran Church in America" följande svar:

"Lutheranismens återgång i dessa kyrkor berodde icke på ett envist fasthållande vid svenska språket, som nyare tider icke kände behov av; ett sådant förfaringssätt gjorde varken pastorer eller församlingar sig skyldiga till, om vi ej äro alldeles okunniga i historien. Nej, orsaken låg däri, att det fattades en yttre tillväxt, ty invandringen av lutheraner från Sverige hade upphört, och även en inre tillväxt, emedan församlingsskolan hade försummats; därtill kom den omständigheten, att kyrkorna ej längre betjänades av egna pastorer, utan av sådana, som de tillfälligtvis fått till låns. Men största skälet låg nog i de unionistiska tendenserna hos en del pastorer, som låtit alla samfundsskrankor falla. Om dessa skiljolinjer fått förbliva, så hade nog de gamla svenska församlingarna utmed Delaware-floden lämnats oss i arv, om just icke såsom svenska med en vid cirkel omkring sig, eller såsom ett svenskt samfund, men som lutherska kyrkor med engelskt tungomål, amerikanska lutherska kyrkor, som kunde visa tillbaka på en mer än 250-årig sammanhängande historia".

GLORIA DEI-KYRKAN I PHILADELPHIA.

Björck arbetade även bland indianerna med framgång. "De vilde och våre äro som ett folk" skrev han till hemlandet. "På sitt språk kalla indianerna desse svenske sitt eget folk. De hava ock vist sig glade över vår ankomst, att de nu se att Sverige är till, därom de föga velat tro tillförene, efter de ingen sett komma därifrån".

Prosten Björck är en märklig man även i det avseendet, att han var den förste, som föreslog bildandet av ett svenskt missionssällskap. Detta gjorde han år 1714, kort efter det han återkommit till hemlandet och tillträtt kyrkoherdebefattningen i Falun.

C. A. Lindvall.

Det ekumeniska mötet i Stockholm den 19-30 augusti 1925

UPPHOVET till mötet var det olyckliga världskriget, 1914–1918, och dess gräsliga följder. Redan under krigets första månader utsändes ett upprop, undertecknat av Sveriges ärkebiskop, av biskoparna i Själland och Kristiania, av ärkebiskopen i Åbo, av biskop Farancz i Siebenbürgen, av "The Federal Council of Churches" i Amerika samt av ledande kyrkomän i Holland och Schweiz, vari maning till fred och kristligt broderskap nationerna emellan på det starkaste utgick. Vid "Federal Council's of Churches" sammanträde år 1916 förspordes precis samma anda. Nästan samtidigt enades man på ett liknande sätt vid den Schweiziska kyrkoföreningens sammanträde. Från kristna i Ungern, Storbrittanien, de skandinaviske länderna, m. fl., ingingo underrättelser om dylika rörelser.

Vid pingsten 1917 utsändes ännu ett upprop undertecknat av Sveriges ärkebiskop, av biskoparna i Själland och Kristiania samt av kristna ledare i Holland och Schweiz. Samma år utfärdades ock inbjudning till en allmän konferens i fråga om religiösa och kyrkliga intressen som trängts av kriget. De olika nationernas passbestämmel-

ser omintetgjorde densamma. Sammankomst hölls likväl i Uppsala på hösten samma år av kyrkomän från neutrala länder. Under sommarn 1917 bildade dessutom Storbrittaniens episkopaler och frikyrkomän "The British Council for Promoting an International Christian Conference."

År 1918 gjordes tvenne fruktlösa försök att få tillsammans representanter från de krigförande nationerna. Året därpå höll "The World Alliance" sitt möte i Holland. Frågan om en ekumenisk konferens upptogs och hänsköts till de olika nationella kommittéerna med uppdrag att föra frågan fram inför sina respektiva kyrkosamfund. Detta beslut tydde på hopp om handling. Och redan i augusti månad 1920, hölls ett förberedande sammanträde i Genève. Femton länder med 90 delegater tillika med representanter från den ortodoxa kyrkan hade infunnit sig. Frågan om en allmän världskonferens kyrkorna emellan låg nu före på allvar. Sekreteraren i "The Federal Council" och ärkebiskop Söderblom hade fått sig anförtrott att bereda förslag i ärendet. Nu beslöts hållandet av "ett ekumeniskt möte, som skulle representera kristenheten från synpunkten av andliga begrepp." Samtidigt erbjöds Stockholm såsom mötesplats. En internationell kommitté utsågs och instruerades att göra förberedelser för mötets hållande. Denna kommitté höll möte i Hälsingborg i augusti 1922. Där invaldes ock en ny kommitté å 38 man: 10 från Storbrittanien, 10 från Amerika, 12 från Europa och 6 från de ortodoxe. En exekutivkommitté å 17 tillsattes och mötets program fastställdes i stort. Tiden blev augusti månad 1925.

Av det sagda förstår man vilket enormt förarbete detta möte krävt. Det har varit ett arbetets och ett bönens barn under åratal. Vi förstå ock, att det ej var fråga om lärodiskussioner, utan om huru man skulle omsätta vår Frälsares lära i det dagliga livets alla förhållanden.

Många högt uppsatta män talade och skrevo emot att detta möte skulle hållas. Ej utan skäl undrade man fördenskull huru det egentligen skulle lyckas. Döm om vår förvåning, när det rapporterades, att 540 delegater från 37 länder och 31 kyrkosamfund, eller avdelningar därav, hade kommit tillstädes. Sydafrika, Brasilien, Filippinerna, Indien, Kina och Japan voro ock representerade. Delegaterna som ett helt voro mycket framskjutna män och kvinnor både på det kyrkliga och det politiska området. Samlingen var ytterst vördnadsbjudande, det kan jag försäkra. En sådan delegation och ett sådant möte har världen ej sett sedan kyrkomötet i Nicaea för 1600 år sedan.

Onsdagen den 19:de augusti 1925, kl. 11 f. m., stodo tusentals personer utanför Storkyrkan i Stockholm. De väntade dels de kungliges ankomst och dels den stora skara högtidsklädda präster och kyrkofurstar av högre och lägre rang, som på klockslaget skulle tåga in i kyrkan och därmed ge uppslag till påbörjandet av den gudstjänst, varmed det ekumeniska mötet skulle taga sin början. Så småningom anlände både de kunglige och den prästerliga processionen. I ett nu fylldes kyrkan till sista plats. Fullständig högmässogudstjänst hölls, och den liturgiska delen utfördes med glans. Predikstolen bestegs av biskopen av Winchester. Han talade på det engelska språket och

skrädde inte orden. Mänskligheten behövde göra bättring, så föllo orden.

Från kyrkan gingo vi till det bredvidliggande kungliga slottet. Samling skedde i rikssalen. Där skulle Sveriges frejdade monark. Gustaf den V., hälsa oss hjärtligt välkomna och med några ord öppna det storartade mötet. Så skedde ock. Hans Majestät talade varmt, vackert och storstilat, precis som en kung bör tala, och förklarade sedan vårt möte öppnat. Fyra talare besvarade Hans Majestäts hälsning, och därpå fortsatte vi, åtminstone ett tusen personer, längre in i slottet och kommo så till stora, väldigt sköna salar, där vi funno bord i rundligt tal, fin-fint dukade och dignande under en den allrahärligaste lunch, som landets fader berett åt sina långväga gäster. Om vi läto oss maten väl smaka? Lita på det. Alla voro hungriga och färdiga att hugga i utan vidare uppmaning. Om någon var blyg, märktes det inte.

Månne delegaterna gjorde någonting vid mötet? Så här såg vårt program ut: sessioner varje dag 9:30—12; 2—4; 5—7; 9—11 eller halv tolv på natten. Alla dagar voro varandra lika. Så höllo vi på i tio dygn. Mer än 100 skrivna tal upplästes, många småtal å 5—7 minuter ex tempore. De officiella språken voro engelskan, tyskan och franskan. De skrivna talen voro mestadels översatta till tre eller fyra språk och utdelades i bänkarna. De oskrivna talen tolkades av tolk på rak arm. Och ett språkgeni av första rang var tolken, det skall erkännas.

Se här listan på de ämnen som diskuterades:

I. Kyrkans ansvar med avseende på Guds avsikt med världen.

II. Kyrkan i sitt förhållande till ekonomiska och industriella problem.

1. Den kristna kärleken i förhållande till ekonomiska och industriella problem. 2. Människan och egendom. 3. Nationell och internationell samverkan på det industriella området. 4. Barn och ungdom i förhållande till arbetet. 5. Arbetslöshet.

III. Kyrkan i förhållande till moraliska och sociala problem.

1. Kallelse och yrke. 2. Hem och bostadsfrågan. 3. Ungdomen. 4. Könsförhållandet. 5. Behandling av brott. 6. Dryckenskapen. 7. Rekreation.

IV. Kyrkan och internationella förhållanden.

1. Kyrkans universella karaktär. 2. Kyrkans skyldighet att framhålla det mänskliga broderskapet. 3. Rasfrågan. 4. Vad kan kyrkan åstadkomma i fråga om befordran av fred och undanröjandet av krigsorsaker? 5. Världsförbundet till främjande av internationell vänskap. 6. Den kristnes plikt mot staten. 7. Internationella förvecklingar böra avvecklas med lagens tillhjälp, ej med krig. 8. Den kristna kärleken bör gå ut på förlikning och förbrödring.

V. Kyrkan och kristlig fostran.

1. Den kristna personlighetens fostran. 2. Fostran för samhälleligt liv i fråga både om dess religiösa basis och samhällsuppgift. 3. Fostran till förmån för ett internationellt uppskattande. 4. En fostran som leder till ömsesidig förståelse mellan österland och västerland. 5. Skolböcker.

VI. De kristna samfundens metoder för samverkan.

1. Kristligt samarbete. 2. Plan för fortsättning av denna konferens' arbete.

Vad tycks? Var detta inte någonting att ta fatt uti? Ingen skall säga, att vi lågo på latsidan, eller att det varmed vi sysslade var av mindre betydelse. Intresset var sådant, att antingen man ville eller ej, var man nästan tvungen att närvara vid varje session. Den inre nödvändigheten var drivfjädern. Även konprinsparet bevistade i regeln varje session.

I huvudsak voro ock alla belåtna med vad de sågo och hörde. Åtskilliga av de högst uppsatte läto oss förstå, att mötet hade lyckats över all förväntan. Till och med motståndare till hela idéen blevo övervunna. Likaledes var det rent av förvånande att höra gång efter annan huru stor samhörigbetskänslan verkligen var, samt huru lika de kristne tänka, oavsett varifrån de stamma, när fråga blir om den kristna moralens innehåll. Detta gäller till och med även i fråga om rent andliga saker. En av våra forna bröder i ämbetet, numera välbeställd kyrkoherde i Sverige, hade varit med om att höra en predikan en kväll av en grekisk katolsk präst. Dagen därpå träffades vi. Så här talade han: "I går kväll var jag och lyssnade till den katolske patriarkens predikan i Jakobs kyrka. Den predikan kunde ha hållits i vilken Augustana-kyrka som helst".

En stor kommitté i Stockholm hade hand om alla yttre anordningar. Och dessa voro i alla avseenden mönstergilla. Alla delegater som så önskade fingo fri bostad och frukost under mötesdagarna. Fritt te bestods mötesdeltagarna av en restaurant varje eftermiddag kl. 4. En eftermiddag bjöd

utrikesministern hela samlingen på te. En härlig utflykt till Drottningholm ingick ock i programmet. Stockholms stad gav stor bankett på stadshuset, och kommittéen i Stockholm fin middag å Grand Hotel för alla mötesdeltagarna. Staten ställde till vårt förfogande ett extratåg fram och tillbaka mellan Stockholm och Uppsala den sista söndagen för att dymedelst bereda alla gäster tillfälle att vara med vid avslutningen av mötet, som hölls därstädes på söndagsförmiddagen den 30:de augusti. Deras K. H. Kronprinsen och Kronprinsessan gåvo dessutom bjudningar varje dag för omkring ett trettiotal delegerade. Den största välvilja bevistes oss alltjämt, allestädes och på allt sätt. Själen i det hela var naturligtvis Sveriges illustre ärkebiskop. Näppeligen skulle någon annan nation ha gjort för oss vad Sverige villigt och glatt åtog sig och genomförde med glans. I dag är Sverige betydligt bättre känt allestädes i världen än någonsin förr. Sveriges namn står i dag i ropet bland jordens folk som aldrig härförinnan.

Att det ekumeniska möte, som hölls i Stockholm i augusti månad 1925, ej blir utan frukt, det ligger i öppen dag. Det går ej för sig att sammanföra en sådan samling av ledande män från jordens alla hörn och finna en så underbar samstämmighet bland dem beträffande saker som här förelågo utan att därmed vidga deras blick och så fästa dem vid varandra och vid mänsklighetens stora uppgifter i gemen, att de fatta förtroende för varandra och livas till gemensam ansträngning för det helas väl. Säden som såddes vid detta möte skall nog i ansenlig mån slå rot och börja att växa. Det dröjer dock, innan man kan taga till lien.

Besinningsfullt och förstående jämväl var fortsättningskommittéens förslag att ej tänka på ett annat möte av samma slag förr än efter omkring tio år. Vid den tiden är man helt visst än mera mogen för det stora arbete som här föreligger. Men då äro ock många av denna rörelses grundläggare borta. Andra stå dock färdiga att taga deras platser. Guds verk på jorden skall fortgå, tills Herren kommer igen. Och därunder skall kyrkan tillväxa i inre och yttre kraft och dess medlemmar alltmera skickliggöras att bli medlemmar av den triumferande församlingen i himmelen.

G. A. Brandelle.

Då allt annat försvann

Vi sutto på läktaren en söndagseftermiddag och betraktade den nya altartavlan.

"Jag har en utpräglad avsky för altartavlor", sade en i sällskapet. "De äro vanligtvis förargelseväckande karikatyrer, som icke borde tillåtas i helgedomen. Men den här må utgöra ett undantag, den är av annan art".

Dessa ord, uttalade med dämpad röst, voro de enda som hördes under den stund vi sutto därinne. Under stilla vördnad tänkte var och en sina egna tankar.

Tavlan utgör även storfönstret ovan altaret och är därför tecknad icke på duk utan på glas. Dess huvudtema är Thorvaldsens Kristus, som med utsträckta händer välkomnar alla arbetande och betungade. Bilden lyser bjärt mot en bakgrund av mörk purpur, som här och där genombrytes av en smal strimma av grönt. På marken till höger om bilden ser man ett par små vita föremål, som vid närmare skärskådande visa sig föreställa liljor. Här och där mot utkanterna — egentligen i ramen — ser man små blodröda rutor. De göra ett underligt intryck. Liksom liljorna erinra om Frälsarens fläckfria renhet, så erinra dessa om det blod som för våra synders skull flöt på Golgata. Då man en gång fått syn på dem, så kan man

knappast få blicken ifrån dem. De anklaga, de vittna om hjärtats djupa ondska.

Det led mot aftonen. Dagsljuset började bleknа, och skuggorna bredde sig över nejden. Den purpurfärgade bakgrunden blev allt mörkare och de gröna strimmorna, de vita liljorna och de röda blodfläckarna allt dunklare. Så småningom försvunno de helt och hållet. Endast ett föremål blev kvar: Kristusbilden strålade i oförd unklad härlighet! Allt annat försvann.

Då mindes historieprofessorn (det medgav han efteråt) en gammal berättelse, som Xenofon omtalar. Cyrus den store, säger han, förde krig mot armenierna, men led nederlag. Befälhavaren återkallades och en annan utsändes. Även denne besegrades. Då utsände Cyrus sin störste general med landets mest beryktade trupper. Armenierna besegrades äntligen, och deras unge konung och hans gemål tillfångatogos. Några dagar senare befunno sig dessa inför den segerrike monarken för att åhöra sin dom. "Om jag skulle visa mig barmhärtig", sade denne, sedan han en stund betraktat den för sin skönhet beryktade drottningen, "och låta henne oskadad återvända till sitt hemland, vad ville du giva mig, om du hade något att giva?" "Mitt liv!" svarade fången oförfärat. Gripen av hans ädla hållning inlät sig Cyrus i ett längre samtal med honom, och den påtänkta dödsdomen blev aldrig uttalad. I stället fingo de två fångarna med heder och ära återvända till sitt fädernesland och sin tron. Så snart de kommit ett stycke ut på vägen, vände sig den lycklige konungen till sin brud och sade: "Min älskade, nu må du säga mig hur du tyckte om palatset". "Jag såg icke palatset", kom det oväntade svaret. "Kära

du, vi voro ju nyss därinne! Du såg icke palatset! Vad såg du då?" "Jag såg endast honom som ville giva sitt liv för mig".

Men pastorns tankar foro i annan riktning. Han tänkte på förklaringsberget och vad som där timade många hundra år tillbaka. I den berättelsens ljus tyckte han sig bäst förstå altartavlan därframme. Bakgrunden, tänkte han, den må föreställa den av synd förmörkade mänskligheten, vilket på alla håll omgav förklaringsberget. De gröna strimmorna påminna om ordets grönskande betesmarker, dit den Gode Herden leder de sina och där de, liksom lärjungarna på berget, finna det "gott att vara". De vita liljorna likna de båda gestalterna, som på förklaringsberget plötsligen blomstrade fram ur de odödligas värld, och de röda fläckarna, med vilka tavlans utkanter äro bestänkta, de komma oss att tänka på det gripande samtalet om Jesu lidande och död. Tavlans huvudtema, Kristus själv — ja, liksom han ännu strålar över altaret därframme, fast alla andra föremål uppslukats av skuggorna, så var det även på förklaringsberget: då allt annat försvann, "sågo de ingen utom Jesus allena". Nu började det jubla och sjunga i åskådarens hjärta. Som bevingade änglar kommo orden ur en gammal andlig visa med den ljuvligaste melodi. Ett ögonblick betraktade de jordens härligheter, sedan höjde de blicken till honom som sitter på Faderns högra sida och sjöngo:

"De skola förgås, men du förbliver, de skola alla nötas ut såsom en klädnad; du skall förvandla dem såsom man byter om sin dräkt, och de fara hän. Men du är densamme, och dina år skola icke hava någon ände". C. A. Wendell.

De som gått

"De skola vila sig från sitt arbete,
ty deras gärningar följa dem."
Upp. 14: 13

Du sälla skara

"Var hälsad, sälla skara,
på Sions ljusa höjd,
där du hos Gud får vara
i outsäglig fröjd!
Från tidens nöd,
från tårars land,
från kvalfull död
för svärd och brand
din färd mot himlen ställdes,
du har gått hem till Gud.

Där får du salig njuta
din sabbatsvila skön
och aldrig, aldrig sluta
att bärga segerns lön.
Ty den, som här
tar korset på,
han skall ock där
sin krona få,
den sköna livets krona,
som är beredd av Gud.

Du ljusa, sälla skara,
väl dig, som övervann!
Vi gå i strid och fara
mot målet, som du hann.

Du himlens här,
du ljusets folk,
som var och är
Guds godhets tolk —
väl dig, som övervunnit
och har ditt hem hos Gud!

Vi vilja följa spåren,
som här du lämnat kvar,
och herden, som för fåren
all sällhet är och var.
Han är vårt hopp
i liv och död;
och själ som kropp
i lust och nöd
skall honom, honom helgas
till offergärd åt Gud."

Pastor E. G. Chelgren

Pastor L. J. Fihn

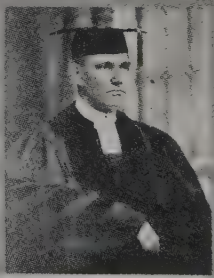

Pastor C. J. Youngberg

Pastor V. W. Swanson

Pastor S. J. Kronberg

I vilan ingångna pastorer

S. J. Kronberg

MED pastor S. J. Kronberg, som den 3 jan. 1925 gick ur tiden, har vår synod förlorat en av sina både till levnads- och tjänsteår äldste prästmän. Vad han betytt genom sin stora insats såsom banbrytare i nordvästern, kunna vi blott delvis fatta och uppskatta. Endast evigheten skall tillfyllest kunna uppvisa betydelsen av hans levnadsgärning.

Utgången från ett enkelt och anspråkslöst allmogehem, föddes pastor Kronberg i Kyrkhult, Knäred socken, Hallands län, den 11 maj 1840, den yngste av tio syskon. Modern dog då han var blott två och ett halvt år gammal. Om henne säger han i sin intressanta självbiografi: "Just som en dröm från de sista dagarna av hennes sjukdom minns jag, att hon låg i sängen och såg på mig med en tår i ögat... Jag vill förmoda, att en suck och en bön gingo med upp till Herren för mig denna sista stunden." Det märktes snart, att Gud givit gossen stora gåvor. Tecken till ovanlig läslust visade sig tidigt, och denna läslust fick han behålla till det sista. T. o. m. under de sista månaderna läste han våra samfundstidningar nästan från början till slut, samt bibelverk och andra böcker. Men ringa tillfällen till skolgång förun-

nades honom. Därför gällde det att flitigt läsa om kvällarna och på lediga stunder under arbetet. Guds ord lästes flitigt. Vid 8—10 års ålder hade han genomläst Nya testamentet några gånger. Nohrborgs postilla var en älskad och brukad bok. Tanken på att bliva präst trängde sig på honom ganska tidigt, men huru skulle detta ideal förverkligas!

År 1868 kallade Gud honom att resa till Amerika. Detta var mot hans vilja, men senare insåg han, att Gud på detta sätt förde honom närmare prästkallet. De första månaderna tillbringades med olika slags grovarbete i Moline, Ill., och kringliggande byar. På hösten 1869 blev hans länge närda önskan uppfylld, nämligen att få studera. Han reste då till vår skola i Paxton, Ill. Samma höst kom han i själsbekymmer — till den grad, att han måste intaga sängen. Men Gud förde honom igenom. Ett blad i hans levnadsteckning tecknar så skönt: "Ljus, liv, frid, fröjd och glädje."

Den 28 juni 1874 prästvigdes han i Rockford, Ill., och reste strax till Christine Lake—Eagle Lake pastoratet. Fältet, säger han, var 60 mil i fyrkant. Under åren uppdelades det i flera pastorat, men i Christine Lake-pastoratet stod han kvar, tills han år 1904 drog sig tillbaka från aktiv tjänstgöring. Sedan dess har han betjänat flera församlingar under deras vakanstider. Hans långa ämbetsgärning i Christine Lake utgör ett vackert blad i pastoratets herdaminne. Det ord han utsått har burit frukt och kommer ännu att bära frukt under framtida dagar och år. Under sin tjänstetid stiftade han flera nya församlingar

i dessa trakter. Med hänsyn till hans erfarenheter under den prövande nybyggaretiden ha vi endast utrymme till att hänvisa till hans välskrivna och välkända bok — "Banbrytaren".

Pastor Kronberg var en begåvad predikant. Hans förkunnelse var anderik och kärnfull med ett gediget bibliskt innehåll. Alltid fann han nya tankar och synpunkter i Guds ords rika förråd. När det gällde att försvara Guds ords sanningar, ryggade han icke tillbaka. Krävdes det, kunde han uppträda som en kunnig och slagfärdig debattör. Trogen var han i skötandet av sitt kall. Van vid umbäranden, gav han icke vika under de många prövningarna. Vägar eller väder hindrade honom ej från att komma till sina predikoplatser. För den kristliga undervisningen ömmade han innerligt. I Christine Lake grundlade han år 1900 Lund Academy, vilket var början till Northwestern College, Fergus Falls, Minn. Såsom vän var han trevlig och tillmötesgående. Hans humoristiska anlag kom honom ofta väl till pass.

Sedan år 1879 var pastor Kronberg i äktenskap förenad med Elna Kronholm, som varit honom en trogen och hängiven maka. Detta äktenskap välsignades med tio barn, av vilka nio leva, nämligen: Viktoria (mrs McClurg), Esther (mrs A. P. Sandstrom), Victor, Alexander, Lydia (mrs Pritchard), Luther, Reuben, Justin och Marion. Han sörjes även av åtta barnbarn. I sitt hem "Rostad", nära Melby, Minn., ha pastor och fru Kronberg bott i nära femtio år.

Begravningen firades i Christine Lake-kyrkan den 8 januari under tillslutning av en stor skara församlingsmedlemmar och andra vänner. I be-

gravningsgudstjänsten deltogo nio av distriktets pastorer samt dr S. W. Swenson från Warren. Flera resolutioner och telegram från när och fjärran upplästes.

Frid över den trogne herdens och själasörjarens minne! CONSTANT JOHNSON.

Nils Wilhelm Swenson

Pastor Nils Wilhelm Swenson föddes i Blentarp, Skåne, den 23 sept. 1864 och avled i North Henderson, Ill., den 11 jan. 1925 i en ålder av 60 år, 3 månader och 18 dagar. I föräldrahemmet uppfostrades han "strängt i enlighet med Guds ord", men hans begäran att få ägna sig åt högre studier avvisades på det bestämdaste. Mot föräldrarnas samtycke emigrerade han våren 1883 till Amerika. I St. Paul, Minn., ägnade han sig några år åt skrädderiyrket, som föräldrarna tidigare tvingat honom att lära. Han levde nu en tid främmande för Herren och var i andlig mening en förlorad son. Olycklig var han i denna ställning, till dess han på våren 1888 blev omvänd och fick nåd att tro sina synders förlåtelse. Då vaknade hos honom ånyo tanken på studier, nu med det målet i sikte att få tjäna sin Frälsare i hans rikssak på jorden. År 1890 inskrevs han vid Gustavus Adolphus College och avlade där maturitetsexamen 1896. På hösten 1898 inträdde han i det teologiska seminariet, och år 1901 blev han vid synodalmötet i Jamestown, N. Y., prästvigd.

Hans första pastorat var Arlington—Newark, N. J. Sedan verkade han en tid i Greensburg, Pa., men antog sedermera kallelse som lärare vid

Upsala College och flyttade dit. Samtidigt med sitt lärarekall vid skolan uppehöll han predikoverksamhet på åtskilliga missionsplatser. Under denna tid utförde han fullt tvenne mäns arbete med knappast mer än halv lön. Innerligt fästad vid Upsala College, hade han för all framtid velat ägna sig åt lärarekallet, men Guds ledning fogade det ej så. Efter erhållen kallelse från Dawson, Minn., flyttade han dit och verkade där några år. Där drabbades han av den sorgen att genom döden förlora sin maka, med vilken han varit förenad i äktenskap sedan den 23 sept. 1901, lämnande honom ensam med fem små barn, det yngsta endast omkring två år gammalt. På bästa sätt uppfostrade han ensam sina barn, och för den kärlek och tillgivenhet de hyste för honom, och för att de aldrig hade förorsakat honom någon sorg, tackade han ofta Gud. — Från Minnesota flyttade han till Sheridan, Wyo., där han hade tillsyn över missionsfälten i hela norra och västra delen av denna vidsträckta stat. Begåvad med en god hälsa och okuvlig viljekraft, reste han oupphörligen vitt och brett och uppsökte landsmän och andra och förkunnade ordet för dem. Särskilt verksam var han under influensa-epidemien, ända till dess han själv drabbades av densamma, varvid hans hälsa så nedbröts, att han aldrig mer repade sig. Sedermera inställde sig den smygande sockersjukan, som tärde på hans krafter, till dess tälthyddan slutligen nedbröts i döden. Vid sin ankomst till North Henderson, Ill., var han därför en bruten man. Med sin starka viljekraft höll han det oaktat i med församlingsverksamheten ända in i det sista. Söndagen innan han dog

predikade han, den följande torsdagen ledde han årsstämman, och han hade även ämnat predika den söndag han fick hembud.

Pastor Swenson var en ädel karaktär, upphöjd över alla låga och självisk syften. Som han för det mesta arbetade på missionsfält under ringa lönevillkor, och som hans barn ända intill de senare åren voro allesamman helt beroende av honom, levde och dog han fattig, på samma gång som han dock kanske kunde ha varit litet mera aktsam om sin ekonomi. Innan man lärde rätt känna honom, kunde han förefalla något stram, men då man kom honom närmare, fick man ett helt annat intryck av honom. Mot den, som vunnit hans förtroende, var han förvånande öppenhjärtig. Med sin torra skånska humor kunde han ock stundom vara ytterst trevlig. Som predikant delade han rätt sanningens ord, och såsom själasörjare var han både allvarlig och öm. I välsignad hågkomst lever hans minne bland alla dem, med vilka han som en Herrens tjänare kom i beröring. Särskilt åt sina barn lämnade han ett minne av en gudfruktig vandel och ett kärleksfullt fadershjärta. Lyse och lede Herren dem genom tidens nöd och trångmål, och vare han de faderlösas beskärm!

Begravningsgudstjänst, ledd av Illinois-konferensens president, och i vilken Galesburg-distriktets pastorer deltogo, hölls i North Henderson den 15 januari. Stofthyddan fördes sedan till Dawson, Minn., där den nedbäddades vid sidan av hans maka. Så har broder Swenson nedlagt vandrings- och herdestaven, och gärna unna vi honom vilan i de eviga fridsälla boningar, om vilka han ofta längtansfullt talade. C. F. Sandahl.

Carl Johan Youngberg

Ett tomrum med vid och djup begränsning i anförvanters, ämbetsbröders och församlingsbors hjärtan samt i leden av förtroendemän i New York-konferensen och i hela synodala samfundet med svenskt lutherskt ursprung uppstod vid budskapet om teol. dr C. J. Youngbergs bortgång ur tiden den 26 jan. 1925.

Ädel halt kännetecknade hans personlighet, utbildning och ämbetsgärning. Mildhet och tolerans, parade med trohet mot grundsatser och tradition samt fasthet i bekännelse voro de onötta trådarna i hans karaktär. Blidhet och godhet lyste fram i hans blick och förnummos i ljudskiftningen i hans mjuka talröst. Även då ansiktsdragen gåvo uttryck av annan mening än, eller ogillande av t. ex. kollegers uttalade uppfattningar, var han självbehärskad och sade med sinneslugn sin mening samt sökte aldrig påtvinga andra sina åsikter, allra minst i underordnade spörsmål. Kärlek till orthodox renlärighet bibehöll han till sin död. Unionism led han aldrig. Den vita prästkragens hederstecken symboliserade synbarligen för hans uppfattning icke blott det andliga och timliga prästadömet, utan jämväl ren lära och rentvaget sinne.

Svenskhet utmärkte den gångne ämbetsbroderns kynne och framstod för hans själ som ett av livets skönaste ideal. Svenskhetens planta vårdade han med framgång i hem och församlingar, där för äldrar, barn och ungdom talade svenska i helg och söcken. I hemmen, i söndagsskolorna, vid ungdomsmötena och gudstjänsterna användes svenska

språket. Stark var hans längtan till Svenska kyrkan, där han i Halland fått sin tidigare fostran. Avundsvärda i hans ögon voro ämbetsbröder, som vunno prästerlig anställning i Sveriges folkkyrka eller åtminstone fingo avlägga eventuellt besök i fädrens land.

Dr. Youngbergs egna personliga utbildning efter de egentliga studieåren före och efter tillträdet av prästämbetet framställer bilden av en *vir studiosus*. Flitigt läste han den Heliga skrift på grundspråken. Även sedan han efter trägna studier tagit graden "Sacræ Theologiæ Doctor" vid Augustana teologiska seminarium, fortsattes studierna. Lutherska kyrkans klassiske författare voro av honom under flitig läsning högt uppskattade. Som lärjunge till Schartau fann han i dennes efterlämnade skrifter såväl som i dem, vilka denne lärofader anbefallt till läsning, synnerligast Luthers, ljus för förståndet samt näring för förstånd och tro. Som enskild kristen, predikant och själasörjare var han medveten om att den gudsfruktan, som icke samlar, medelst nådemedlens flitiga bruk, ett förråd till trons näring, den andliga erfarenhetens förkovran och för tillväxten i nåden samt i vår Herre Jesu Kristi kunskap, antingen avtynar eller är ett sken blott eller en inbillning. Dr Youngberg var en av de få halländska präster i Amerika, som varit trogna traditionerna från kyrkolivet på Sveriges västkust.

Pastorn och teol. dr Carl Johan Youngberg föddes i Snöstorp, Hallands län i Sverige, den 21 maj 1862, anlände till Amerika 1879, studerade vid Austin Academy, Austin, Texas, Bethany Academy i Lindsborg, Kans., samt vid Augustana College

and Theological Seminary och prästvigdes 1890. Han förestod som ordinarie pastor sv. luth. församlingen i Sand Lake, Wis., åren 1890–1894; i Arnot, Pa., 1894–1901; i Manistee, Mich., 1901–1908; i Moline, Ill., 1908–1912, och i Grassflat och West Clymer, Pa., 1912–1925. Han tillhörde kortare eller längre tid konferensens missionsstyrelse, direktionen för barnhemmet i Jamestown, ålderdomshemmet i Brooklyn, skola och allmänt bibliotek. Dr Y. var initiativtagaren till ett bolag, vars förste ordförande han var, till insättandet av Grassflats vattenledningsverk. Han innehade ett år ämbetet som vice president i New York-konferensen, en befattning, den han utan tvivel föreståtт under flera år, såvida icke en sjukdom, som bröt ned hans kroppskrafter, omöjliggjort fortsättningen av ämbetets utövning.

Dr Youngberg var i det heliga äktenskapet förenad med Anna Mathilda Johnson från Abilene, Kans. Deras äktenskap välsignades med sex barn: Carl Victor, Ernest Joseph, Ester, Paul Philip, Martin Eugene, död 1913, och Ebba Sophia.

Hugsvalelsens Gud tröste sörjande hjärtan. Överherden uppväckte herdar med kristendomsallvar och trohet mot sina uppgifter att rätt dela sanningens ord och föda Jesu lamm och får!

MAURITZ STOLPE.

Emil O. Chelgren

"Din helga vandel vittne bar,
att du en trogen herde var
och Kristus efterföljde."

Herrens maning till uppbrott har ännu en gång ljudit inom vår kyrkas herdekår. Hastigt kom detta budskap till pastor Emil O. Chelgren och bjöd honom att nedlägga herdestaven och ingå i vilan. Hans dag lyktades redan långt innan vi väntade det, men så var den store överherdens vilja, under vilken vi måste böja oss.

Pastor Chelgren föddes nära Dassel, Minn., den 29 juli 1871. Under sina tidigare år bevistade han den publika skolan och senare Immanuel Academy i Minneapolis, Minn. Hans håg för högre studier hade nu väckts, och han önskade fortsätta på vetandets bana. Så inskrevs han vid Gustavus Adolphus College, varest han avlade mogenhetsexamen 1899.

Han ägnade nu en tid i de allmänna skolornas tjänst och var några år lärare i en högskola. År 1904 kallades han till lärare vid sin Alma Mater och kvarstod här i tre år. Samtidigt idkade han studier för att bereda sig för inträde i det heliga predikoämbetet. På kallelse av församlingen i Warren, Minn., prästvigdes han på synodalmötet i New Britain, Conn., 1907. Här öppnade sig nu ett stort fält för honom. Bland annat tjänade han ock som ordförande i den styrelse, som grundlade North Star College.

Under sin 18-åriga pastorala verksamhet betjänade han, jämte sitt första pastorat, följande församlingar: Beckville–Cosmos 1911–1917, Carlton

1917–1921, Two Harbors 1921–1923 och Moose Lake 1921–1925. På alla dessa fält verkade han till stor välsignelse. Härmed fortsatte han till dess att hans arbetsdag lyktades.

Hembudet kom till honom den 21 sistlidne mars, då han på aftonen bevistade ett ungdomsmöte i en av sina församlingar. Under det han där höll tal om hemmissionen, föll han plötsligt ned död, träffad av ett slaganfall. Tälthyddan hade fallit samman. Pastor Chelgren var icke mer i de levandes land. Ett verksamt liv i Herrens vingård hade ändats. Vid sitt frånfälle hade han uppnått en ålder av 53 år, 7 månader och 22 dagar.

Begravningsgudstjänst hölls i Moose Lake den 22 mars, då pastorerna C. O. Swan och O. W. Ohlson predikade och dr J. A. Krantz uppläste personalier. Följande dag firades sorgegudstjänst i Salemsförsamlingen, varvid dr C. B. L. Boman och undertecknad predikade och pastor S. Johnson uppläste personalier. Stofthyddan nedbäddades därpå till griftero i den bredvid kyrkan belägna gravgården, varest den vilar i hoppet om en salig uppståndelse.

Pastor Chelgren var förenad i ett lyckligt äktenskap med fröken Alfhilda Swanson från Hallock, Minn., och välsignades det med följande barn: George Adolph, Esther Levina, Hildur Linnea, Paul Lawrence, Mildred Dorothy, Ruth Axelina, John Alfred och Roy Nathanael. Två barn ha med döden avgått före fadern.

Såsom lärare var han väl hemmastadd i sina ämnen. Såsom predikant var han grundlig. Han var folktalare och ingav förtroende. Hans predikningar voro präglade av pietism samt voro av

uppbyggande och undervisande beskaffenhet. Han var en gärna hörd predikant.

Såsom människa var han den vänlige, trofaste och pålitlige mannen, som städse ingav aktning, kärlek och förtroende. Han var en rätt israelit, i vilken intet svek var. Man kunde lita på honom i allt. Synden, i vilken form den än framträdde, hade i honom en oförsonlig motståndare. Man kände, att han bar ett varmt själasörjarehjärta i sin barm. De församlingar han betjänade kunna intyga, att han var nitisk om själars frälsning och Guds rikes framgång. Han var tillika en god pedagog, som med grundlighet undervisade barnen i kristendomens grundsanningar.

Med pastor Chelgrens bortgång har vår kyrka förlorat en ädel, trogen och nitälskande herde, som med ömhet vårdade sig om Guds lamm och får. Hans minne skall länge leva i tacksamma åhörares hjärtan. Frid över hans minne!

P. A. M.

Lars Johan Fihn

Tidigt på morgonen söndagen den 2 augusti blev pastor Fihn hemkallad. Han avled stilla i sitt hem i St. James, Minn., omgiven av sina kära.

Med pastor Fihn bortgick en trogen Herrens tjänare. Född i Lundby, Västergötland, den 27 april 1856, kom han med sina föräldrar vid tolv års ålder till Rockford, Ill., där han kom i beröring med de vågor av väckelse, som i hans ungdom gingo över vårt folk därstädes. Från sin konfirmation av pastor Peters medförde han out-

plånliga intryck. Den avgjorda övergången kom något senare, vid 19 års ålder.

Att det var allvar och uppriktighet i hans bekännelse, det bevisade han under hela sitt liv. Hans kristendom var ej av det slaget, som kommer fram endast i kyrkan eller då ämbetet kräver ett uttalande. Den genomträngde och behärskade hela hans liv. Den tog gestalt i hans umgängelse i hemmet, där Guds ord och bönen hade hemortsrätt, i hans affärer, i hans umgänge med människor runt omkring.

I likhet med alla rättsinniga kristna hade han en livlig känsla av sina brister och synder. Evangelium om syndernas förlåtelse av nåd för Jesu skull var hans tröst livet igenom. I förtroliga uttalanden kom detta ofta fram, i synnerhet på senare tid. Han hade tydligen en känsla av att hans dagar kunde sluta snart, och han beredde sig på stunden, långt innan den kom.

Kallelsen till predikoämbetet förnams tidigt, men ekonomiska förhållanden lade sig hindrande i vägen. Äntligen vid 27 års ålder var vägen öppen. Han vann inträde vid vår skola i Rock Island och fortsatte träget i sju år, till dess han på kallelse från pastoratet East Sveadahl–St. James, Minn., prästvigdes den 21 juni 1891.

Pastor Fihn var tvenne gånger gift. Hans första maka, Dorothea Elisabeth, f. Benzon, avled den 20 febr. 1901, efterlämnande sonen Luther. Efter några år ingick han nytt äktenskap med Hulda Maria Nelson i East Sveadahl, vilken nu med fyra barn står sörjande vid graven.

I sitt första pastorat nedlade han fjorton års nitiskt, troget och högt uppskattat arbete. Från

East Sveadahl flyttade han till Calgary, Alta., och kvarstannade där fem år, varefter han återvände till St. James-distriktet i södra Minnesota och betjänade pastoratet Bethania–Avoca–Dundee i nio år. Överallt var han den kraftige, evangeliske predikanten, den samvetsgranne och trogne pastorn och själasörjaren, ävensom den driftige och förståndige ledaren av församlingarnas yttre angelägenheter.

Alla som kände pastor Fihn skola erkänna, att grunddraget i hans karaktär var redlighet, uppriktighet. En person mindre anlagd för list och svek torde vara svårt att finna. Mot allt sådant avlade han sin energiska protest, när helst anledning gavs. Hade han på något sätt förgått sig, sökte han ej undkomma med undanflykter och ursäkter, utan var alltid villig att erkänna sitt fel och söka uppgörelse. Han var bottenärlig.

Pastor Fihn var viljekraftig utan att vara envis. Hade han en gång fått sitt mål klart, var han ej ombytlig eller lätt modfälld, utan behöll det stadigt i sikte. Huru värdefull en sådan egenskap är, ej minst i församlingsarbetet, inses lätt.

Mot dem han givit sin kärlek och förtroende var han orubbligt trofast. I första hand uppenbarade sig detta i hans lyckliga hemliv. Med innerlig kärlek bemötte han och bar han omsorg om sin familj. Men hans stora hjärta räckte till även för en talrik vänkrets. Många av dem voro vänner från hans ungdom eller tidiga mannaår. Hans vänskap var ej skör, den kunde tåla påfrestningar, den tog sig tid till flitig brevskrivning och att eljest uppenbara sig i ord och handling.

För några år sedan gick den, som skriver detta,

och samtalade med pastor Fihn på East Sveadahls vackra och väl vårdade kyrkogård. Plötsligt stannade pastor Fihn och utpekade en gravplats samt yttrade: "Här är det meningen, att jag skall få min sista viloplats." På tillfrågan, om han hade tänkt på något särskilt bibelord, som han skulle vilja ha skrivet över sin grav, svarade han med återgivande av det mäktiga löftet i Joh. 14: 19: "Jag lever, I skolen ock leva."

Hans önskan beträffande viloplats har nu gått i fullbordan. Onsdagen den 5 augusti firades hans begravning. Dr L. H. Beck i St. James, Minn., vars församling den avlidne under de senaste åren tillhört, ledde det hela. Distriktets pastorer samt ett antal andra prästerliga vänner deltogo i den gripande förrättningen. Det hela var en imponerande högtidlighet.

Men, bäst av allt, över pastor Fihns begravning vilade något av det kristna hoppets ljuvlighet. När skarorna långsamt skingrades efter stunden vid den öppna graven, genljödo i Guds vänners hjärtan Jesu ord: "Den som tror på mig, han skall leva, om han än dör." H. A.

I vilan ingångna samfundsmedlemmar

Anna Elisabeth Lundberg

DÖDSÄNGELN kommer ofta så stilla och helt obemärkt löser de band, som fästa anden vid det jordiska tälthuset. Så där smög sig den 15 maj 1924 den vänlige förlossaren in i den lilla stuga, som utgjorde fru Lundbergs sista hem på jorden, och löste sin trogna tjänarinna från smärtorna och nöden. Det behöver knappast sägas, att hon såsom maka och moder nedlagt ett hårt arbete i sitt hem. Därjämte hade hon fått bära den icke så lätta börda, som faller på en prästfrus lott, men allt utförde hon med trohet, kristlig ödmjukhet, tålamod och moderlig omsorg. Nu har den trötta tjänarinnan, som ofta i stilla längtan utbrast: "Hemma, hemma få vi vila", kommit till den sabbatsro, varefter hon länge bidat.

Den hänsovna föddes i Östmarks församling, Värmlands län. Hon ankom till Amerika 1888 och förenades samma år i äktenskap med pastor J. O. Lundberg, som då var pastor i sv. ev. luth. Sveaförsamlingen i Kandiyohi co., Minn. Här var det som hon i 21 år troget stod sin man bi i hem och församling. Denna församling har henne ock i kär hågkomst, något som ock framgick vid hennes jordafärd.

Från Svea flyttade familjen 1910 till Beckvillepastoratet i Meeker co. Där blev verksamheten kort, ty den 29 maj 1911 bortrycktes hennes make genom ett slaganfall. Genom denna svåra prövning blev hennes väg helt naturligt tung och mörk, men Guds ljus lyste även nu, och han, som är mäktig i de svaga, var städse den prövade moderns stöd.

Fru Lundberg bodde i Beckville-församlingen till 1920, då hon flyttade till Litchfield. Här bo flera Beckville-bor, och hon kom därför icke helt bland främlingar. Hon vann ock nya bekantskaper, bland vilka hon trivdes väl. Vid Guds ord och bön i hemmet samt vid våra gudstjänster och andaktsstunder fann hon sin högsta livsglädje. Hon var en trogen medlem och åhörare.

Hon sörjes av följande barn: Oscar J., Karl J. och Herbert W. Lundberg, fru Ellen Westerberg, fru O. E. Blomquist, fru E. A. Danielson och fru Merit Nelson.

Hennes likbegängelse firades den 17 maj, då likpredikan hölls i Första luth. kyrkan i Litchfield av dess pastor, G. Rast, över Pauli ord: "För mig är livet Kristus och döden en vinning", och senare i Svea-församlingens kyrka över Upp. 14: 13. I Litchfield talade pastor A. F. Seastrand om fru L:s goda umgängelse och inflytande i Beckville-församlingen, och i Svea predikade pastor Jesper

Holmquist över Joh. 14: 1–3. På Svea-församlingens kyrkogård invigdes stofthyddan till grifterо för att vila till uppståndelsens dag.

"Soven, I sälla, fridfullt i gravarna!
Jordlivets stormar rasa ej under jorden."

G. R.

Elna Johnson

Fru Elna Johnson, f. Svenson, var född i östra Sollerups församling, Malmöhus län, Sverige, den 14 aug. 1839. Hit till detta land ankom hon på våren 1882. Alltsedan sin ankomst hit har hon varit bosatt i Wahoo, Nebr., med undantag av de tvenne senaste åren, då hon och hennes efterlevande make, på grund av ålderdomssvaghet och därav följande oförmögenhet att leva ensamma, varit bosatta först hos dottern fru Olof Berggren i Lincoln, Nebr., och senare hos dottern fru Homer R. Wilson i närheten av Morse Bluff, Nebr. I den sistnämndas hem avled hon den 1 juli 1924. Vid sitt frånfälle hade hon uppnått en ålder av 84 år, 10 månader och 17 dagar.

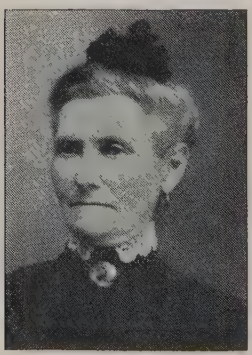

I livstiden tillhörde den hänsovna ev. luth. Bethlehems-församlingen i Wahoo, Nebr. Högt älskade hon sin kyrka och tog likaledes ett livligt intresse i Guds rikssak i

allmänhet. Hon var en stilla, from och ädel personlighet, och hennes inflytande sträckte sig vida utöver lokalförsamlingens råmärken. Hon älskade innerligt sin Frälsare, och i tron på honom insomnade hon så lycklig och nöjd.

Såsom närmast sörjande efterlämnar den hänsovna sin åldrige make, f. d. trädgårdsmästaren hr Andrew Johnson, ovannämnda döttrar samt sönerna John, Elmer och Frans. En son Gustaf avled vid 37 års ålder i South Omaha, Nebr., för några år sedan.

Begravningen, som ägde rum den 3 nästföljande juli, förrättades av dr A. T. Seashore. I familjegraven å "Sunrise Cemetery" lades den trötta stofthyddan till vila. Vid begravningen sjöngs den hänsovnas älsklingspsalm, som dagligen brukats vid makarnas morgonandakt, sv. ps. 425. vars 6:te vers lyder sålunda:

"Lär mig min dag fullända,
ditt namn, o Gud, till pris,
och tro, vad helst må hända,
att du är god och vis.
Du värdes hos mig vara
i allt mitt levnadslopp,
och när jag hän skall fara,
tag själen till dig opp."

Frid över den hänsovnas minne!

JOHN JOHNSON.

J. Alfred Johnson

"Se, jag kommer snart; behåll det du har, att ingen må taga din krona." Upp. 3: 11.

Över dessa Jesu ord predikades det i Essex, Ia., den 21 juli 1924. Det var stor sorg den dagen ej blott för de närmaste, som då lämnades efter, utan för hela församlingen, ty ej blott en vanlig församlingsmedlem hade avlidit, utan en, som under många år haft stor betydelse för den församling, som han tillhört. Den make, fader och församlingsmedlem, som vi åsyfta, var J. Alfred Johnson. Denne rikt begåvade lekman föddes i Jönköpings län, Sverige, den 30 dec. 1860, kom till detta land 1870 och konfirmerades i Fremont-församlingen, Nyman, Ia. Han ingick i äktenskap med Anna Charlotta Carlson den 14 april 1886 och flyttade från Nyman, Ia., till denna plats, där han genast förenade sig med den lutherska församlingen, den 3 febr. 1901. Redan i Fremont-församlingen tjänade han som kyrkovärd och lärare i söndagsskolan omkring fem år. I den församling, där han slutade sina dagar den 18 juli 1924, i en ålder av 63 år, 6 månader och 18 dagar, tjänade han under många år som diakon, lärare i söndagsskolan och föreståndare för densamma. Han var ock en tid

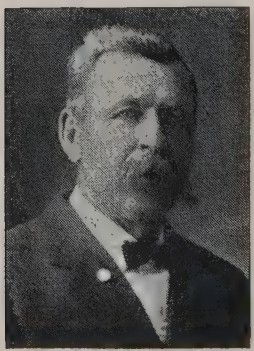

medlem av Iowa-konf:ns verkställande kommitté, och ofta var han ombud till konferensmötena, ty han tog intresse i Guds rike hemma och borta samt uppoffrade frikostigt för dess uppbyggande.

De som närmast stå sörjande vid hans grav äro makan, döttrarna Lillie, Alice, Tyra, Mamie och Anna samt sönerna Elmer, Clarence och Paul, nio barnbarn, tre bröder och två systrar. Må de ömma band, som blivit slitna här, återknytas i det eviga hem, där ingen skilsmässa och inga tårar finnas, och må ingen saknas där.

För många år sedan kom Johnson till besinning och frälsande tro på Gud. Det mänskliga redskap, som Herren använde, var pastor A. G. Fredén, pastor i Fremont-församlingen. Vi, som känna sorg och saknad vid hans grav, vilja hoppas och tro, att han intill änden höll fast vid det, som han erhållit genom tron på Jesus Kristus. Johnson var en av dessa, som brukade Guds ord i sitt hem, hörde och lärde det i Herrens hus och bekände honom på våra bönmöten.

Vi tacka Gud och honom för det goda, som han uträttade för Herrens sak hemma och borta. Välsigne Gud hans minne och dem, som så djupt sakna och sörja honom! J. A. Holmén.

Samuel Nelson

Samuel Nelson föddes i Carver, Minn., den 1 juli 1864. Han var son till pastor John S. Nelson, en av vår synods banbrytare. Hembudet kom helt hastigt den 14 nov. 1924.

Nelson innehade många förtroendeposter inom både kyrka och stat. Under en följd av år var han skollärare. År 1901 utnämndes han till "deputy county auditor" och 1914 till "county auditor". Till denna syssla, som han innehade vid sin död, återvaldes han den ena terminen efter den andra. Vid sitt frånfälle var han ock ledamot i Minnesota-konferensens missionsstyrelse.

Inom Bethel-församlingen i Willmar, Minn., som han tillhörde, lämnade han ett stort tomrum. Här tjänade han sedan 1902, med undantag av ett år, som församlingens sekreterare. I 20 år var han ock dess orgelnist. I söndagsskolan, vars föreståndare han var i 22 år, tjänade han med stor glädje. Här fick han utföra ett välsignelserikt arbete. Månget barnaöga tårades vid underrättelsen om hans död. Det var en självskriven sak, att han vid pastorns frånvaro skulle leda den offentliga gudstjänsten såväl som andra möten. Ofta besökte han de sjuka. Aftonen före hans död låg en församlingen tillhörande ung man svårt sjuk på ett av våra lasarett. Han önskade tala med sin pastor, som för tillfället råkade vara borta. Vid underrättelsen härom sade han: "Bed Samuel Nelson komma." Detta utgör blott ett exempel bland många på det förtroende man hyste gentemot honom. Sin sånggåva helgade han åt Herren. Han tjänade som körens ledare under 13 år. Dessutom sjöng han ofta vid gudstjänster,

begravningar och andra tillfällen. Alltid kände man, att det kom från hjärtat. I honom ägde församlingens pastor en uppriktig och pålitlig vän. En helgjuten kristen, förde han städse en kristen vandel. Han var medveten om sina brister. Hoppet om frälsning byggde han på Kristus. Han var ofta svårt prövad, men var dock alltid glad och betraktade sina prövningar såsom skickade av Herren till hans fostran.

Det förtroende och den kärlek, varmed han omfattades, fick vid hans likbegängelse många och sköna uttryck. Så stor var tillslutningen vid denna, att samtidigt med begravningsgudstjänsten i Bethel-församlingens kyrka måste gudstjänst hållas även i den norska lutherska kyrkan.

Den hänsovne var sedan 1895 i äktenskap förenad med Christine Freeberg. Förutom av henne sörjes han av fem barn, nämligen Chester, Minnie (mrs Lindskog), Vincent, Vernon och Marvis, en syster, mrs Cecilia Hedberg (gift med pastor J. E. Hedberg), två halvsystrar, mrs Elsie Anderson och mrs Vitalia Tillberg, åldrig svärmoder och andra släktingar.

Stor var förlusten, som hans frånfälle medförde, för familjen, församlingen, staten och kyrkan. Dock lycklig han, som efter en välsignelserik arbetsdag fått ingå i vilan hemma hos Gud.

JESPER HOLMQUIST.

Inga Charlotta Norelius

Föremålet för denna teckning var dr Eric Norelii maka. Hon föddes den 12 mars 1838 i Grenna, Jönköpings län, Sverige. I sällskap med sina föräldrar ankom hon till Amerika 1852. Familjen bosatte sig i West Point, Ind., där Inga Charlotta den 10 juni 1855 ingick i äktenskap med den 22-årige prästkandidaten Eric Norelius. Bröllopet stod i föräldrahemmet i West Point, och vigseln förrättades av pastor Erland Carlsson. Brudens klänning kostade i reda penningar blott $2.75. Denna dräkt bevarade hon vit och ren för att klädas i vid sin begravning. De av Norelius i Red Wing och Vasa, Minn., stiftade församlingarna hade kallat honom till sin lärare, och den 16 maj 1856 anlände han med sin unga brud till Red Wing för att upptaga det kyrkliga arbetet i dessa nybyggen. Det fanns icke ett hus att få hyra, vadan de stodo husvilla vid sin framkomst. Snickaren Carl Anderson gav dem härbärge i sitt hem för ett par veckor, och under tiden lyckades N. få köpa äganderätten till ett "homestead" i Vasanybygget, på vilket fanns en stockhydda 8 fot i fyrkant med torvtak och jordgolv, till vilket N. själv satte upp ett brädskjul och spände väv över det till tak. Deras första möbler voro en enda säng samt stolar och bord av det mest primitiva slag. Men snart kom den bistra vintern, och de nödgades söka bättre skydd mot snö och köld, vadan de flyttade till Red Wing. N. köpte här halva kyrkotomten och uppförde därpå ett eget hus med två små rum, och här bodde de, med

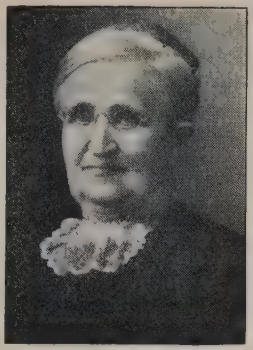

undantag av ett par års mellanrum, då pastor N. redigerade Hemlandet i Chicago, till 1868, då pastoratsförbindelsen mellan Red Wing och Vasa upplöstes. Efter denna tid bodde de, med endast ett par korta avbrott, i Vasa, där de hade eget hem. Deras äktenskap välsignades med fem barn: Theodor, Anton, Leonard, Ebba och Sigfrid. Leonard är den ende, som överlever sina föräldrar. Anton och Ebba dogo innan jag kände familjen; Theodor omkom genom drunkning i Chisago Lake. Med kristlig undergivenhet mottogo föräldrarna den hjärtslitande sorgeposten, påminnande sig Jobs ord: "Herren gav och Herren tog. Lovat vare Herrens namn!"

Av det ovan nämnda förstå vi väl, att fru N. fick bära sin dryga del av nybyggarelivets besvärligheter och umbäranden. Under nybyggarelivets dagar var det framför allt nödvändigt att äga ett sinne, som mäktade försaka, lida och uppoffra för andras väl. Detta sinne ägde banbrytarne i oerhört större grad än nutidens både prästfolk och annat folk. Med rätta kunna vi räkna fru N. bland Frälsarens älskligaste vänner. Kristus var icke blott allt *för henne*, utan allt *i henne*, och därför ägde hon både sinne, vilja och kraft till allt gott verk, så långt hennes begåvning och kraft räckte till. Hon stod sin man bi i hans vittomfat-

tande arbete på sätt som hon kunde; hon skötte det tarvliga hemmet med trohet och moderlig omsorg; hon vandrade ofta till fots till sjuka och nödlidande, medförande mat och kläder för deras timliga behov; hon glömde icke heller att föra med sig det gudomliga ordets tröst till de bedrövade själarna. De värnlösa barn, som samlats vid det i Vasa anlagda barnhemmet, voro hennes särskilda skyddslingar. För dem var hon ock en moder särskilt under hemmets tidigare år.

Prövningarna kommo ofta över detta hem, och att de gjorde djupa intryck på hennes liv och karaktär, undgick icke en uppmärksam betraktare. Hon torgförde ingalunda sina prövningar, men de blevo likväl kända. Vi veta, att hennes make från de tidigare åren av deras äktenskapliga liv hade en vacklande hälsa, och han svävade ofta mellan liv och död. Den som vet vad det betyder för en moder att förlora sin enda dotter, fattar innebörden av den förlust hon fick vederfaras i antydda riktning. En enda gång nämnde hon det för mig i ett samtal. När jag bragte den pinsamma underrättelsen om Theodors olyckliga död, minns jag, hur stora tårarna runno utför de fårade kinderna, men ock hur hjärtat i ödmjuk undergivenhet gick till Gud i stilla bön. Så togs maken från hennes sida i början av 1916, och året därpå nedlades hon själv på ett sjuårigt plågoläger, som blott döden befriade henne från. Under den större delen av denna tid vårdades hon ömt i sonen Sigfrids hem, tills han angreps av en obotlig sjukdom, görande det omöjligt för hans hustru att varda dem båda och därtill sköta hemmet med sina fyra barn. Så kom ock dagen, då svärdet än

en gång gick genom själen, då även yngste sonen fick gå före henne i graven. Då vårt ålderdomshem låg nära Sigfrids hem, troddes det att det skulle vara bäst att taga henne dit. Det skedde, och fick hon där en kärleksfull vård. Men hon hade ett enda barn kvar, Leonard, som med maka och två döttrar bebo det gamla hemmet i Vasa, och hennes längtan dit blev så stark, att hon snart måste föras dit. Där hade hon tillbragt sin mesta tid, och där ville hon även dö. Så hade det nog blivit, om man icke hade velat bereda henne litet bekvämligare vinterkvarter än landsbygden kunde bjuda på, och så fördes hon till Augustana-församlingens i Minneapolis hem för den inbrytande vintern. Här åtnjöt hon ett par veckors tid den sista omvårdnad, som den kristliga kärleken kunde giva, och den 9 dec. 1924 kom Förlossaren och löste den längtande och bedjande anden från det sönderbrutna tälthuset, där den haft boning i 86 år, 8 månader och 27 dagar.

In i det himmelska fadershuset gick den älskade och hårt prövade, i Andens skola fostrade och helgade själen, med en innerlig bön om Guds frälsande nåd och kärlek på sina läppar. Hennes jordiska kvarlevor, svepta i den vita dräkt, vari hon för närmare 70 år tillbaka stod brud, fördes till Vasa och vigdes där till griftero vid sidan av makens stoft den 12 december. I sina lidanden och många prövningar hade hon i sin mån i likhet med sin Mästare lärt lydnad i det hon led. Den som gav akt på henne kan icke lätt glömma det milda och stilla leende, som t. o. m. i smärtans stunder spred sitt skimmer över hennes väna anlete. Frid över hennes minne! G. Rast.

Anna Larson

Det är med saknad och dock med tacksamhet till Herren för denna trogna tjänarinnas mångåriga, försakande vingårdsarbete i vår synod, som denna runa tecknas till hennes minne.

Anna Larson föddes i Knoxville, Ill., den 15 aug. 1861. I hennes unga år flyttade föräldrarna till Altona, Ill., där hon i hemmet, söndags- och konfirmationsskolan fick lära känna Herrens väg. Efter sin konfirmation trädde hon i aktiv tjänst i söndagsskolan. Sedermera kallades hon att tjäna församlingen som organist, vilken befattning hon plikttroget skötte i nära ett fjärdedels sekel. Av vår bekantskap med henne de senare åren av hennes levnad sluta vi, att få församlingar i vår synod fått en mera hängiven tjänst än vad hon gav.

År 1917, efter föräldrarnas död, flyttade Anna till Gary, Ind., där hon omedelbarligen blev en hängiven och aktiv medlem i den unga församlingen. Här stiftade hon "The Mission Band", som var hennes egen skapelse och som hon vårdade så ömt som en moder sitt barn. De 30 små flickorna stodo ock sörjande vid sin ledarinnas bår.

Från gudstjänster och bönemöten såväl som andra möten var hon aldrig borta, och under or-

dets förkunnelse märktes ofta tårepärlor rulla ned för hennes kinder. Svag till hälsan under en följd av år, bar hon sin bräckliga hydda i barnslig förtröstan på Guds nåd, som är mäktig i de svaga. Kort blev hennes sjukläger. Efter fyra dagars sjukdom kom hennes förlossning den 13 dec. 1924 i en ålder av 63 år, 3 månader och 28 dagar. Hon sörjes närmast av syskonen dr Josua Larson, Minneapolis, Minn., John Larson, Altona, Ill., och mrs August Johnson, Gary, Ind.

Begravningsgudstjänst ägde rum i Bethlehemskyrkan i Gary den 15 dec. och i Altona kyrka den 17 dec. På båda platserna var en stor anslutning av sörjande vänner. Hennes stoft lades till griftero i Altona kyrkogård.

Trogen, flärdfri och Kristus hängiven, insatte hon sina krafter i församlingens tjänst. Vi sakna henne. Men hon har blott gått i förväg till fridens boningar.

Frid över hennes blida minne!

JOEL OLSENIUS.

Tilda Jeppson

Fru Tilda Jeppson föddes i Höganäs, Skåne, Sverige, den 4 febr. 1847 och avsomnade i tron på sin Frälsare i Worcester, Mass., den 7 jan. 1925 i en ålder av 77 år. Hon kom hit till landet 1869 och ingick äktenskap 1872 med John Jeppson, en av grundläggarna av det nu världsbekanta Norton Company.

Den Första lutherska kyrkan i Worcester stiftades 1881. Familjen Jeppson förenade sig med församlingen kort därefter och voro dess trogna hjälp och stöd så länge de levde. John Jeppson avsomnade den 26 mars 1920. Deras hjälp och ledning har särskilt kommit församlingen till del, såväl när den gamla som den nya kyrkan byggdes. Den gamla kyrkan invigdes 1886 och den nya 1911.

Bland de många gåvor, som församlingen erhållit från den Jeppsonska familjen, tillåter mig utrymmet att nämna fönstren och målningen i den nya kyrkan. Fru Jeppson skänkte för sin del vår kyrkklocka, som invigdes 1911, och $10,000 till vår nya orgel, som invigdes 1923. Vår kyrkklocka är gjuten i Sverige och omgjuten här i landet, således svensk-amerikan i ordets djupaste bemärkelse. Till Zionsförsamlingens i Greendale kyrka, som invigdes 1914, skänkte den Jeppsonska familjen fönstren och orgeln.

För att giva en inblick uti fru Jeppsons livsåskådning och drivkraften till hennes givmildhet ber jag få citera några rader ur ett brev från henne till vår församling, då vår kyrkklocka invigdes:

"Ibland mina tidigare och dyrbaraste barndomsminnen räknar jag kyrkklockornas toner från kyrkan i min födelsebygd. De hava följt mig igenom

hela livet. Ännu i dag binda de mitt hjärta med underlig makt vid barndomstiden, hembygden och fosterlandet. Vår nya kyrka har givit mig tillfälle att giva till församlingen denna kyrkklocka, som i dag här inviges, varöver jag gläder mig. Före dessa toner oss alla tillbaka till våra ljuvaste barndomsminnen, och väcke de i våra hjärtan en ren vilja och ökade krafter att möta våra plikter mot Gud, oss själva och vår församling."

När New England-konferensen 1920 beslöt att upprätta ett ålderdomshem och att det skulle upprättas i Worcester, hade den intet annat än tron på Gud och vårt folk att börja med. Fru Jeppsons donation på $5,000 gjorde egendoms inköp möjligt. Hon har alltsedan tagit stort intresse uti detta hem och våra åldringar därstädes. Under hennes sjukdom, som medförde döden, underhöll hon ofta sig med att utarbeta plan för en ny byggnad, som hon visste väl behövdes. Hennes son, Geo. N. Jeppson, som är medlem både av församlingens och hemmets styrelse, har till sina föräldrars minne, ty de voro båda intresserade däri, skänkt $75,000 till en ny byggnad. Byggnadsarbetet pågår och väntas vara färdigt i november d. å.

Ehuru hon var rikt begåvad med det som tillhör detta livets goda, glömde hon ej det evigt förblivande, glömde hon icke sin svenska församling eller sitt svenska folk. Ofta frågade hon mig efter sina gamla vänner, som delat med henne nybyggarelivets erfarenheter. Nu vilar hon vid sin makes sida i vår svenska gravgård till uppståndelsens morgon, men hennes vördnadsvärda minne lever hos de närmast sörjande, i vår församling, i vårt samhälle och i vår konferens. J. A. E.

Anders Peterson

Det tillhör en kyrkas plikt och heder att väl taga vara på sina andliga krafter, och det är ett bevis på församlingsherdarnas vakna nitälskan att för lokalförsamlingen och samfundet samla och fostra sådana krafter. Därigenom har även

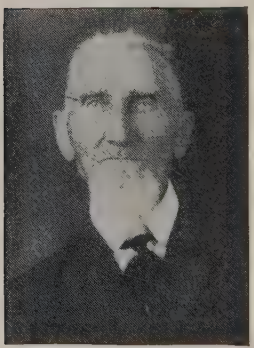

Augustana-synoden vunnit icke blott unga män, som vid våra skolor berett sig för det heliga predikoämbetet, utan även helgade och begåvade lekmannapredikanter, vilka med fördel och till välsignelse kunnat användas såsom pastorsbiträden och missionärer. Bland dem, som på detta sätt vunnits och i vår kyrkas tjänst insatt en trogen och mångårig verksamhet, förtjänar utan tvivel kateket Anders Peterson att bliva ihågkommen med en runa i KORSBANERET.

Född i Mistelås församling, Kronobergs län, Sverige, växte han upp i ett fattigt, men ordningsfullt och kristligt hem. Tidigt drogs han dock ut i världsväsendet. Vid 23 års ålder ingick han äktenskap med Kajsa Lisa Petterson, som sex år därefter åtföljde honom på hans resa till detta land, år 1868. Efter varjehanda växlingar och prövningar slog sig familjen ned i La Porte, Ind., och förenade sig med den sv. luth. församlingen därstädes. I yttre hänseende syntes det ej lyckas

så synnerligen väl för Peterson, men genom pastor G. Lundahls predikningar och ömma herdeomvårdnad skedde snart ett genomgripande andligt genombrott, som förde honom över icke blott från det yttre syndalivet, utan även från vredens tillstånd under lagen till barnaskapets ställning under nåden. Med en naturlig begåvning såsom folktalare började han så småningom deltaga vid bönemöten och andra offentliga tillfällen. Hans enkla, varma evangeliska vittnesbörd, som genom övning tilltog i bibeltrogen och kraftig förkunnelse om synd och nåd, gjorde att dr Lundahl ofta betjänade sig av honom dels hemma i La Porte och dels ute på missionsplatserna i Indiana på 1880-talet, då lärarekrafterna ej på långt när räckte till. En tid bortåt predikade Peterson sålunda såsom diakon och kateket i Hobart, East Chicago, St. Joe och andra platser.

Dr Lundahl, som jämte dessa och sitt eget fält i La Porte även bistod den lilla kämpande församlingen i Donaldson, Ind., nämnde vid ett av sina predikobesök, att han hade två dugliga män, som kunde sändas till denna plats, om så önskades. Och då han särskilt förordade Peterson, blev denne kallad att predika och leda verksamheten i Donaldson.

Peterson började sin verksamhet med att under nio års tid avlägga predikobesök där, varefter han med familj flyttade till denna plats, varest han även skaffade sig en liten lantegendom. I nära 40 år tjänstgjorde han sålunda i egenskap av kateket och därunder såsom föreståndare för församlingen i Donaldson i 33 år, eller till den 25 juli 1920, då han av ålderdomssvaghet nödgades

draga sig undan och endast såsom diakon hjälpa till i församlingen, tills Herren kallade sin trogne tjänare hem, varefter han i stillhet tacksamt längtat.

Han hädankallades i skötet av sin familj den 20 sistlidne januari i en ålder av 85 år, 3 månader och 2 dagar. Begravningen ägde rum från Immanuelskyrkan i Donaldson och bevistades av hela samhället, där han såsom lärare varit vördad och högt värderad icke blott såsom predikant, utan även för sin människovänlighet och helgade personlighet. Undertecknad höll likpredikan med 2 Sam. 3: 38 såsom text och förrättade jordfästningen på församlingens kyrkogård.

Den hänsovne efterlämnar utom den sörjande änkan följande i olika luth. församlingar och samhällen välkända söner och döttrar: Arthur Peterson och fru Delbert Peterson i Donaldson, Ind.; Swan Peterson i Plymouth, Ind.; Axel Peterson i Michigan City, Ind.; Edward Peterson i South Bend, Ind.; Charles Peterson i La Porte, Ind.; Charles Peterson i Gary, Ind.; och mrs Anna Anderson i Reddick, Ill. — Sönerna buro den blomsterprydda båren till graven.

"Så far i frid, du fridens man,
farväl, du trogne Jonatan:
gack i din Herres glädje in
och lönen för din möda finn."

V. J. TENGWALD.

Carrie Swenson

Änkefru Carrie Swenson föddes i Ronneby, Sverige, den 27 mars 1854. Föräldrarna voro Carl M. och Maria Lawson. De kommo till Amerika i början av 50-talet och tillhörde de första immigranter, som bosatte sig i trakten av Rock Island och Moline, Ill. År 1863 flyttade familjen till Paxton, Ill., och stannade där i 17 år, då man flyttade till New London, Minn. Morbrodern var den högt aktade pastorn och professorn dr Anders J. Lindström.

Den hänsovna var uppväxt i ett hem, vars största skatt var livet i Gud, och där bibeln alltid låg öppen. Den fostran hon här fick blev bestämmande för hela livet.

År 1873 ingick hon äktenskap med Frans Oscar Swenson. De nygifta bosatte sig på ett nära Green Lake beläget idylliskt lantställe, som de gåvo namnet "Edenwood". Detta hem präglades av gammaldags tro och gudsfruktan. Guds ord brukades flitigt, och varma förböner framburos icke blott för familjens medlemmar, utan ock för andra såväl som ock för Kristi kyrkas angelägenheter.

Allt ifrån sin barndom älskade fru Swenson sitt andliga hem av ett varmt och uppriktigt hjärta. Det var henne en fröjd att få bevista gudstjänster

och möten av olika slag samt insätta sina krafter i verksamheten, så långt dessa räckte till. Hon hyste stor kärlek till söndagsskolan, inom vilken hon verkade flitigt i alla de församlingar (Paxton, New London, Spicer och Willmar), hon i livstiden tillhörde. Inom de tre förstnämnda tjänade hon ock tid efter annan som orgelnist och sångledare.

Hon fick även vidkännas prövningar. Den 11 juli 1912 förlorade hon genom döden sin trogne make och påföljande år sin äldste son, som omkom genom drunkning nära Scandia, Minn. Efter makens frånfälle bodde hon först i Spicer, sedan i Willmar och senare tiden hos sina barn. Hösten 1924 reste hon till Snoqualmie Falls, Wash., varest en dotter är bosatt. Här var det hon fick hembud den 3 sistlidne april. Hon hade då uppnått en ålder av 71 år och 7 dagar.

Stofthyddan återfördes till det forna hemmet nära Green Lake, där en son nu bor. Här såväl som i både Saron- och Libanon-församlingarnas kyrkor hölls på långfredagen den 10 april sorgegudstjänst under stor tillslutning av sörjande vänner från när och fjärran. Häri deltogo pastorerna O. A. Landell, A. F. Almér, Jesper Holmquist och prof. Ansgar Almén. Stoftet vigdes till griftero på Libanon-församlingens kyrkogård. De närmast sörjande äro barnen mrs Alma Knock Hazelgren, Snoqualmie Falls, Wash.; prof. Lawrence O. Swenson, Omak, Wash.; Enoch Swenson, Spicer, Minn.; och Victor E. Swenson, Langford, S. D. Hon sörjes dessutom av fyra syskon.

Vile hon i frid! JESPER HOLMQUIST.

Gustaf Alstrand

En skara människor samlad vid smyckad, öppen grav; Guds ords läsning av officierande präst; hjärtegripande sång; en med den amerikanska flaggan täckt likkista, som vid ljudet av melodiska trumpetfanfarer sakta sänktes ned i jordens gömma.

Nyss förut hade gudstjänst hållits i sorgehus och i festprydd kyrka, mer än fylld av sörjande släktingar, församlingsmedlemmar och andra.

Det var den 19 april 1925 i West Fort Dodge, Ia., som detta timade. Uti nyss nämnda kista låg f. d. krigaren och "Past Commander" of Fort Donaldson Post, G. A. R., Gustaf Alstrand, som, trött på all strid, gått till vila och, klädd i sin blå uniform med en liten sidenflagga på ena axeln, nu sov så sött i sin lugna lilla kammare. Pastor Victor Beck från Bethlehem-församlingen i Ft. Dodge förrättade den religiösa tjänsten vid den stupade soldatens sista parad här i livet.

Uti vår Iowa-konferens' kyrkohistoria läses följande korta levnadsteckning över den bortgångne: "Gustaf Alstrand är född i Melby, Jönköpings län, den 25 april 1840; kom till Amerika 1859, till Ft. Dodge från Andover, Ill., 1869; blev sistnämnda år av pastor Jonas Swensson i Andovers sv. luth. prästgård i äktenskap förenad med Sofia Lovisa Swenson, som, född i Melby, Jönköpings län, den 22 nov. 1851 avled i Ft. Dodge den 21 mars 1911. Alstrand tjänstgjorde som soldat i inbördeskriget vid kapten Silversparres artilleriregemente, blev tagen till fånga av rebellerna vid Atlanta, Ga.,

den 22 juli 1864 och fick som fånge tillbringa omkring åtta månader vid det beryktade Andersonville, Ga." Av de lidanden och skador, som han under sin fångenskap fick utstå, bar han märken hela sin återstående livstid.

Från senare delen av 1924 pågick nedbrytandet av den gamle kämpens kroppshydda. Tåligt och stilla fördrog han lidandet, varifrån han äntligen förlossades den 16 april 1925 genom en salig död i tro på honom, som är "uppståndelsen och livet".

Alstrand lämnade efter sig som närmast sörjande två söner, Luther J. och William Theodore, tre barnbarn och tre sonhustrur: mrs Selma Alstrand och mrs Emma Alstrand i Ft. Dodge samt mrs Alvencia Fuzzel i Tennessee. En son, Gustaf Norton, dog 1909.

Sitt fosterland, sin kyrka och sin kommun var Alstrand varmt tillgiven; oegennyttigt och uppoffrande älskade han dem. Trogen luthersk kyrkomedlem förblev Alstrand hela sitt liv. Under sin vistelse i Andover tillhörde han därvarande sv. luth. menighet och behöll sitt medlemskap där, till dess församlingen i Ft. Dodge organiserades år 1870; han var denna församlings sista "charter member". Under en lång följd av år har han varit söndagsskollärare och medlem av kyrkostyrelsen i sin församling, sedan 1909 diakon. Då

han för ett par år sedan avsade sig diakonatet på grund av sin höga ålder, valdes han av sin tacksamma församling till "hedersdiakon".

Som kyrklig medarbetare har han alltid varit frikostig, hjälpsam och flitig. "Aldrig tillät han andra intressen göra intrång på sina plikter mot kyrkan; i vilka omständigheter som helst fann han alltid utvägar till att hjälpa och understödja sin älskade lutherska kyrka. Han var livligt intresserad i synodens alla verksamhetsgrenar och bidrog frikostigt till deras underhåll, allt efter som hans villkor det tillåto. Även Bethphagemissionen i Nebraska och sanatoriet i Denver lågo honom om hjärtat." Uti dessa, en minnesgod sons, ord instämmer av hjärtat undertecknad.

I all sin umgängelse tedde sig Alstrand som en kristlig karaktär och som en äkta Augustana-man av gamla stammen. Hans minne skall leva.

E. L—D.

Ruth Elizabeth Gibson

Fru Ruth Elizabeth Gibson, f. Nelson, föddes i Des Moines, Ia., den 21 dec. 1901. Hon erhöll en god uppfostran i ett kristligt föräldrahem och inom härvarande luth. Grand View-församling, varest hon var både döpt och konfirmerad. Här genomgick hon den publika skolan och bevistade sedermera Augustana College och musikkonservatorium.

Den 17 aug. 1921 förenades hon i det heliga äktenskapet med pastor Hugo E. Gibson, Miami, Florida. På grund av sina musikaliska talanger

samt vänliga och flärdfria väsende tillvann hon sig inom kort församlingens och samhällets förtroende och kärlek. Hon älskade att städse tjäna Guds rikssak inom den kyrka, som var henne så kär, — först som ung flicka inom Grand View-församlingen och sedan som prästfru på missionsfältet i Florida. Tacksamt erkännande vad Herren gjort för henne, ville hon nu utgiva sig själv i hans tjänst här på jorden. Troget bistod hon sin make i den missionsverksamhet, som vår synod bedriver i Florida.

Hennes arbetsdag blev dock ej lång. "Innan man det minsta tänkte, det mot afton led." Efter blott några få veckors sjukdom insomnade hon helt plötsligt på ett lasarett i Miami den 21 sistlidne april. Då hennes make sent på kvällen föregående dag lämnat sjukrummet, hade hon försäkrat honom, att hon kände sig bättre. Strax efter midnatt kom bud till honom, att hennes tillstånd förvärrats, varpå han skyndsamt begav sig till det närbelägna lasarettet, men då han ankom dit, hade hon redan fått hembud.

Den hänsovna efterlämnar som närmast sörjande utom sin make och en 2-årig dotter även fader, fyra bröder och två systrar. Modern hade redan förut fått ingå i den himmelska vilan.

Begravningsgudstjänst firades först i Miami,

varest en stor anslutning av vänner ägde rum i församlingens helgedom. Församlingen lade vid detta tillfälle i dagen sin ömma kärlek gentemot den sörjande maken och hans lilla dotter och sökte hjälpa dem att bära den djupa sorg, som genom makans och moderns hastiga bortgång drabbat dem.

Den nedbrutna stofthyddan fördes sedan till Des Moines, Ia., där gudstjänst firades först i föräldrahemmet och sedan i Grand View-församlingens kyrka. Härvid deltogo pastorerna dr A. Norrbom, F. O. Hanson, Paul H. Andreen och J. W. Kempe. Likaså den kyrkokör, i vilken den hänsovna så ofta sjungit under sina tidigare år. Hennes stoft vigdes därpå till griftero i den vackra gravgården "Laurel Hill" öster om staden.

Frid över hennes blida minne!

J. Walton Kempe.

Anders Johan Anderson

Föremålet för denna minnesruna var en av pioniärerna inom Clayton-kolonien i Wisconsin. Inom detta samhälle hade han levat och verkat i hela 42 år. När den sv. luth. Immanuels-församlingen stiftades här för nära 38 år sedan, valdes Anderson till diakon, och i detta ämbete behöll församlingen honom till ett år före hans död, då han på grund av sjukdom ej förmådde tjäna längre. Han korades då till hedersdiakon.

Den hänsovne var född i Härberga socken i Östergötland den 1 nov. 1842. Vid 26 års ålder

kom han till detta land och bosatte sig då i Chicago, varest han kvarblev i 15 år. 1883 flyttade han till Wisconsin och köpte sig ett mindre lantställe ett par mil norr om Clear Lake. I detta hem fick han ock efter en längre sjukdom sluta sina dagar den 22 sistlidne april. Han hade då uppnått en ålder av 82 år, 5 månader och 21 dagar. Han var gift två gånger. Han efterlämnar tre barn, alla födda i det första giftet, tio barnbarns barn och makan från det andra giftet.

Under vistelsen i Chicago, troligen under första tiden där, kom han till visshet om sitt nådastånd. Och att en sann hjärteförändring ägt rum, därom vittnade hela hans återstående liv. Inom de kristna kretsarna i Chicago fann han sig synnerligen väl och talade ofta med rörelse om denna ljuva tid.

Bland vårt lutherska folk inom Clayton-samhället intog Anderson från början en ledande ställning. I besittning av gåvan att kunna uttrycka sig offentligt, höll han icke blott söndagsskola med barnen, utan ledde även offentliga sammankomster, vilka höllos här och där i de små stockhusen, innan man ännu ägde någon kyrka. Med denna verksamhet fortsatte han under en lång följd av år, även sedan pastorer börjat emellanåt avlägga predikobesök och församling stif-

tats. Detta gjorde han utan någon ersättning eller ens en tanke på sådan.

Av hans åhörare ha många före honom gått ur tiden, men ganska många leva ännu och ha sin forne predikant och söndagsskolföreståndare i tacksamt minne. Och deras gemensamma vitsord om honom är, att av alla församlingens medlemmar har ingen gjort så mycket för dess andliga uppbyggelse som John Anderson. Han var en pelare inom församlingen, aktad och älskad av alla. Han var en bönens man. Församlingen var hans ögonsten, och henne såväl som sina pastorer, vilka han högt älskade, bar han ständigt på förbönens armar. Hans storhet låg i hans ödmjukhet. Aldrig var han borta från Guds hus, så länge det var honom möjligt att taga sig dit. För Guds rikssak offrade han villigt av det han ägde, och han var ej en förmögen man. Att samla rikedomar i denna världen, därför saknade han fallenhet. Han var nöjd med litet, och det lilla han ägde räckte till, så att vid hans död var ändå något över.

Hans begravning ägde rum söndagen närmast efter hans död. Vid sidan om sin första maka, som 18 år före honom gick ur tiden, nära bredvid den kyrka, som i livstiden var honom så kär, vilar han nu till uppståndelsens morgon. Han har lämnat efter sig ett ljust minne.

M. Th. Andrén.

Emma Mathilda Johansson

Fru Emma Mathilda Johansson, f. Göranson, föddes i Visnums församling, Värmland, Sverige, den 4 april 1867. Redan vid tre års ålder kom hon tillsammans med föräldrar och syskon till Amerika. Familjen bosatte sig först i Lake City, Minn., men flyttade efter en kort tid till Pierce county, Wis., där föräldrarna bodde till sin död. Så gott som strax vid sin ankomst till nämnda plats förenade sig familjen med den ett par år tidigare organiserade Säbylund-församlingen, vilken sålunda blev dess andliga hem. I nämnda församling blev den hänsovna, efter en mer än vanligt omsorgsfull förberedelse, konfirmerad av dr J. Fremling 1883.

Det var alltså i ett nybyggarehem som hon tillbragte sin barndoms- och ungdomstid; och nybyggaretidens enkla och strävsamma levnadsförhållanden präglade hela hennes liv. I hemmet och församlingen fann hon icke blott fullt upp av sysselsättning, utan jämväl den vederkvickelse och förnöjelse, som fullt harmonierade med hennes kynne och smak. För världsliga nöjen och flärd hade hon aldrig något behag. I en sådan karaktär skönjes lätt det kristliga hemmets samt

den nitiske konfirmationslärarens och trogne själasörjarens inflytande.

Vid 21 års ålder flyttade hon till St. Paul, Minn., där hon en kort tid hade anställning, men vistades sedan en tid i sin broders, pastors J. G. Hultkrans', hem i Brainerd, Minn., och sedermera i broderns, pastor C. A. Hultkrans', hem i St. Paul, Minn., varest hon den 19 dec. 1893 ingick äktenskap med pastor J. A. Johansson. Detta högst lyckliga äktenskap välsignades med sex barn, fyra söner och två döttrar, vilka, med undantag av äldste sonen, alla leva.

Såsom prästfru, maka och moder var hon i allt exemplarisk. Med livligt intresse deltog hon med sin make i församlingsarbetet och var hans "goda ängel", tröstande och uppmuntrande honom, då missmodets och försagdhetens ande ville taga honom fatt; villigt delade hon med honom försakelser och de knappa villkor, som oftast voro rådande. Hennes vänliga, ödmjuka och sant kristliga väsende gjorde, att hon ock vann församlingsmedlemmarnas förtroende, kärlek och tillgivenhet, vilket ock visade sig vid hennes frånfälle, då tvenne forna församlingar icke blott sände dyrbara blomstertributer till hennes bår, utan jämväl ansenliga penningebidrag till ett mera permanent hugfästande av hennes minne; en handling, som torde vara rätt så enastående.

Hemmet var dock hennes egentliga verksamhetssfär. Där var hon obestridligt härskarinna. Men det var den ädla, den sanna gudsmänniskans ömma och kärleksfulla härskarspira, som hon där förde. Med största noggrannhet skötte hon städse sitt hus, och med aldrig svikande trohet, ömhet

och kärlek vårdade hon sig om sina barn och lärde dem tidigt gudsfruktan och ädla seder. Förtrogen, som hon var, med lidandet och vedermödan, hade hon städse behov av — och försummade icke heller — att vårda sin egen själ. Guds ords betraktelse och bön hörde utan undantag till hennes dagsprogram, och vid gudstjänsten saknades hon aldrig, då ej sjukdom eller andra oöverstigliga hinder omöjliggjorde hennes närvaro.

Hembudet kom stilla och fridfullt efter blott några dagars sjukdom. Den 11 sistlidne juli insjuknade hon i lunginflammation, och den följande 17 juli flyttade den frigjorda anden till de saligas hem hos Gud.

Likbegängelsen, varvid pastorerna dr P. A. Mattson, F. M. Eckman, H. S. Chilgren, J. G. Hultkrans m. fl. tjänstgjorde, skedde från hemmet och kyrkan den 20 juli. I familjegriften å den vackra "Highland Home" begravningsplatsen vid Jamestown, N. Dak., vilar stofthyddan vid sidan av stoftet av äldste sonen, som fyra år förut fått gå före sin moder till det eviga hemmet.

Sov i ro!

"Sälla äro de, som sova,
som i Jesus somnat hän;
salig frid är dödens gåva
åt en Guds och Jesu vän;
efter trones kamp och strid
väntar sist en salig frid
hos vår Gud i evig tid."

J. A. J.

Elias Jacobson

Budet att bryta upp och fara hädan kommer stundom mycket hastigt. Så var fallet med föremålet för denna minnesruna, vadan det väckte stor bestörtning, då Elias Jacobson kallades härifrån. Dagen förut, som var en söndag, var han frisk och glad som vanligt och firade med församlingen Herrens heliga nattvard. Tidigt följande morgon, den 13 sistlidne juli, avsomnade han utan någon föregående sjukdom. Dödsorsaken var hjärtslag.

Med den hänsovnes frånfälle förlorade vår kyrka en av sina bästa lekmän. Född och fostrad av troende föräldrar, kom han med dem såsom gosse hit till detta land och fick med dem genomgå nybyggarelivets besvärligheter. Det samhälle, i vilket han uppväxt, lämnade han aldrig. Och den kyrka, inom vilken han var döpt, konfirmerad och fostrad och som alltid var hans andliga hem, förblev han i alla stycken trogen till sin död. Sin församling och hennes väl satte han före allt annat. Att dela sitt hjärta mellan kyrkan och världen kunde aldrig komma i fråga hos honom. Var han ej i kyrkan, så visste man att något särskilt inträffat. Vid nattvardsbordet hade han sina saligaste stunder. Han var ock en fridstiftare både inom och utom församlingen. Med sitt lugna och stilla sätt var han särdeles lämplig därför. "Saliga äro de fridstiftande, ty de skola kallas Guds barn."

Den hänsovne var i sann mening en prästvän som få. Han aktade det ämbetet högt. Hans

hem kallades ofta för prästgården. Han var ock lycklig nog att äga en maka, som med glädje hälsade var och en välkommen till deras hem. Mer än vad någon anar, har hon bidragit till vad han och hans hem varit för både kyrka och samhälle.

Under många år hade den hädangångne tjänat som diakon inom sin församling. I honom har nu hela vårt samfund förlorat en hängiven vän och medlem. Han älskade våra inrättningar och stod alltid redo att uppoffra för dem. Sitt samhälle tjänade han under nära tio år som s. k. "Clerk of Court". Hans plats blir svår att fylla inom både hem, församling och samhälle. Vi tacka Gud för vad han varit bland oss. Det är som konferensens president sade vid begravningen: "Genom tron talar han, fast han är död." Hans gärningar talade mer än hans ord.

Hans begravning firades dels i den norska luth. kyrkan i staden och dels i den lilla kyrka ute på landet, där den hänsovne under mer än 40 år hört Guds ord predikas. Härvid deltog dr P. A. Mattson, gammal vän till den hädangångne, samt pastorerna E. A. Martell, O. H. Hemming och Gotfrid Carlson, församlingens pastor. Skilsmässan vid graven var gripande. Dock, han har gått från jordens strid till evig frid i himlens höjd.

Den hänsovne sörjes närmast av efterlämnad maka, en dotter och en broder jämte en stor skara andra släktingar. Vid sitt frånfälle hade han uppnått en ålder av något över 64 år. Frid över hans minne! GOTFRID CARLSON.

Melinda Banks

En synnerligt självuppoffrande Herrens tjänarinna och till ovanlig grad verksam församlingsmedlem var fru Melinda Banks. Fastän en husmoder, som själv förestod sitt hem, fann hon dock tid att vara med nästan överallt. Det var hennes varma kärlek till Frälsaren som tvingade henne. Hon fann sin största glädje i att helga honom sina krafter, sin tid och sina medel.

Hon föddes i La Porte county, Indiana, den 6 mars 1871 och konfirmerades av dr G. Lundahl i La Porte-församlingen 1886. Den 16 okt. 1889 förenades hon i äktenskap med Charles L. Banks. Strax därefter ingick hon tillsammans med mannen i Immanuels-församlingen i Chicago. Om något år flyttade de till Harvey, Ill., men återkommo till Chicago och ingingo på nytt i Immanuels-församlingen 1907.

Vid tiden då fru Banks återkom till denna församling, berördes hennes hjärta starkt av Guds Ande, och de erfarenheter av synd och nåd, hon då gjorde, väckte hos henne ett innerligt uppsåt att ställa sitt liv till Herrens förfogande. Hennes tjänst blev mycket mångsidig. I en följd av år var hon assistent åt föreståndaren i söndags-

skolans småbarnsavdelning och därefter lärarinna för en bibelklass av flickor. Samtidigt förestod hon skolans "Cradle Roll" och "Home Department". Hon var bland de ledande i den svenska bibelklassen, en gren i arbetet som på sin tid fyllde en mycket viktig uppgift. Hon var också verksam i en hel rad av kristliga föreningar, inom och utom församlingen. Särskilt må nämnas Traktatföreningen, i vilken numera medlemmar från flera av våra församlingar i Chicago samverka. I denna var hon sekreterare. Hon tjänade kvinnornas lokala missionsförening i samma syssla, och hon var i denna förening utan gensägelse den ledande själen. Även blev hon anlitad i distrikts- och konferensföreningars verksamhet. Hon ägnade ock sin tid åt att väcka missionsintresset hos barnen såsom ledare för "Mission Band".

Den tjänst som dock mest särskiljer fru Banks var den stora insats hon gjorde för de fattiga och nödlidande. För de arma slog hennes hjärta alltid varmt. Känner man Chicago, då vet man, att området där Immanuels-församlingen fordom hade sitt fält skänker rika tillfällen att öva barmhärtighet. Fru Banks fick tjäna som diakonernas representant och å deras vägnar uppsöka och hjälpa nödställda människor. Även andra, en-

skilda och föreningar, anlitade hennes råd och hjälp. Hon bevistade och gjorde sig förtrogen med ett nästan otroligt antal fattiga hem. I denna tjänst var hon outtröttlig. Det var ej heller endast kroppens, utan jämväl själens väl, hon ömmade för. Länge skall hon bland nödens barn bäras i kär och tacksam hågkomst.

Likväl var det ej blott den rastlösa verksamheten som kännetecknade hennes liv. Hon hade med Maria utvalt den goda delen. Bibeln var hon förtrogen med, ävenså den enskilda bönevrån. Detta varsnades snart i umgänget med henne. Hennes frimodiga bekännelse om undfången nåd för Kristi skull bar den personliga erfarenhetens prägel. Inträffade någon gång, att hon för sjukdoms skull måste bli borta från en gudstjänst, kände hon däröver stor saknad. Hon var begåvad med förmågan att på ett ledigt och tilltalande sätt uttrycka sina tankar, och hennes inlägg vid den allmänna bönestunden voro alltid de församlade till uppbyggelse.

Hon avsomnade å Augustana Hospital den 14 juli i en ålder av 54 år, 4 månader och 8 dagar. Hon sörjes närmast av sin make, en son, en dotter och två barnbarn.

Ett helgat exempel har hennes liv varit i vida kretsar. Djupt skall hon saknas. Må Herrens frid vila över denna hans trogna tjänarinnas minne! Må han uppväcka många fler bland våra församlingars medlemmar, som i likhet med henne finna sin glädje i att oegennyttigt tjäna sin Gud och sina likar.

C. O. Bengtson.

Christina Norstrom

Änkefru Christina Norstrom, vars bild här återgives, var en ädel, kristlig kvinna. Hela hennes uppträdande angav tydligt, att Herren Jesus i med- och motgång var hennes ideal, väg och mål. Hennes frånfälle inträffade oförmodat den 29 sistlidne juli, då hon stilla och fridfullt insomnade i tron på sin Frälsare.

Den hänsovna föddes i Värmland, Sverige, den 11 dec. 1864. Med sina föräldrar ankom hon till Amerika, då hon var blott två år gammal. Hennes första hem var Stockholm, Wis. Vid 12 års ålder kom hon med sina föräldrar till Lake City, Minn., och konfirmerades inom Första ev. luth. församlingen därstädes.

Den 8 sept. 1888 ingick hon äktenskap med pastor C. G. Norstrom, som då förestod vår församling i Eau Claire, Wis. Här stannade de blott ett års tid, varpå de flyttade till Sillerud, en nybildad församling, nära Balaton, Minn. Här bodde hon lyckligt med sin make till den 5 nov. 1892, då pastor Norstrom råkade ut för olyckan att bli sparkad av en yster häst, vilket hade till följd, att han en vecka senare avled.

Fru Norstrom flyttade senare med sina tre minderåriga barn till Lake City för att bosätta sig

bland släktingar och vänner. Hennes högsta timliga önskan och bön var, att hon måtte få leva tills barnen hunnit uppväxa. Denna hennes önskan gick i fullbordan. Alltsedan sin ankomst hit har hon varit en trogen medlem i vår härvarande församling. I trots av att hon var fullständigt döv, var hon likväl ofta med vid gudstjänsterna. Hon höll sig osvikligt till den lutherska kyrkans bekännelse och älskade innerligt sin församling. Hennes liv var ett ständigt böneliv, och därav rönte hon mycken tröst och välsignelse i både andligt och timligt hänseende. Vid sitt frånfälle hade hon uppnått en ålder av 60 år, 7 månader och 18 dagar.

Begravningen, som ägde rum från hennes hem och kyrka härstädes, förrättades av pastor E. O. Valberg. Stofthyddan nedmyllades i den vackra "Oakwood"-gravgården, bredvid hennes moders grav. De närmast sörjande äro barnen Mauritz och Irene, bosatta i Lake City, Minn., och Carl, bosatt i Seattle, Wash. Hon sörjes dessutom av tre syskon och en stor vänkrets. Frid över hennes minne! E. O. V.

Marie Telleen

Den trogna och ödmjuka Herrens tjänarinnan fru Marie Telleen var född den 17 dec. 1847 i Ronneby, Blekinge, Sverige, och kom till Amerika år 1852, där hennes fader och en yngre syster dogo i kolera kort efter familjens ankomst till New York. Lilla Marie kom sedan med sin mo-

der till Moline, Ill., och därifrån till Chisago Lake, Minn., där hon blev konfirmerad av pastor C. A. Hedengran, vilken var en trogen och allvarlig själasörjare.

Därefter hade hon sitt hem hos sin moder, först i Paxton, Ill., och sedan i Chicago, där hon var organist i Salem-församlingen. Sedan flyttade moder och dotter till Attica, Ind., och därefter till Elgin, Ill.

Marie förenades i äktenskap den 27 aug. 1873 med pastor J. Telleen, som då var pastor i Des Moines, Ia. Hon blev sin tillgivne make en trogen hjälp i hemmet och församlingsarbetet i Des Moines; Denver, Colo.; San Francisco, Calif.; Messias, Lake View, Chicago, och Seven Corners, Minneapolis. Hon var även under dess första år president för Kvinnornas hem- och hednamissionsförening, som organiserades vid synodalmötet i Lindsborg 1892. Omkring sexton år var familjen bosatt i Rock Island, under det att J. Telleen dels besökte Augustana-synodens församlingar i den inre och yttre missionens intressen och dels tjänade såsom superintendent för "The Lutheran General Council's Foreign Mission". Fru Telleen fick denna tid hava den mesta omsorgen om barnens uppfostran och skolhållning samt var för dem en öm och trogen moder.

Nåd och kraft att uppfylla alla dessa kallelser

fick Marie Telleen därigenom, att hon liksom Maria i Betanien satt vid Jesu fötter, hörde och gömde i sitt hjärta hans ord samt i ödmjuk tro sökte och fann all sin hjälp hos Frälsaren. Så fullbordades om henne Jesu ord: "Maria har utvalt den goda delen, och den skall icke tagas ifrån henne" (Luk. 10: 42).

I Jesu frid avsomnade fru Marie Telleen den 8 sistlidne augusti i sin dotters och mågs, dr A. Theo. Ekblads, hem i Superior, Wis., där hon kärleksfullt vårdats av dem under sin sjukdom de senast flydda åren. I luth. Pilgrims-kyrkan i Superior hölls begravningsgudstjänst den 11 aug., då pastorerna C. A. Eckström och E. G. Swensson, båda från Duluth, predikade, den förre på svenska och den senare på engelska. Åtföljd av sörjande anhöriga fördes fru Telleens stofthydda till Rock Island, där den nedlades i Chippiannock kyrkogård förmiddagen den 12 augusti. Korta tal och vittnesbörd om den hädangångnas trosliv hölios på svenska av Nils Forsander och på engelska av dr E. F. Bartholomew. Begravningen förrättades av dr C. J. Bengston med de båda nämnda talarna såsom assistenter.

Denna i Herrens frid avsomnade Jesu vän hade burit ett långvarigt kroppsligt lidande med kristlig ödmjukhet och tålamod samt med visst hopp om sin eviga frälsning för Kristi skull. Hon efterlämnade den sörjande maken, dr J. Telleen, pastor i Benton Harbor, Mich., samt fem barn: F. Fredrik och J. Martin i New York City; Leonard E. i Cambridge, Ill.; fru A. Theo. Ekblad i Superior, Wis., och fru W. Bliss i Minneapolis, Minn.

Gud välsigne hennes åminnelse bland oss samt give hennes anhöriga och vänner ett saligt möte med henne i den eviga sabbatsvilan och den härlighet, som Kristus Jesus berett åt alla, som här i tiden i sann tro tagit sin tillflykt till honom!

NILS FORSANDER.

Emil Larson

En av Svensk-Amerikas mest framstående musici, pianisten, organisten och kompositören prof. Emil Larson, gick ur tiden den 19 sistlidne aug. i en ålder av 62 år, 11 månader och 22 dagar.

I sällskap med sina föräldrar kom han till Amerika från Åhus församling, Skåne, 1864. Familjen bosatte sig i Chicago, där Larson alltjämt bott förutom den tid som han förestod musikkonservatoriet vid Augustana College i Rock Island.

Med utomordentlig begåvning hade han till lärare sådana mästare som W. S. B. Mathews, Wm. H. Sherwood, Arthur J. Creswold och H. Clarence Eddy. Förutom anställningen i Rock Island hade han även innehaft liknande anställning vid North Park College i Chicago och tjänat som organist i Immanuels-kyrkan i femton års tid. Som organist tjänade han även i Union Park- och Första kongregationalistförsamlingarna i Chicago samt även Ebenezer-församlingen och Rogers Park Baptist-församling.

År 1914 intogs professor Larson som "*Associate Member of the American Guild of Organists*". Som bekant är detta en av de allra förnämsta utmärkelser bland organister i Amerika.

Bland hans publicerade kompositioner må exempelvis nämnas: "Värmlandsvisan" med variationer och "I rosens doft", bägge dessa kompositioner för piano, samt ett potpourri av svenska folkmelodier för fiol och piano. Bland värdefulla sångsamlingar som han utgav må nämnas: "Kristlig manskör" I–II; "Vid griften" I–II; "Betlehemsstjärnan" I–XV; "Kyrkliga körsånger" I–XV; "Påsktoner" I–VI, och "Sångkören", den sistnämnda i svenska, engelska, tyska och norska upplagor.

Larson träffades 1922 av ett slaganfall och blev aldrig fullt återställd till hälsan därefter. Närmaste orsaken till hans död var njurlidande. Begravningen hölls den 21 augusti med jordfästning i Graceland kyrkogård, Chicago. Larson tillhörde Immanuels-församlingen i Chicago och sörjes närmast av sin efterlämnade maka, Vendela Engberg Larson, samt barnen Harold, Gilbert, Edith och Alice. Förutom de lysande egenskaper Larson ägde som musiker var han till sin karaktär uppriktig, rättfram och pålitlig, en sann vän och broder med ett djupt kristligt allvar i sin själ.

Vile han i frid!

C. E. Hoffsten.

Esther Pearson

Fru pastorskan V. R. Pearson fick hembud söndagen den 23 augusti. Pid sin död var hon endast 31 år, 7 månader och 3 dagar gammal.

Hon hade varit sjuk i blott tre veckor. Att operationen skulle taga ett sådant sorgligt slut, anade ingen. Mänskligt sett var hennes pilgrimsfärd alldeles för kort. Men Guds vägar äro icke våra vägar. Hon konfirmerades i Sarons-församlingen, Chicago, den 3 maj 1908. Under sin konfirmationstid och strax efter besjälades hon av en brinnande åtrå att bliva missionär. Denna hennes önskan gick i fullbordan, fastän icke bokstavligt. Hon blev prästfru i stället. Såsom sådan hade hon de ypperligaste tillfällen att verka Herrens verk. Hon vigdes till heligt äktenskap den 19 september 1917. Denna förening välsignades med två barn, Victory och Lois Ruth.

Fru Pearson var en fint bildad kvinna. Hon tog studentexamen vid Augustana College 1915. Hon erhöll graden "Bachelor of Expression" vid Bethany College 1921. Hon var dessutom mycket företagsam, djupt religiös samt hängiven sitt kall. Under tiden hon låg på Augustana Hospital skrev hon ett brev till sin äldsta syster, vil-

ket andades den innerligaste förtröstan till Gud och omsorg om sina barns religiösa fostran.

Begravningsgudstjänsten i Getsemane-kyrkan den 26 augusti var sorglig, men på samma gång trosstärkande. En hoppets och tröstens ande kännetecknade densamma. Dr E. F. Bartholomew från Augustana College, en av den hädangångnas lärare, höll likpredikan. Undertecknad, hennes konfirmationslärare, uppläste hennes levnadsteckning. Församlingens blandade kvartett sjöng flera trösterika sånger. Dr Peter Peterson förrättade jordfästningen. Tillslutningen av sörjande deltagare var ovanligt stor. Blomstertributen likaså.

Den hänsovna sörjes djupt av sin efterlämnade make, dr V. R. Pearson, sina tvenne små döttrar, tre systrar och tre bröder samt övriga släktingar och en talrik vänskara. Men de sörja ej såsom de, som intet hopp hava. Hon är nu hemma hos Gud. Hon har fått den trogne tjänarens lön. Vile hon i frid, tills uppståndelsens härliga dag inbryter!

CARL CHRISTENSON.

Alfred Olson

Den trogne församlingsmedlemmen och hängivne samfundsmannen Alfred Olson avled i sitt hem i Galva, Ill., den 30 sistlidne augusti.

Han föddes i Kristdala, Kalmar län, Sverige, den 7 okt. 1855. Redan vid 21 års ålder reste han tillsammans med sin trolovade, Mathilda Svenson, en syster till prosten Lövgren, till Amerika, med Andover, Ill., som mål.

Det unga paret sammanvigdes kort efter ankomsten till Andover och bosatte sig på ett lantställe nära Woodhull, Ill. Familjen bodde i den trakten, tills barnen, tre söner och en dotter, vuxit upp. Detta hem var ett gudfruktigt, äkta gammaldags Augustana-hem, hängivet församling och synod, där barnen fostrades att högt värdera de andliga skatterna och att akta det som livets högsta mål att få vara en Herrens tjänare.

Då sönerna visade lust att gå den lärda vägen, med prästämbetet såsom mål, uppmuntrade föräldrarna dem och gåvo dem all den hjälp de förmådde. Då den äldre sonen redan flera år bevistat Augustana College, och de yngre sönerna visade lust att gå samma väg, lämnade föräldrarna sitt vinstgivande åkerbruk och bosatte sig i Rock Island, emedan de ansågo sig på detta sätt bättre kunna underhålla sönerna under studietiden. De ansågo, såsom Olson en gång uttryckte det, "att vinsten i Guds rike är av större värde än den jordiska vinsten." De ha också heder av denna sin uppoffring, ty alla tre sönerna, de tre bröderna Lorimer, äro dugliga prästmän i vår synod.

Sedan sönerna fullbordat sina studier, flyttade familjen ut på landet vid Geneseo, Ill., och några år senare bosatte sig de åldriga makarna i Galva, Ill., där dottern har sitt hem.

Kort efter ankomsten till Amerika ingingo Olson och hans hustru i Andover-församlingen. Under senare åren ha de tillhört församlingen i Woodhull, Zions-församlingen i Rock Island, församlingen i Geneseo, Ill., och församlingen i Galva, Ill. De församlingar Olson tillhört under mannaåren ha honom i kärt minne såsom ett troget stöd för pastorn samt en samvetsgrann och pålitlig församlingstjänare.

Olson var en samfundsman. Alltid talade han väl om samfundet, försvarade dess åtgöranden, gladdes över dess framgångar, hade förtroende för dess ämbetsmän och understödde dess verksamhet.

Nu har han fått ingå i sin Herres ro och mottaga den trogne tjänarens lön. Herren give vårt samfund många sådana lekmän!

CHAS. E. BENGTSON.

Gustava Albertina Esbjörn

Änkefru Gustava Albertina Esbjörn avled i tron på sin Frälsare den 20 sistlidne sept. i den höga åldern av 92 år, 4 månader och 26 dagar i sin sons, prof. Carl Esbjörns, hem i Rock Island, Ill. Begravning firades den 22 sept. Efter en kort andaktsstund i sorgehuset hölls en högtidlig begravningsgudstjänst i Zions-kyrkan, till vilken församling den avlidna hört under mer än 34 år.

Fru Esbjörns föräldrar voro Peter och Anna Magnusson från Histrahult gård i Sunds socken, Östergötland, Sverige. Här föddes hon den 24

april 1833 och kom med sina föräldrar och syskon till Amerika år 1851. De nyanlända immigranterna bosatte sig i Berlin, Ill., vilken plats senare erhöll namnet Swedona. Här hade hon sitt hem till 1853, då hon ingick i det heliga äktenskapet med pastor L. P. Esbjörn i Andover. Makarna voro bosatta här till 1856, då de flyttade till Princeton, varest pastor Esbjörn övertog vården om den av honom där stiftade församlingen. Redan år 1858 flyttade den händangångna med sin make till Springfield, Ill., varest pastor Esbjörn intog den skandinaviska professuren vid universitetet därstädes. Bland andra minnen, som fru Esbjörn hade från vistelsen där, var, att Abraham Lincoln avlade besök i makarnas hem i intresse för sin son Robert T., som var en av prof. Esbjörns lärjungar.

År 1860 avsade sig prof. Esbjörn sin lärarebefattning i Springfield, och makarna bosatte sig i Chicago, där prof. Esbjörn valts till lärare och president för det av synoden samma år grundade Augustana College and Theological Seminary. Denna befattning avsade han sig 1863, och ma-

karna flyttade nu till Sverige, där han blivit utnämnd till kyrkoherde i östra Wåhla.

Fru Esbjörn, som blev änka år 1870, bodde kvar i Wåhla med sina barn under de två nådåren, bosatte sig sedan i Västerås för sina barns uppfostran, men återflyttade med barnen till Amerika redan 1873. Hon bosatte sig åter i Swedona, Ill., hos sina föräldrar, och förenades i äktenskap med pastor A. Andreen i Swedona 1879. Detta äktenskap upplöstes redan året därpå genom hennes makes död. Fru Esbjörn, som återtog sin förste makes namn, flyttade 1887 till Rock Island, där hennes son, Carl Esbjörn, nu hade blivit utnämnd till ordinarie professor vid Augustana College, och har alltsedan haft sitt hem och öm vård här hos prof. Esbjörn.

Den hemgångna har varit en trogen medlem av sin församling. Det var för henne en kär förmån att få vara med vid församlingens gudstjänster och med Guds folk böja knä vid det heliga nattvardsbordet. Vår hemförlovade vän åtnjöt ovanligt god hälsa och var rikt begåvad till kropp och själ. Blott under de fyra sista åren började ålderdomen utkräva sin rätt. Hon orkade ej nu längre vara så verksam som förut. Hennes egentliga sjukdom, som ledde till hennes hemförlovning, varade blott några veckor. Utan plågor lyktade hon stilla och fridfullt sitt liv.

Hon sörjes närmast av sina efterlevande tre barn, fru Mia R. Johnson och fru Hannah D. Shugren, båda bosatta i Salt Lake City, och prof. Carl L. Esbjörn, sju barnbarn och tre barnbarns barn samt dessutom av många andra anförvanter och en stor skara vänner.

Den avlidna representerade en kärnfrisk fromhetstyp, som utmärkte vår synods ädle grundläggare. Det var en enkel, barnslig och bergfast evangelisk gudsförtröstan. Vi stå vid vår hemgångna väns bår med djup saknad, men tillika med hjärtan fyllda av tacksamhet för vad hon och dessa första banbrytare uträttat för oss i det kyrkliga grundläggningsarbetet. Hon var den sista av denna kärntrupp av emigranter, vilka ännu stå i kär hågkomst. "Herren är god" (Nah. 1: 7), var ett av hennes sista ord till sin pastor, då hon på sin dödsbädd fått mottaga Herrens heliga nattvard. Det var grundtonen i hennes mognade troslivs sköna bekännelse och sång. Frid över hennes minne! J. E.

J. S. Carlson

Professorn och fil. doktorn J. S. Carlson avled den 2 sistl. september på Minnesota-konferensens invalidhem i No. St. Paul efter en lång tid av lidande. Hans begravning ägde rum i Watertown, Minn. Det var en på sin tid mycket bemärkt person som i och med detta dödsfall gick ur tiden. Dr Carlson föddes i Småland, Sverige, den 9 nov. 1857, ankom till Amerika 1873 och började sina studier vid Gustavus Adolphus College 1879. År 1885 avlade han studentexamen vid Augustana College, studerade sedan vid Uppsala universitet, där han 1887 på våren avlade filosofie kandidat examen. Vid samma universitet blev han efter fullbordade kurser filosofie doktor på våren 1895. År 1887 tillträdde han en lärarebe-

fattning vid Gustavus Adolphus College, vilken han fyllde till 1898, då kallelse erhölls till professuren i svenska språket vid Minnesota statsuniversitet. Här kvarstannade dr Carlson såsom professor ett tiotal av år. Sedan dess har hans verksamhet varit av skiftande beskaffenhet. Sedan han avträtt från lärarestaben vid skolan i St. Peter, tillhörde han några år styrelsen för Gustavus College och var en tid dess ordförande. Vid sidan av sin lärareverksamhet övade dr Carlson ock skriftställeri och förfogade över en ganska skarp penna. För en 25 år sedan tillhörde han nominellt Minnesota Stats Tidnings redaktion.

Professor Carlson ägde en lysande begåvning. Personligheten verkade under hans krafts dagar dominerande. Såsom ung man väckte han vid läroverken uppmärksamhet för sina briljanta studiegåvor. Under professorstiden var han av sina elever älskad och beundrad, ja, stundom, för stränghetens skull, fruktad. I det offentliga livet, både i kyrkliga och politiska värv, övade han ett märkbart inflytande. Utrustad med mer än vanliga talaregåvor var han, varhelst han uppträdde, gärna hörd. Vid kyrkomöten gjorde han betydelsefulla inlägg vid diskuterandet av samfundsfrågor, och i politiska valkampanjer var han en ofta anlitad talare i det republikanska partiets tjänst. Viljestark som han var, pockade han ofta på att driva sina planer igenom. Det var, som det synes, en verkligt lovande bana, som han anträtt, en bana, som dock med tiden fick sina mycket tragiska inslag. Ungdomens och den tidiga mannaålderns lovande förhoppningar blevo hos honom aldrig tillfullo förverkligade. Hans minne

kommer dock länge att leva hos dem som stodo honom nära i livet, hos studiekamrater, forna medlärare och elever, och alla önska nog att förena sig uti att lysa frid över hans minne. C. Kr.

J. A. Alander

Prof. J. A. Alander, f. d. redaktör för Minnesota Stats Tidning och under sin krafts dagar framstående och nitisk pedagog, avled den 5 sistlidne september i St. Peter. Under senare tid har han, sjuklig och fattig, levat ett försakelsens och lidandets liv i Carver, Minn., där han emellertid flera år varit den sv. luth. församlingen till tjänst i egenskap av sekreterare och även annorledes. Hans begravning ägde rum den 8 sept. i Carver.

Prof. Alander föddes år 1855 i Västergötland, Sverige, ankom i barnaåren till Amerika, då familjen bosatte sig i Carver co., Minn. Han började sina studier vid det därstädes belägna St. Ansgar's Academy och avlade studentexamen vid Augustana College 1882. Studerade sedan två år vid Minnesota statsuniversitet och ett år vid Uppsala universitet i Sverige. Han var en tid lärare vid Gustavus Adolphus College, och hans redaktionstid i St. Paul inföll mellan åren 1897 och 1909. Åren 1899–1902 tillhörde han styrelsen för Augustana College. Professor Alander var en grundligt lärd man, något tillbakadragen till sin personlighet, men i sitt arbete alltid trogen och pålitlig. C. Kr.

De som kommit

Åt mig, den ringaste bland alla heliga, blev den nåden given att förkunna evangelium om Kristi outrannsakliga rikedom. Ef. 3: 8.

Präster

ordinerade vid synodalmötet i Minneapolis, Minn., den 14 juni 1925, samt deras nuvarande verksamhetsfält.

1. *Arthur William Almquist*, Bethel-församlingen, Omaha, Nebr.
2. *Vidgo Theodore Anderson*, Salems-församlingen, Waupaca, Wis.
3. *Anders Walfred Anderson*, El Campo-Ganado, Texas.
4. *Clarence Harold Anderson*, Du Bois and Anita, Pa.
5. *Olof Bernhard Brynell*, Immanuel-församlingen, Sioux City, Iowa.
6. *Carl Gustav Carlfelt*, Immanuel-församlingen, Detroit, Mich.
7. *Martin Luther Cornell*. First Luth. church, Fort Dodge, Iowa.
8. *Ben Theodore Erholm*, Emmaus (Sw.-Fin.), Seattle, Wash.
9. *Elmer Fricdlund*, Tabor, Rockford, Ill.
10. *Nore Gottfrid Gustafson*, St. John's, Stamford, Conn.
11. *Henry Gustav Hedlund*, Crystal Lake, Ill.
12. *Victor Eugene Johnson*, Rosholt, Walla, New Effington, So. Dak.

13. *Amos Theodore Lundquist*, Our Saviour's church, Iron Mountain, Mich.

14. *Edgar Herbert Malmstrom*, Salem-församlingen, Quincy, Mass.

15. *Nelson Arthur Sigfrid Miller*, Canton, Ill.

16. *Charles Albert Odahl*, Central Swede Grove, Pelican Rapids, Minn.

17. *Ralph Arthur Peterson*, Trinity, Lockridge, Iowa.

18. *Paul Victor Randolph*, Grace, Love's Park, Rockford, Ill.

19. *Edward Peter Rodeen*, Detroit, Minn.

20. *Carl Emil Rydell*, Frederic, and Siren, Wis.

21. *Arthur Ferdinand Salomonson*, Clearbrok, Town of Eddy, and Leonard, Minn.

22. *Carl Oscar Soderblom*, Mt. Jewett, Penn.

23. *Johan Gabriel Swedberg*, Battle Lake, Minn.

24. *Carl Bertram Swanson*, Newman Grove, Nebr.

25. *Curtis William Wiberg*, Munterville, Blakesburg, Iowa.

26. *Karl Elias Zetterholm*, Portland, Me.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13

14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

Nyinvigda kyrkor

1. *Sv. Ev. Luth. Trefaldighets-församlingens i Passadena, Calif., kyrka.* Den nya kyrkan, som invigdes söndagen den 22 sistlidne februari, är byggd i götisk stil, är 96 fot lång och 54 fot bred och har sittplatser för 450 personer. Vid högra sidan om altaret är sakristia och på vänstra sidan körrum samt en $5,000.00 "Memorial Möller pip-orgel, som skänktes till församlingen av hr Andrew F. Peterson till minne av hans hustru. Altare, altarring och predikstol äro vitmålade och förgyllda. Altartavlan är "Jesus i Getsemane", av Grafström. På vänstra sidan av upphöjningen står en dop-font av vit marmor. Bänkarna äro i "golden oak finish". Dessutom finnas kommittérum, mödrars rum och läktare. Fönstren äro "art glass". I bottenvåningen finnas "gas-furnaces" samt "organ blower". Kyrkan med inventarier kostar omkring $43,000.00. Dessutom äger församlingen ett kapell, som byggdes år 1914, samt ett rymligt prästhus, som byggdes år 1921. Församlingens egendomsvärde belöper sig till minst $60,000.00. Församlingen, som räknar omkring 300 kommunikanter och 65 barn, stiftades år 1912 av pastor L. N. Dahlsten. Hon betjänades ett års tid av pastor B. O. Berg. Pastor Dahlsten betjänade henne 1914—1919. Församlingens nuvarande

lärare, pastor G. W. Henry, tillträdde verksamheten år 1920. G. W. Henry.

2. *Sv. ev. Luth. Emanuels-församlingen i Hartford, Conn.*, stiftades 1889, och dess första kyrka byggdes 1891. År 1912 inköptes ny tomt för kyrka och prästgård vid hörnet av Capitol Ave. och Hungerford St. Samma år uppfördes ny prästgård och påbörjades byggandet av kyrkans bottenvåning, som blev färdig påföljande sommar. Meningen var att om ett par år fortsätta med själva kyrkans uppförande. "Och så bröt kriget ut" och gjorde många streck i räkningen. Icke förrän i april 1923 kunde det avbrutna kyrkobygget fortsättas. Kyrkan invigdes den 26 oktober 1924, och i sammanhang med invigningen firade församlingen sin trettiofemårsfest. Sju dagar varade den stora högtiden.

De slutligen antagna ritningarna till själva kyrkan ha utförts av arkitekten Russell F. Barker i Hartford, och byggmästare Rickard Johnson, medlem i församlingen, var kontraktör. Kyrkans längd är 112 fot och dess största bredd 60 fot. Valven resa sig till en höjd av 45 fot. Det större tornet är 88 fot högt från marken och det mindre 72 fot. Taket välver sig i en enda båge över hela auditoriet.

Läktaren fyller platsen mellan tornen, och under densamma finnes ett stort rum, som avskiljes från kyrkan genom flygeldörrar, så att det vid behov kan utgöra en del av gudstjänstrummet. På ena sidan om koret är sakristian och på den motsatta kyrkokörens rum. Dessa rum förenas genom

en bakom koret befintlig trappgång. Orgeln, som har sin plats över de båda ovannämnda rummen, har 27 stämmor och 3 manualer. Kören har sin plats på högra sidan om koret mitt emot predikstolen. Över altaret har Thorvaldsens Kristus fått sin plats, och över denna är ett vackert fönster framställande Kristi uppståndelse. Memorialfönstren i tvärskeppen och på båda sidor om koret innehålla en rik symbolik och även de övriga fönstren ha sina symboliska drag, som gör att hela kyrkan ger den uppmärksamme betraktaren många anledningar till eftertanke. Den genomgående färgtonen är en mild grå, som upplyses och på ett behagligt sätt brytes av fönstrens rika färger.

Kyrkans yttre är av gråaktigt tegel med ljusgrå stenbårder. Undervåningen är uppförd av grå granit. I det större tornet hänger en 3,000 "pound" ringklocka, som kallar menigheten till andakt. Kostnaden för hela tomten jämte prästgården och kyrkan med dess inventarier uppgår till $205,000. Läget är ett av de allra vackraste mitt emot statens kapitolium. JULIUS HULTEEN.

3. *Sv. ev. luth. Bethlehem-församlingens i Detroit, Mich.*, nya kyrka fullbordades i maj 1923 och invigdes under stora högtidligheter söndagen den 27 maj s. å. Vid detta tillfälle tjänstgjorde Illinois-konferensens ordförande, dr Peter Peterson, och Augustana-synodens president, dr G. A. Brandelle, assisterade av många av stadens och Grand Rapids-distriktets präster. Kyrkan är byggd av tegel och sten i gotisk stil. Herr Andrew E. Norman, Chi-

1. Sv. ev. luth. Trefaldighets-förs:ns kyrka, Pasadena, Calif.; 2. Sv. ev. luth. Emanuels-förs:ns kyrka, Hartford, Conn.; 3. Sv. ev. luth. Bethlehems-förs:ns kyrka, Detroit, Mich.; 4. Ev. luth. Immanuel-förs:ns kyrka, Salina, Kans.

cago, Ill., är dess arkitekt och herr H. H. Steinback dess byggmästare.

Kyrkan, som är 61 fot bred och 82 fot lång, rymmer omkring 500 personer. Hon är försedd med präktiga bänkar och en utmärkt piporgel. Hon har kostat $70,000.00, och beräknas inventarierna till ytterligare $10,000. Hon har ock en präktig och väl inrättad kapellvåning.

Hela egendomen, tomterna inberäknade, torde äga ett värde av minst $110,000.

Vid sidan av den vackra kyrkan står ock ett modernt och prydligt pastorshus.

Församlingen är 25 år gammal och räknar omkring 400 medlemmar.

Dr Albert Okerstrom är församlingens nuvarande pastor. A. O.

4. *Ev. luth. Immanuel-församlingens i Salina, Kansas, kyrka.* Denna församling stiftades den 11 maj 1870 af pastor A. W. Dahlsten med sextiofyra medlemmar, av vilka trettionio voro kommunikanter. Den första kyrkan uppfördes under hösten 1871 och inreddes 1872. Sedan dess har den gamla kyrkan tillbyggts trenne gånger. Under de senare åren har församlingen tillväxt i medlemskap betydligt, och den har känt behov av mera utrymme. Redan den 15 augusti 1919 inköptes tvenne tomter för en summa av $9,250.00. Dessa äro belägna söder om pastorsbostället samt passande och centralt belägna. Vid årsstämman den 4 januari 1924 bemyndigades kyrkobyggnadskommittéen att förverkliga församlingens beslut. Som arkitekt valdes Chas. W. Shaver från Solina. Kon-

traktet för uppförandet av byggnaden tillföll byggnadsfirman Hjerpe & Sandstrom från Mc Pherson, Kansas. Byggnadsstilen är den götiska. Byggnaden är 102 fot lång och 42 fot bred, uppförd av tegel. Auditoriet med läktare har sittplatser för 550. Vid högra sidan om altaret är pastorns ämbetsrum, och på vänstra sidan är ett samlingsrum för kören. Ovanför dessa rum är plats för piporgeln. Altartavlan föreställer Kristus i Getsemane med ett motiv från det heliga landet på vardera sidan. Det hela har målats av artisten Birger Sandzén vid Bethany College i Lindsborg. Inredningen är av vit ek i silvergrå färg. Undervåningen är hög och ljus, med rum för söndagsskolan, kök samt matsal. Kyrkan kostar med inredning, förutom piporgeln, cirka $65,000.00.

Den första gudstjänsten i den nya helgedomen hölls under stor tillslutning av folk söndagen den 4 oktober, 1925. J. E. Liljedahl, pastor.

5. *The Lutheran Community Chapel, Des Moines, Iowa.* Den 4 maj 1924 påbörjades av Iowa-konferensens hemmissionär, pastor O. A. Elmquist, en ny mission i västra delen av Des Moines. Ett hus å fem rum förhyrdes, och där stiftades nämnda söndag en söndagsskola med 18 barn. Denna söndagsskola växte raskt, så att den 1 jan. 1925 räknade den över 100 medlemmar. För att få större utrymme inköpte konferensens verkställande kommitté tvenne välbelägna tomter å 52nd st. och Urbandale ave. och uppförde å desamma stommen till en framtida prästgård till en kostnad av $3,363.33. Den 15 sistlidne mars invigdes ka-

pelet av konferensens ordförande. Kapellets storlek är 28×40 fl. Botenvåningen har kök och s. k. "movable partitions" för att förskaffa söndagsskolklasserna. Kapellvåningen har tre fors tak. Väggarna och taket äro belagda med s. k. "plaster board". Kapellet har siffplatser för 200 personer.

Den 1 sistlidne augusti tillkände söndagsskolan tvenne (2) barn, lärare och tjänstemän. Denna mission har även en duktig kvinnoförening, en flickornas missionsförening en gossförening och en kapellkår. Sedan den 1 juni d. å. har under konferens-missionärens uppsikt studerande Anton Danielson haft vård om denna mission, biträdd av mrs Frank Olson, såsom s. k. "Home Visitor", vars lön betalas av Kvinnornas missionsförening inom Iowa-konferensen. Ingen församling har ännu siffrats. Samhället som betjänas av denna mission, räknar över 400 hem. En kapellridning utgives varje vecka.

O. A. Elmquist.

6. *Sv. Lutherska Gethsemani församlingens i Detroit, Mich.*, kyrka. Kyrkoegendomens värde är $20,000.

7. *Första Lutherska kyrkan, Kearney, Nebr.* Den gamla kyrkan, som byggdes 1884, har ersatts av en ny kyrka, som högtidligen invigdes den 14 de sept. 1924. Den nya kyrkan är 60 fot lång och 36 fot bred. Ytterstdan är "stucco". Byggd i ren gotisk stil är den både kyrklig, vacker och ändamålsenlig. Arkitekt Harry C. Peterson i Omaha utförde ritningen. Församlingen hade vid tiden för kyrkans invigning 94 kommunikanter.

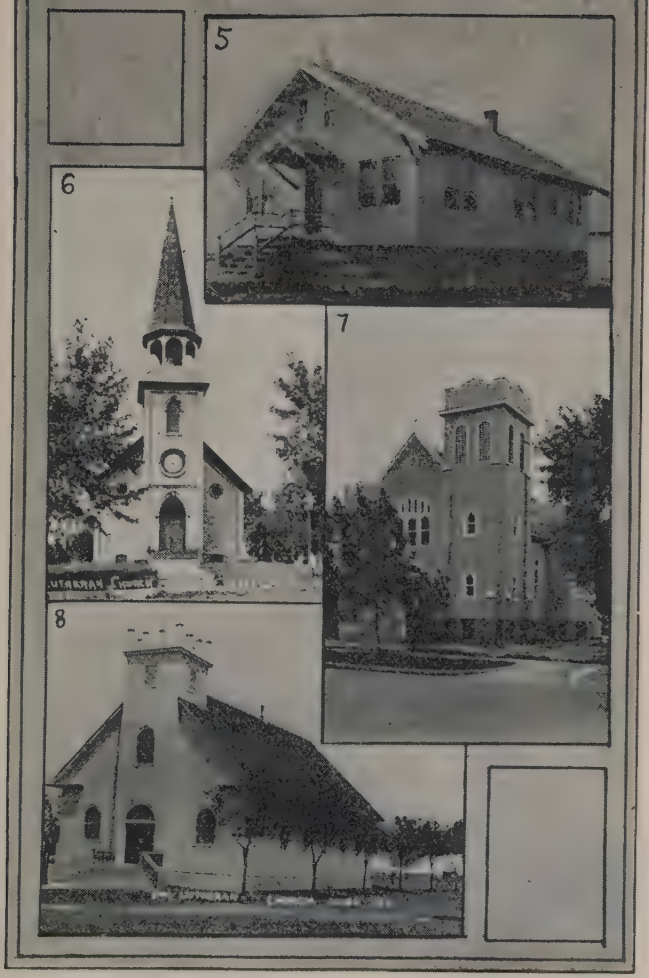

5. The Lutheran Community Chapel, Des Doines, Iowa; 6. Gethsemane-kyrkan, Dassel, Minn.; 7. Första luth. kyrkan, Kearney, Nebr.; 8. Bethlehems-förs:ns kyrka, Lund, Texas.

8. *Bethlehem-församlingens i Lund, Texas, nya kyrka.* Uppförandet av denna kyrka tog sin början i april 1924, och första söndagen i därpå följande november firade församlingen sin första gudstjänst i densamma. Kyrkan är av trä, och dess storlek är 36x68. Dess fönster äro förfärdigade av s. k. "Art glass" med bibliska sinnebilder. Dess interiör är i kyrklig stil och inbjudande. Kostnaden belöper sig till omkring $12,000. Söndagen den 30 november 1924 invigdes kyrkan av konferensens president, dr A. L. Scott, därvid biträdd av Austin-distriktets pastorer. Egendomen är skuldfri. E. V. Isaacson.

9. *Trinity-fösamlingens kyrka, Duluth, Minn.* Den engelsk-lutherska Trinity-församlingen, organiserad 1912, hade glädjen att den 14:de sept. 1924 inviga sin nya kyrka. Den är Duluths vackraste kyrka. Arkitekterna Magney & Tusler i Minneapolis uppgjorde ritningen, och en av stadens byggmästare uppförde byggnaden. Den är i gammal engelsk götisk stil, byggd av huggen sten och tegel, och rymmer 800 personer. Värdet överstiger $100,000. Under de sista åren har församlingen växt från två hundra till fem hundra kommunikanter. Den har en söndagsskola, som räknar närmare 400 barn. Det är en kosmopolitisk grupp, som räknar inom sig elva nationaliteter och medlemmar från åtta olika samfund. Den största enighet är dock rådande.

10. *Lutherska Eden-församlingen, Melrose, Oregon.* Denna församling förlorade sin kyrka, då den för två år sedan totalt nedbrann. Det var

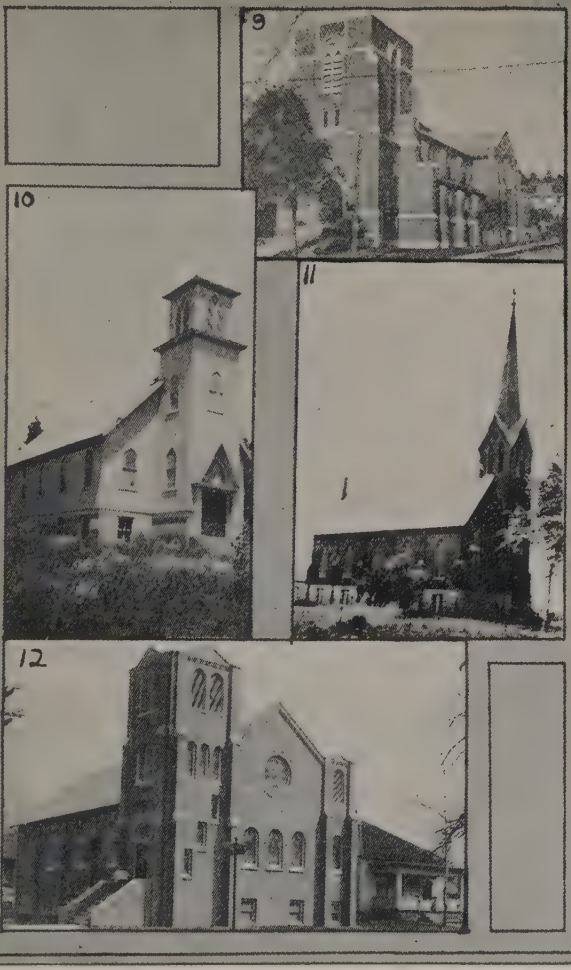

9. Trinity-förs:ns kyrka, Duluth, Minn.; 10. Lutherska Eden-församlingen, Melrose, Oregon; 11. Ev. luth. Augsburg-förs:ns kyrka, Porter, Ind.; 12. Första luth. förs:ns kyrka, Centerville, Iowa.

en stor förlust för den lilla och svaga församlingen med sina femtio kommunikanter, men assuranssumman, medel samlade bland nybyggarna och affärsmännen i Roseburg, kollekter inom Columbiakonferensens församlingar och fria dagsverken till ett belopp av mer än $1,300 gjorde det möjligt för församlingen att inviga sin nya helgedom den 9:de augusti 1925, med mindre än $400 skuld. Pastor B. S. Nyström organiserade församlingen år 1909. Invigningen förrättades av Columbia-konferensens ordförande, pastor C. R. Swanson.

11. *Ev. luth. Augsburg-församlingen, Porter, Indiana.* Denna församling, som är en av de äldsta i vår synod, stiftades av dr Erland Carlsson 1858. Den är sålunda två år äldre än synoden. En av dess medlemmar, hr John Johnson, var i egenskap av ombud närvarande vid synodens organisationsmöte i Clinton, Wis., den 5 juni 1860.

Församlingens förste pastor var A. Andreen. Dess första medlemsantal var 31. Den första kyrkan uppfördes 1864 och invigdes av dr T. N. Hasselquist, därvid biträdd av pastorerna Erland Carlsson, P. A. Cederstam, Gustav Peters och A. Andreen, den 18 dec. samma år. Det första pastorsbostället byggdes 1862 och tjänade tilll 1876, då ett nytt prästhus uppfördes till en kostnad av $1,165. Den första konfirmationen hölls av pastor Andreen 1865. En medlem från denna klass är ännu kvar i församlingen, nämligen hr John Lawson.

Den nya kyrkan byggdes 1900. Hörnstenen lades den 27 juli s. å. av pastor H. O. Lindeblad. Den

25 nov. 1901 invigdes kyrkan av biskop K. H. G. von Schéele, som då var på besök i Amerika. Pastor M. J. Lönner var då församlingens pastor.

År 1908 firade församlingen sin 50-årsfest. Vid den tiden räknade hon 260 kommunikanter. Egendomen värderades till $14,000. Pastor J. E. Nyström var då församlingens lärare.

Det nuvarande prästhuset som uppförde 1923, är ett vackert hus med alla moderna bekvämligheter och kostar $10,000.0 Hela kyrkoegendomen värderas till $49,500. Medlemsantalet uppgår till 327 kommunikanter och 90 barn. Församlingen firar i år sin 25-årsfest till minne av den nuvarande kyrkans uppförande. Undertecknad har betjänat församlingen sedan 1922.

FREDRICK NORDQUIST.

12. *Lutherska kyrkan i Centerville, Iowa.* Invigningen ägde rum den 22 juni 1925 och förrättades av pastor P. O. Bersell, Iowa-konferensens vice president. Kyrkan är uppförd av tegel med sten "trimmings". Taket är asbestos i olika färger. Fönstren äro av "stained art glass". Utom gudstjänstrummet finnas ett pastorns studierum, söndagsskolrum, rum för kören och andra rum för olika ändamål. Allt är i kyrklig stil och synnerligt tilldragande. Kostnaden belöpte sig till något över $18,000, varav $5,000 utgör skuld.

13. *Ev. Lutheran Salem Church*, Marshall Co., Kansas, stiftades den 18 dec. 1874. Den första kyrkan uppfördes 1883 och tillbyggdes 1906. Under de senare åren har man ganska allmänt känt

behovet av en mera ändamålsenlig kyrka. På årsstämman 1924 beslöts att genast uppföra en ny helegodm. Den gamla kyrkan flyttades, så att den nya kunde uppföras på samma plats. Hörnstenen lades den 20 juli 1924. Den första gudstjänsten i den nya kyrkan hölls på palmsöndagen den 5 april 1925. Den invigdes den 22 april 1925, i samband med Kansas-konferensens 55:te årsmöte och församlingens 50-årsfest. Den nya kyrkan är 74 fot och 1 tum lång samt 59 fot och 2 tum bred. Tornet är 56 fot, 9 tum högt. Kyrkan är en ståtlig tegelbyggnad, uppförd i götisk stil. Den är en inbjudande helgedom och rymmer 450 personer. Fönstren äro ytterst vackra, med bilder framställande Jesu liv från Betlehem till himmelsfärden. De äro gåvor av föreningar och enskilda. Mellan altarrunden och piporgeln har församlingskören sin plats. Inredningen är av ek. Även finnes sakristia, körrum, söndagsskolrum, mödrars rum, andra rum och nödiga korridorer, alla dessa sidorum lätt åtkomliga. Bottenvåningen inrymmer plats för ångpannan, kök, "vault", klädesrum och stor samlingssal. Kyrkan uppvärmes med ånga och upplyses medelst elektricitet. Kyrkklockan medfördes från den gamla kyrkan. Kyrkan kostar, utan frivilliga arbeten inberäknade, något över $32,000.

A. T. TRAIN.

14. *Sv. luth. församlingens i Bergenfield, N. J., kyrka.* Denna kyrka byggdes 1914 och invigdes i november samma år. Sedan dess har läktaren tillbyggts. Åren 1924—1925 tillbyggdes kyrkan på längden, särskilda rum inrättades, altartavla,

13. Ev. luth. Salems-förs:ns kyrka, Axtell, Kansas; 14. Sv. luth. förs:ns kyrka, Bergenfield, N. J.; 15. Evangelical Lutheran Church, Milwaukee, Wis.; 16. Luth. förs:ns kyrka och pastorsboställe, Bristow, Nebr.

14x12 ft., insattes. Likaså s. k. "Organ-blower". En vacker sakristia och ett präktigt rum för kyrkostyrelsen finnas. När allt var färdigt, var det även betalt. Invigningen av tillbyggda rum, altartavlan, kandelabrar och altarprydnader förrättades av New York-konferensens president den 12 juli innevarande år. K. A. M.

15. *Ev. luth. Augustana-församlingens kyrka, Milwaukee, Wis.* Kyrkoegendomen värd $14,500.

16. *Den ev. luth. Rosedale-församlingens kyrka, Bristow, Neb.*, byggdes 1920. Stilen är götisk och dimensionerna 36x66. Materialerna äro pressat tegel (veneered) med "stone trimming". Invändigt är den inredd med eke, både i helgedomen och skolvåningen. En inmurad "Des Moines" varmapparat uppvärmer med lätthet hela byggnaden. Den är modern och sanitär i alla delar. En vacker ringklocka kallar församlingen tillsammans. Kyrkan invigdes i juli 1924 i sammanhang med församlingens 30-årsfest. Ett restaurerat och tillbyggt prästhus, modernt och bekvämt, innehållande åtta rum, finnes vid sidan av helgedomen. Hela egendomen är värd $42,386.00 och har en skuld av $15,000.00. Jno V. Carlson.

17. *Ev. luth. Messias-församlingen i West Englewood, Chicago, Ill.*, stiftades den 1 dec. 1908. Arbetet på dess nya tempel började i den treenige Gudens namn den 3 april 1924. Hörnstenen lades den 27 april 1924. Invigningen skedde den 15 febr. 1925. Kyrkans längd är 92 fot; bredd 47½ fot; höjd till takåsen 54½ fot; det högsta tornet mäter

17. Sw. Ev. Luth. Messiah Church, 64th and Lincoln Streets, Chicago, Ill.

72 fot i höjd. Kyrkan är byggd i götisk stil och är färdig i alla detaljer. Den har en tre manualer Möller piporgel och en 2,700 lbs. ringklocka. Herr Bror Malmquist, medlem av församlingen, var kyrkans arkitekt. Kyrkan värderas konservativt till $125,000. G. O.

18. *Luth. Concordia-församlingen, Chicago.* En exteriör av kyrkan återfinnes i Korsbaneret för året 1914, samt uppgifter om kyrkans storlek o. s. v. Invändigt blev helgedomen ej fullt färdig förrän 1924. Kyrkans interiör är nu utomordentligt

smakfullt målad, en större piporgel insatt, nya mattor nedlagda, allt till en kostnad av $7,000.00. Kykran är belägen i den vackra delen av Chicago, som numera heter "North Center".

E. E. T. A.

19. *Augustana ålderdomshem, Chicago, Ill.*, grundlades 1911 på 7540 Stony Island Ave., nära Jackson Park. Huvudbyggnaden är av tegel, brandfri och försedd med alla moderna bekvämligheter. Den södra hälften av byggnaden har nyligen fullbordats. Värdet av det hela, däri inbegripet 5 acres land och allt husgeråd, är $198,525.00. För närvarande kunna 150 personer inhysas i hemmet.

20. *Lutherska ålderdomshemmet, Grand Rapids, Mich.* Detta hem grundades 1924 och är i synnerhet avsett för vårdandet av gamla personer inom Grand Rapids- och Cadillac-distrikten. En rymlig privat-bostad på 1906 Division Ave. S., jämte 8 byggnadstomter inköptes för $15,000.00. Tomterna ensamt, innefattande ett helt stadskvarter, sägas vara värda denna summa. Efter nödiga ändringar invigdes hemmet på Labor-dagen, 1924. Tolv åldringar kunna f. n. betjänas, men med några få ändringar kunna ytterligare fem inrymmas.

19. Augustana ålderdomshem, Chicago, Ill.

20. Illinois-konferensens ålderdomshem i Grand Rapids, Mich.

20436
GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500

All items are subject to recall.

PACIFIC LUTHERAN
LIBRARY

APR 26 19[illegible]

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500

All items are subject to recall.